

Univerzita Palackého v Olomouci

Filozofická fakulta

Katedra Historie

**Českotřebovská protinacistická odbojová organizace
Mladý východ proti Hitlerovi se zaměřením na rodinu
Kopeckých**

Bakalářská práce

Autor práce: Kristýna Hledíková

Vedoucí práce: PhDr. Pavel Kreisinger, Ph.D.

Olomouc 2023

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma *Českořebovská protinacistická odbojová organizace Mladý východ proti Hitlerovi se zaměřením na rodinu Kopeckých* vypracovala samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury.

Kristýna Hledíková

Poděkování

Ráda bych touto cestou vyjádřila poděkování PhDr. Pavlu Kreisingerovi, Ph.D. za odborné vedení mé práce, cenné rady, vstřícnost a čas, který mi při zpracování práce věnoval.

Obsah

Úvod	6
1. Protinacistická odbojová organizace <i>Mladý východ proti Hitlerovi</i>	11
1.1. Vznik a činnosti organizace	11
1.1.1. K odbojové činnosti vybraných členů organizace	16
1.1.1.1. Bořivoj Honl	17
1.1.1.2. Blahoslav Jandera	18
1.1.1.3. Jaroslav Jandera	19
1.1.1.4. Jiří Rudolf	20
1.1.1.5. Stanislav Vencel	21
1.1.1.6. Miloslav Hampl	22
1.1.1.7. Jaroslav Pácl	23
1.1.1.8. Břetislav Dědek	25
1.2. Odhalení organizace	26
1.2.1. Vražda Františka Kolčavy a zatčení Filipa Žaby	26
1.2.2. Jaroslav Fiala	30
1.3. Zatýkání, věznění a popravy členů organizace	32
2. Rodina Kopecká	37
2.1. Život a odbojová činnost Vladimíra Kopeckého	37
2.2. Zatčení rodiny Kopecké	41
2.3. Pardubice	43
2.3.1. Dopisy z Pardubic	45
2.4. Terezín a Praha	46
2.4.1. Dopisy z Terezína	51
2.5. Gollnow	52
2.5.1. Dopisy z Gollnowa	54
2.6. Obecné informace o Lidovém soudním dvoru v Berlíně (Volksgerichtshof)	57
2.7. Plötzensee a skupina „ <i>Hampl a čtyři ostatní</i> “ před Lidovým soudním dvorem v Berlíně	59
2.8. Brandenburg-Görden a popravy	63
2.8.1. Dopisy z Brandenburg-Görden	66
2.9. Marie Kopecká a osobní věci Vladimíra Kopeckého	68
Závěr	70
Prameny	72
Tisk	73

Internetové zdroje.....	73
Rozhovor	74
Literatura	75
Seznam příloh.....	77
Přílohy	78
Anotace.....	94

Úvod

Hlavním cílem této bakalářské práce je představit protinacistickou odbojovou organizaci *Mladý východ proti Hitlerovi*, která působila v České Třebové a jejím nejbližším okolí od počátku roku 1941 do počátku roku 1943, kdy došlo k jejímu odhalení.

Jejími členy byli zejména mladí lidé z České Třebové a okolí. Byli to studenti nebo čerství absolventi místních škol, kteří měli své životy před sebou. Bohužel doba, ve které žili, si nezřídka kdy vyžádala jejich oběti. Odbojová organizace *Mladý východ proti Hitlerovi* byla součástí komunistického protinacistického odboje. Někteří členové této organizace byli komunistického smýšlení, někteří nikoli a ostatní o tom snad ani ještě nestihli popřemýšlet. Všechny je však spojovalo vlastenectví a touha po svobodě.

Toto téma jsem si vybrala z důvodu mého zájmu o dějiny druhého československého domácího odboje, a především z důvodu působení mého předka v organizaci *Mladý východ proti Hitlerovi*. Konkrétně se jedná o mého praprastrýce Vladimíra Kopeckého. Za činnost v této organizaci zaplatil životem nejen on, ale i jeho otec, tedy můj prapraděd, Karel Kopecký. Matka Vladimíra Kopeckého (manželka Karla Kopeckého), Marie Kopecká, prošla peklem koncentračního tábora, což ji na zbytek života velmi poznamenalo.

Tím se dostávám k dalšímu cíli této bakalářské práce, kterým je v rámci celé odbojové organizace zaměřením se na tři výše uvedené členy rodiny Kopecké, zejména na Vladimíra Kopeckého a Karla Kopeckého. Klíčové bude na základě studia pramenů a literatury odpovědět na následující otázky:

1. jakou roli hrál Vladimír Kopecký v organizaci *Mladý východ proti Hitlerovi*;
2. jak je možné, že byl zatčen a následně popraven i jeho otec Karel Kopecký, který nebyl členem organizace;
3. jakými věznicemi a káznicemi si Vladimír a Karel Kopečtí prošli;
4. na základě rozboru dopisů, které Vladimír a Karel Kopečtí posílali z věznic a káznic domů, zjistit, jaké to byly osobnosti a jaké podmínky ve věznicích/káznicích panovaly.

Tato práce je pro přehlednost rozdělena do dvou hlavních kapitol. První kapitola představuje odbojovou organizaci *Mladý východ proti Hitlerovi*. Popisuje počátky a činnosti organizace a zabývá se jejími jednotlivými vedoucími i řadovými členy. Dále popisuje odhalení organizace a zatýkání, věznění a popravy jejích členů. Druhá kapitola je věnována osudu rodiny Kopecké. Důraz je kladen na odbojovou činnost Vladimíra Kopeckého, na zatčení rodiny Kopecké a na následné věznění, souzení a popravy jejích jednotlivých příslušníků.

Při psaní této práce jsem čerpala převážně z regionální literatury. Za stěžejní považuji díla *Svědek z cely smrti* od Stanislava Motla¹ a *Zemřeli, abychom žili (váleční hrdinové a oběti válek na Českořebovsku)* od Vladimíra Hampla.²

Novinář Stanislav Motl se ve svém díle primárně zabývá organizací nacistické justice a jejími jednotlivými představiteli včetně jejich poválečné kariéry. Mimo to se ale věnuje i biografii Bořivoje Bartoníčka, příslušníka odbojové organizace *Mladý východ proti Hitlerovi*, který jako jeden z mála členů této organizace přežil a mohl tak podat důležitá svědectví. Na pozadí osudu Bořivoje Bartoníčka autor v knize stručně popisuje fungování této organizace. Nejvíce se však zaměřuje na pobyt Bořivoje Bartoníčka v jednotlivých věznicích/káznicích. Kniha je psána spíše jednodušší formou pro laickou veřejnost. Přesto se dle mého názoru jedná o velmi záslužné dílo, které přineslo mnoho doposud nezveřejněných faktů. Bořivoj Bartoníček zemřel v roce 2010, krátce před vydáním knihy *Svědek z cely smrti*. Jeho příběh a vzpomínky budou rozvedeny i v této práci.

Kniha Vladimíra Hampla *Zemřeli, abychom žili (váleční hrdinové a oběti válek na Českořebovsku)* mapuje válečnou historii Českořebovska. Popisuje jednotlivé války a konflikty, a to od doby husitské až po konec tzv. studené války, a ukazuje jejich dopady na město a jeho obyvatele. V knize jsou též popsány osudy jednotlivců, kteří se zapojili do bojů nebo do odboje. Autor klade v knize největší důraz na období druhé světové války (z přibližně 500 stran je okolo 300 stran věnováno právě tomuto období). Zabývá se počátky okupace v České Třebové, strukturou nacistické okupační moci v České Třebové, českořebovskými občany, kteří se účastnili druhého československého zahraničního odboje, nekomunistickými i komunistickými odbojovými hnutími, osudy českořebovských Židů a Romů, koncem války v České Třebové a mnoha dalšími tématy. Odbojová organizace *Mladý východ proti Hitlerovi* je v této knize celkově popsána podrobněji než v knize *Svědek z cely smrti* od Stanislava Motla. Na rozdíl od Stanislava Motla se Vladimír Hampl věnuje i činnostem jednotlivých členů v organizaci a jejich osudům; ovšem nikterak detailně. Opět se dle mého názoru jedná o velmi záslužné dílo, které ocení především lidé, kteří jsou nějakým způsobem spjatí s Českou Třebovou a jejím okolím.

Tato práce má za cíl doplnit a rozšířit dosavadní stav bádání týkající se odbojové organizace *Mladý východ proti Hitlerovi* a rodiny Kopecké, který vychází z děl Stanislava Motla a Vladimíra Hampla. Organizaci *Mladý východ proti Hitlerovi* stručně zmiňuje

¹ MOTL, Stanislav: *Svědek z cely smrti*. Praha 2010.

² HAMPL, Vladimír: *Zemřeli, abychom žili. Váleční hrdinové a oběti válek na Českořebovsku*. Česká Třebová 2021.

i Walter Wagner ve své více než tisícistránkové monografii s názvem *Der Volksherichtshof im nationalsozialistischen Staat*, ve které detailně popisuje fungování Lidového soudního dvoru v Berlíně včetně některých vybraných procesů. Wagner označil českořebovský mládežnický odboj za mimořádně rozsáhlý a pro nacisty tudíž velmi nebezpečný. V knize podotýká i Vladimíra a Karla Kopecké, ačkoli jejich jména neuvádí konkrétně. Píše o členovi mládežnické odbojové organizace z České Třebové, který se účastnil příprav sabotážních útoků a také o jeho otci, který poté, co se dozvěděl o účelu trubek a výbušnin, které jeho syn ukryl v domě, stejně jako revolver a ruční granát, odnesl vše z domu a ukryl jinde, za což byl také, stejně jako jeho syn, odsouzen k trestu smrti.³

Na téma protinacistického odboje v České Třebové byla napsána již jedna bakalářská⁴ a jedna diplomová práce;⁵ obě mají totožný název: *Protinacistický odboj v České Třebové v letech 1939–1945*. Moje práce se oproti zmíněným pracím odlišuje tím, že se primárně zabývá jednou konkrétní českořebovskou protinacistickou odbojovou organizací a tím, že se v rámci této organizace zaměřuje na jednu určitou rodinu.

Tato práce se od jiných prací zabývajících se podobným tématem dále liší tím, že se pokusí o rekonstrukci příběhů lidí, kteří válku nepřežili, a to na základě vzpomínek pamětníků a pramenů, z nichž mnohé nebyly ještě nikým zkoumány. Doposud totiž byly zdokumentovány příběhy převážně těch členů českořebovských odbojových organizací, kteří měli to štěstí a válku přežili a logicky tak mohli vyprávět.

Mezi základní pramen k tomuto tématu patří fond 141 – Německé soudy v říši, který je uložen v Archivu bezpečnostních složek (ABS) v Praze. Tento fond obsahuje obžalobu Filipa Žaby, vedoucího odbojové organizace *Mladý východ proti Hitlerovi*. Je zde detailně popsán vznik organizace a její fungování, a dále je zde podrobně rozebrána funkce Filipa Žaby v rámci této organizace.⁶ Tento fond dále obsahuje obžaloby pěti řadových členů organizace, konkrétně Bořivoje Honla, Jaroslava Jandery, Blahoslava Jandery, Jiřího Rudolfa a Stanislava Vencla. Kromě rozvedení odbojových činností pěti uvedených členů, jsou zde okrajově zmíněny i odbojové činnosti ostatních členů organizace, včetně Vladimíra Kopeckého.⁷

³ WAGNER, Walter: *Der Volksherichtshof im nationalsozialistischen Staat*. Mnichov 2011, s. 549.

⁴ NĚMCOVÁ, Monika. *Protinacistický odboj v České Třebové v letech 1939–1945*. Brno 2019. Bakalářská práce. Masarykova univerzita v Brně. Fakulta pedagogická. Katedra historie.

⁵ ČÍŽEK, Martin: *Protinacistický odboj v České Třebové v letech 1939–1945*. Pardubice 2012. Diplomová práce. Univerzita Pardubice. Fakulta filozofická. Ústav historických věd.

⁶ Archiv bezpečnostních složek Ministerstva vnitra v Praze, fond 141, sign. 141-521-11.

⁷ Archiv bezpečnostních složek Ministerstva vnitra v Praze, fond 141, sign. 141-520-17.

Mezi další základní prameny k tomuto tématu patří fond 3017 – Oberreichsanwalt beim Volksgerichtshof (česky Vrchní říšský státní zástupce u Lidového soudního dvoru)⁸ a fond 3016 – Volksgerichtshof (česky Lidový soudní dvůr).⁹ Tyto prameny jsou uloženy v německém Bundesarchivu (BArch; česky Spolkový archiv), který sídlí v Berlíně-Lichterfelde. V prvním zmíněném fondu se nachází obžaloby a v druhém rozsudky týkající se Vladimíra a Karla Kopeckých (a dalších třech řadových členů odbojové organizace *Mladý východ proti Hitlerovi*, konkrétně Miloslava Hampla, Jaroslava Pácla a Karla Steinera).

Dalším důležitým pramenem k tomuto tématu jsou dopisy, které Marie, Karel a Vladimír Kopečtí posílali z různých věznic a káznic domů. Tyto dopisy jsou ve vlastnictví mé rodiny. Dochovalo se jich devětatřicet, jsou ve velmi zachovalém stavu a doposud nebyly nikde zveřejněny. Vedle dopisů se dochovalo i několik úředních dokumentů, fotografií a osobních věcí Vladimíra Kopeckého.¹⁰

Informace o tom, v jakých věznicích a káznicích byli Vladimír a Karel Kopečtí vězněni a odkdy dokdy v jednotlivých věznicích/káznicích pobývali, jsem získávala z již zmíněných dopisů a také z online archivu Arolsen. Jedná se o nejrozsáhlejší sbírku dokumentů o obětech a přeživších nacionálního socialismu ve světě.¹¹ Dále mi pro tento účel byla velmi nápomocná elektronická databáze politicky a rasově pronásledovaných osob spravovaná Památníkem Terezín.¹²

Mezi další prameny, z kterých jsem při psaní této práce vycházela, patří osobní spisy účastníků národního boje za osvobození uložené ve Vojenském ústředním archivu (VÚA) v Praze,¹³ dále matriky uložené ve Státním okresním archivu (SOA) v Zámrsku¹⁴, dobový tisk, konkrétně Lidové noviny z let 1942¹⁵ a 1943,¹⁶ a v neposlední řadě vzpomínky Bořivoje Bartoníčka,¹⁷ Břetislava Dědka¹⁸ a Jaroslava Holce,¹⁹ členů odbojové organizace *Mladý východ*

⁸ Bundesarchiv Berlín, fond 3017, sign. 10396.

⁹ Bundesarchiv Berlín, fond 3016, sign. 753.

¹⁰ Soukromý archiv autorky. Dopisy, dokumenty, fotografie, osobní věci rodiny Kopecké.

¹¹ Arolsen Archives. International Center on Nazi Persecution. Dostupné na WWW: <https://arolsen-archives.org/en/search-explore/search-online-archive/>

¹² Památník Terezín. Databáze politicky a rasově pronásledovaných osob. Dostupné na WWW: <https://www.pamatnik-terezin.cz/databaze>

¹³ Vojenský ústřední archiv, osobní spisy účastníků národního boje za osvobození podle zákona č. 255/1946 Sb.

¹⁴ Státní oblastní archiv v Zámrsku. Sběrka matrik východočeského kraje.

¹⁵ *Lidové noviny*. Brno: Vydavatelské družstvo Lidové strany v Brně 1942, č. 606.

¹⁶ *Lidové noviny*. Brno: Vydavatelské družstvo Lidové strany v Brně 1943, č. 78.

¹⁷ BARTONÍČEK, Bořivoj: *Zapomenutá historie*. In: Lanškrounsko: Vlastivědný sborník městského muzea Lanškroun, roč. 2, 2004, s. 39–42.

¹⁸ Památník Terezín. Databáze listinného materiálu Památník Terezín, Vzpomínky Břetislava Dědka, inv. č. A 5496, poř. č. 1080.

¹⁹ Městské muzeum Česká Třebová, inv. č. 624, Pardubice – Terezín – Buchenwald, vězeň č. 29815 vzpomíná.

proti Hitlerovi, kterým se válku podařilo přežít. Též jsem byla v kontaktu s pracovníky Památníku Plötzensee, kteří mi mimo jiné poskytli kopie vězeňských karet Vladimíra a Karla Kopeckých.²⁰

K výše uvedeným pramenům je třeba přistupovat kriticky a zohlednit následující: kým, v jaké době, za jakých podmínek a za jakým účelem byly napsány. Při čtení obžalob a dobových tisků je nutné brát v potaz nacistickou, v tomto případě navíc i protikomunistickou, propagandu. V případě obžalob je také nutné si uvědomit, že vězni při výsleších záměrně zamlčovali nebo se naopak pod nátlakem přiznali i k tomu, co neudělali. Při čtení dopisů je zase nutné počítat s nacisty řízenou cenzurou a jelikož vězni s cenzurou počítali, tak i s autocenzurou pisatelů dopisů.

²⁰ Archiv Památníku Plötzensee. Karty vězňů v Berlín-Plötzensee, Vladimír Kopecký a Karel Kopecký.

1. Protinacistická odbojová organizace *Mladý východ proti Hitlerovi*

1.1. Vznik a činnosti organizace

Na podzim roku 1940 došlo k ustanovení II. ilegálního okresního výboru Komunistické strany Československa (OV KSČ) v České Třebové, v jehož čele stanul Antonín Kraus a jehož cílem bylo nahradit I. OV KSČ, který byl odhalen. Členem II. OV KSČ v České Třebové byl i jistý Filip Žaba (krycím jménem „*Gusta*“). Filip Žaba se narodil 1. května 1914 v České Rybné. Vyučil se truhlářem a pracoval u firmy pana Emila Jeništy v České Třebové. Se svojí manželkou Marií Žabovou žil ve vesnici Kozlov nedaleko České Třebové. Žaba působil v ilegální KSČ jak na okresní, tak na krajské úrovni. Kromě toho, že byl členem již zmíněného II. OV KSČ v České Třebové, tak byl členem i IV. OV KSČ v Litomyšli a také ilegálního krajského výboru Komunistické strany Československa (KV KSČ) v Pardubicích.²¹ Nadto byl Žaba jmenován okresním instruktorem mládežnické organizace, která teprve měla vzniknout a měla se skládat z mladých lidí z České Třebové a okolí se sklonem k odbojové činnosti. Touto funkcí a úkolem ho pověřil Václav Pinc (krycím jménem „*Hora*“), který toho času působil na Pardubicku jako krajský instruktor. Žaba měl za svou práci okresního instruktora mládežnické organizace pobírat měsíční plat 80 říšských marek.²²

Tato mládežnická odbojová organizace byla založena někdy na přelomu roku 1940 a 1941 a dostala název *Mladý východ proti Hitlerovi*.²³ Skupina měla sedmnáct zakládajících členů, kteří jsou zároveň považováni za ty hlavní a nejdůležitější.²⁴ V následující tabulce jsou uvedena jejich jména (seřazená abecedně dle příjmení) a data a místa narození.

²¹ HAMPL, *Zemřeli, abychom žili*, s. 368–395.

²² ABS, fond 141, sign. 141-521-11; 8J127/43; obžaloba Filipa Žaby; 20. 7. 1943; s. 4.

²³ HAMPL, *Zemřeli, abychom žili*, s. 395.

²⁴ MOTL, *Svědek z cely smrti*, s. 79 a 205.

Jména, data a místa narození sedmnácti členů organizace *Mladý východ proti Hitlerovi*:

Jméno	Datum narození	Místo narození
Bartoniček Bořivoj	26. června 1925	Česká Třebová ²⁵
Dědek Břetislav	1. února 1925	Brumov ²⁶
Hampl Miloslav	11. prosince 1925	Česká Třebová ²⁷
Honl Bořivoj	31. srpna 1924	Česká Třebová ²⁸
Horský Viktor	5. listopadu 1920	Kozlov ²⁹
Jandera Blahoslav	9. listopadu 1925	Česká Třebová ³⁰
Jandera Jaroslav	15. března 1924	Česká Třebová ³¹
Kopecký Vladimír	26. února 1925	Česká Třebová ³²
Kovář Ladislav	15. června 1921	Česká Třebová, Parník ³³
Pácl Jaroslav	14. ledna 1924	Česká Třebová, Parník ³⁴
Pilgr Stanislav	13. října 1923	Kozlov ³⁵
Přivratský Miloslav	16. srpna 1923	Česká Třebová ³⁶
Rudolf Jiří	11. května 1924	Česká Třebová, Trávník ³⁷
Sršeň Ladislav	2. ledna 1918	Zhoř u České Třebové ³⁸

²⁵ Arolsen Archives. Seznam přijatých vězňů do Brandenburg-Görden, 28. 7. 1944. Dostupné na WWW: <https://collections.arolsen-archives.org/en/search/person/12116702?s=Bo%C5%99ivoj%20Barton%C3%AD%C4%8Dek&t=6512&p=0>, [vid. 15. 1. 2023].

²⁶ Arolsen Archives. Seznam vězňů v Berlín-Plötzensee, nedatováno. Dostupné na WWW: <https://collections.arolsen-archives.org/en/search/person/12111392?s=B%C5%99etislav%20D%C4%9Bdek&t=6459&p=0>, [vid. 15. 1. 2023].

²⁷ BArch, fond 3017, sign. 10396; 12J82/44; obžaloba Miloslava Hampla; 6. 7. 1944; s. 1.

²⁸ ABS, fond 141, sign. 141-520-17; 12J81/44; obžaloba Bořivoje Honla; 7. 7. 1944; s. 1.

²⁹ Arolsen Archives. Seznam popravených vězňů v Drážďanech, 20. 5. 1947. Dostupné na WWW: <https://collections.arolsen-archives.org/en/search/person/70940107?s=Viktor%20Horsk%C3%BD&t=708454&p=0>, [vid. 15. 1. 2023].

³⁰ ABS, fond 141, sign. 141-520-17; 12J81/44; obžaloba Blahoslava Jandery; 7. 7. 1944; s. 1.

³¹ ABS, fond 141, sign. 141-520-17; 12J81/44; obžaloba Jaroslava Jandery; 7. 7. 1944; s. 1.

³² Soukromý archiv autorky. Smlouva o učení, 4. 11. 1942.

³³ Arolsen Archives. Seznam osob, které zemřely nebo byly popraveny v Brandenburg-Görden, nedatováno. Dostupné na WWW: <https://collections.arolsen-archives.org/en/search/person/12086302?s=Ladislav%20Kov%C3%A1%C5%99&t=6456&p=0>, [vid. 15. 1. 2023].

³⁴ BArch, fond 3017, sign. 10396; 12J82/44; obžaloba Jaroslava Pácla; 6. 7. 1944; s. 2.

³⁵ Arolsen Archives. Kremační oznámení, nedatováno. Dostupné na WWW: <https://collections.arolsen-archives.org/en/search/person/12060931?s=Stanislav%20Pilgr&t=6358&p=0>, [vid. 15. 1. 2023].

³⁶ Arolsen Archives. Seznam osob, které zemřely nebo byly popraveny v Brandenburg-Görden, nedatováno. Dostupné na WWW: <https://collections.arolsen-archives.org/en/search/person/12086304?s=Miloslav%20P%C5%99%C3%ADvratsk%C3%BD&t=6456&p=0>, [vid. 15. 1. 2023].

³⁷ ABS, fond 141, sign. 141-520-17; 12J81/44; obžaloba Jiřího Rudolfa; 7. 7. 1944; s. 2.

³⁸ Arolsen Archives. Seznam popravených vězňů v Drážďanech, 20. 5. 1947. Dostupné na WWW: <https://collections.arolsen-archives.org/en/search/person/70940109?s=Ladislav%20Sr%C5%A1e%C5%88&t=708454&p=1>, [vid. 15. 1. 2023].

Šotka Josef	28. prosince 1922	Svinná u České Třebové ³⁹
Václavek Mojmír	24. ledna 1925	Česká Třebová ⁴⁰
Vencl Stanislav	7. května 1924	Česká Třebová ⁴¹

³⁹ Arolsen Archives. Seznam osob, které zemřely nebo byly popraveny v Brandenburg-Görden, nedatováno. Dostupné na WWW: <https://collections.arolsen-archives.org/en/search/person/12086305?s=Josef%20%C5%A0otka&t=6456&p=1>, [vid. 15. 1. 2023].

⁴⁰ Arolsen Archives. Seznam přijatých vězňů do Brandenburg-Görden, 28. 7. 1944. Dostupné na WWW: <https://collections.arolsen-archives.org/en/search/person/12116702?s=Mojm%C3%ADr%20V%C3%A1clavek&t=6512&p=1>, [vid. 15. 1. 2023].

⁴¹ ABS, fond 141, sign. 141-520-17; 12J81/44; obžaloba Stanislava Vencla; 7. 7. 1944; s. 2.

Jak lze vyčíst z dat narození, někteří členové nebyli v době jejich odbojové činnosti ani plnoletí. Skupina se postupně rozrůstala a na některé členy skupiny navazovali další odbojáři či odbojové skupiny z celého kraje. Celkově se jednalo o rozsáhlou organizační síť, která mohla čítat na padesát osob.⁴²

Filip Žaba byl při výběru nových členů velmi opatrný. Jejich přijímání probíhalo na základě doporučení již stávajících členů a každý potenciální nový člen byl nějakou dobu nenápadně pozorován a prověřován.⁴³ Skupina byla velmi dobře organizována. Jak tomu bylo v komunistickém odboji zvykem, skládala se z několika tříčlenných buněk, přičemž každá buňka měla svého vedoucího, který byl jmenován Žabou, a také konkrétní úkoly, které byly zadávány opět Žabou.⁴⁴ Členové skupiny museli platit měsíční členské příspěvky, které činily nejméně 10 protektorátních korun a byly odstupňované podle výše příjmu.⁴⁵ Příspěvky vybíral Miloslav Přivratský, který ve skupině plnil funkci pokladníka.⁴⁶ Schůzky skupiny se konaly v bytech a domech některých členů nebo v lesích v okolí České Třebové. Na těchto schůzkách Žaba jednotlivým buňkám rozdával informace a pokyny.⁴⁷

Filip Žaba dokázal členy skupiny stmelit a nadchnout pro odbojovou činnost. Rovněž přešel i k vojenským výcvikům. V lesích okolo České Třebové se členové skupiny cvičili v nejrůznějších vojenských činnostech, jako je například střelba z pistole, hod granátem, kopání zákopů, stavění lesních bunkrů, plížení a maskování. Součástí výcviků byly i rady, jak přežít v ilegality či jak se zbavit nepohodlných osob.⁴⁸ Žaba měl též po členech skupiny chtít, aby si buď koupí nebo krádeží opatřili zbraně a výbušniny, které měly být následně využity při plánovaném povstání. Po vypuknutí tohoto povstání měla ilegální KSČ a její mládežnická organizace spolu s dalšími odbojovými organizacemi obsadit všechna strategicky důležitá místa, jako jsou například továrny a poté měl začít boj s pomocí parašutistů vysazených z Velké Británie a Sovětského svazu.⁴⁹

Mezi činnosti skupiny *Mladý východ proti Hitlerovi* patřila distribuce ilegálního tisku, zejména *Rudého práva* a *Dělnických listů*. Skupina též vydávala vlastní ilegální noviny se stejnojmenným názvem *Mladý východ proti Hitlerovi*. Tyto noviny byly tvořeny z výňatků

⁴² MOTL, *Svědék z cely smrti*, s. 31.

⁴³ ABS, fond 141, sign. 141-521-11; 8J127/43; obžaloba Filipa Žaby; 20. 7. 1943; s. 5.

⁴⁴ HAMPL, *Zemřeli, abychom žili*, s. 395.

⁴⁵ ABS, fond 141, sign. 141-521-11; 8J127/43; obžaloba Filipa Žaby; 20. 7. 1943; s. 9.

⁴⁶ HAMPL, *Zemřeli, abychom žili*, s. 396.

⁴⁷ ABS, fond 141, sign. 141-521-11; 8J127/43; obžaloba Filipa Žaby; 20. 7. 1943; s. 5–6.

⁴⁸ HAMPL, *Zemřeli, abychom žili*, s. 396.

⁴⁹ ABS, fond 141, sign. 141-521-11; 8J127/43; obžaloba Filipa Žaby; 20. 7. 1943; s. 7–8.

jiných ilegálních tisků a z poslechů ilegálních zahraničních rozhlasových stanic.⁵⁰ Obsahovaly informace o politické situaci, o situaci na frontě, o jednotlivých odbojářích či odbojových skupinách, které byly odhaleny a o osobách, které naopak s nacistickými okupanty sympatizovaly či kolaborovaly. Na výslovné přání Filipa Žaby byly tyto noviny distribuovány i do židovských rodin. Vydávání ilegálního tisku *Mladý východ proti Hitlerovi* měla konkrétně na starosti buňka ze Svinné u České Třebové, kterou vedl Ladislav Sršeň. Materiály pro tisk připravovali další dva členové této buňky – Bořivoj Bartoníček a Břetislav Dědek.⁵¹ Rodina Bartoníčková vlastnila krátkovlnný rozhlasový přijímač, na který chytala zahraniční vysílání z Londýna a Moskvy. Bořivoj Bartoníček a Břetislav Dědek následně tyto informace získané ze zahraničního vysílání přepisovali a doplňovali k nim své komentáře.⁵² Buňka Ladislava Sršně vlastnila i cyklostyl, který jim obstaral vedoucí II. OV KSČ v České Třebové Antonín Kraus.⁵³ Ilegální tisk *Mladý východ proti Hitlerovi* vycházel pravidelně dvakrát ročně v nákladu kolem 1 000 výtisků.⁵⁴ Členové organizace postupně přešli z distribuce a výroby protinacistických tiskovin k přípravě a provádění sabotáží. Tyto sabotáže budou detailně rozvedeny v následující podkapitole a v kapitole zabývající se rodinou Kopeckých.

⁵⁰ Tamtéž, s. 9.

⁵¹ HAMPL, *Zemřeli, abychom žili*, s. 396–397.

⁵² MOTL, *Svědék z cely smrti*, s. 31.

⁵³ HAMPL, *Zemřeli, abychom žili*, s. 396.

⁵⁴ VÚA, osobní spis účastníka národního boje za osvobození podle zákona č. 255/1946 Sb., Bořivoj Bartoníček, č. 92439/69.

1.1.1. K odbojové činnosti vybraných členů organizace

Jak již bylo uvedeno, v odbojové organizaci *Mladý východ proti Hitlerovi* působilo sedmnáct zakládajících členů, kteří byli zároveň i těmi hlavními a nejdůležitějšími členy. Jelikož se ale jejich odbojová činnost často opakuje, učinila jsem rozhodnutí popsat v této podkapitole tuto činnost pouze u osmi z nich. Výběr členů jsem provedla zejména na základě množství dostupných informací k činnostem jednotlivých členů a také na základě důležitosti pro následný popis odbojové činnosti rodiny Kopeckých. Mnou vytvořený výběr neznamena, že členové, jejichž odbojová činnost nebude v této podkapitole uvedena, nesehráli v organizaci důležitou roli. Cílem této podkapitoly je podat ucelený pohled na fungování celé organizace. Zde jsou jména oněch osmi členů, jejichž odbojová činnost bude rozebrána: Bořivoj Honl, Blahoslav Jandera, Jaroslav Jandera, Jiří Rudolf, Stanislav Vencl, Miloslav Hampl, Jaroslav Pácl, Břetislav Dědek.

1.1.1.1. Bořivoj Honl

Bořivoj Honl se narodil 31. srpna 1924 v České Třebové a pracoval jako strojní pomocník.⁵⁵ Do organizace *Mladý východ proti Hitlerovi* ho v listopadu roku 1941 dovedl jistý Stanislav Slezák, který pracoval spolu s Filipem Žabou u firmy pana Emila Jeništy.⁵⁶ Kromě Bořivoje Honla naverboval Stanislav Slezák i Jaroslava Janderu. Honl se stal vedoucím buňky. K jeho nejčastějším činnostem patřilo šíření protinacistických letáků a pro organizaci se mu podařilo získat pět nových členů. Filip Žaba pověřil Honla a Slezáka dvěma úkoly, které ale nikdo z nich nebyl schopen splnit. Prvním úkolem bylo zavraždění jistého dělníka Pospíšila z České Třebové, který kolaboroval s Němci (jeho vražda byla naplánována na noc z 1. na 2. července 1942) a druhým úkolem bylo přepadení a okradení jistého továrníka Frankla z České Třebové, o němž bylo známo, že u sebe nosí velké sumy peněz. Žádný z úkolů nebyl nikdy realizován.⁵⁷

⁵⁵ ABS, fond 141, sign. 141-520-17; 12J81/44; obžaloba Bořivoje Honla; 7. 7. 1944; s. 1.

⁵⁶ VÚA, osobní spis účastníka národního boje za osvobození podle zákona č. 255/1946 Sb., Bořivoj Honl, č. 64136/68.

⁵⁷ ABS, fond 141, sign. 141-520-17; 12J81/44; obžaloba Bořivoje Honla; 7. 7. 1944; s. 3–6.

1.1.1.2. Blahoslav Jandera

Blahoslav Jandera se narodil 9. listopadu 1925 v České Třebové a v době své odbojové činnosti byl učněm v oboru strojní zámečnictví. Do organizace *Mladý východ proti Hitlerovi* ho v prosinci roku 1941 přivedl jeho bratr Jaroslav Jandera, který v organizaci již přibližně dva měsíce působil. Blahoslav Jandera se stal vedoucím buňky. Kromě distribuce ilegálního tisku pověřil Filip Žaba bratry Janderovi vybudováním lesního bunkru v kopcích okolo Kozlova, který měl do budoucna sloužit k jeho úkrytu. Stavbu tohoto bunkru však bratři nikdy nedokončili, jelikož si jich při jejich práci všiml tamní správce lesa a oni nechtěli budit další pozornost. Blahoslavu Janderovi se za nového člena organizace podařilo získat Vladimíra Kopeckého. Blahoslav Jandera předal Kopeckému ruční granát, který se jeho bratrovi Jaroslavu Janderovi podařilo ukrást z továrny v Ústí nad Orlicí. Blahoslav Jandera nebyl vzhledem ke svému velmi mladému věku pověřen prováděním sabotážních akcí, což ale neznamená, že o těchto akcích nevěděl.⁵⁸

⁵⁸ ABS, fond 141, sign. 141-520-17; 12J81/44; obžaloba Blahoslava Jandery; 7. 7. 1944; s. 1 a 6–8.

1.1.1.3. Jaroslav Jandera

Jaroslav Jandera se narodil 15. března 1924 v České Třebové a pracoval jako kovodělník. Byl starším bratrem již zmíněného Blahoslava Jandery a v organizaci *Mladý východ proti Hitlerovi* působil od října roku 1941. Poté, co do organizace naverboval svého bratra Blahoslava Janderu, obrátil se na Stanislava Vencla, který s členstvím v organizaci také souhlasil. Kromě již výše uvedených činností, které prováděl spolu s bratrem Blahoslavem Janderou, byl Jaroslav Jandera Filipem Žabou nabádán k obstarávání zbrání a k provádění sabotážních útoků, zejména proti železničnímu provozu a elektrickému či telefonnímu vedení. Jaroslav Jandera velmi úzce spolupracoval s Vladimírem Kopeckým. Jandera Kopeckému předal bubínkový revolver, který měl jeho bratr najít v létě roku 1942 ve vypuštěném rybníku, a který společně oba bratři vyčistili. Dále Jandera na podzim roku 1942 vyrobil podle vzorku, který mu dal Kopecký, kovové klíny, které, jak se později dozvěděl, byly určeny k vykolejování vlaků. V lednu 1943 byl Jaroslav Jandera umístěn na nucené práce do Frankfurtu nad Mohanem, čímž jeho ilegální činnost skončila.⁵⁹

⁵⁹ ABS, fond 141, sign. 141-520-17; 12J81/44; obžaloba Jaroslava Jandery; 7. 7. 1944; s. 1 a 8–10.

1.1.1.4. Jiří Rudolf

Jiří Rudolf se narodil 1. května 1924 v České Třebové a pracoval jako automechanik. Do organizace *Mladý východ proti Hitlerovi* byl naverbován Stanislavem Venclem v lednu roku 1942. Byl členem Venclovy buňky a působil v ní na pozici zástupce vedoucího. Rudolf měl v držení střelnou zbraň typu „Flobertka“, kterou měl najít na hromadě sutí a která již neměla být použitelná. Na příkaz Filipa Žaby předal tuto zbraň vedoucímu buňky Venclovi a také mu obstaral šestnáct nábojů ráže 9 mm, které v létě roku 1942 odcizil z motorového vozidla wehrmachtu, které bylo předáno firmě, u které pracoval, k opravě. Poté, co byl Vencel v létě roku 1942 poslán na nucené práce do Německa, ztratil Rudolf s organizací spojení.⁶⁰

⁶⁰ ABS, fond 141, sign. 141-520-17; 12J81/44; obžaloba Jiřího Rudolfa; 7. 7. 1944; s. 2 a 10–11.

1.1.1.5. Stanislav Vencl

Stanislav Vencl se narodil 7. května 1924 v České Třebové a pracoval jako strojní inspektor. S Filipem Žabou se seznámil už v roce 1938, kdy Žaba jako voják československé armády poprvé přijel do České Třebové. Na podzim roku 1941 Žaba pověřil Jaroslava Janderu úkolem Vencla najít a přimět ho pro odbojovou činnost v organizaci *Mladý východ proti Hitlerovi*, což se Jaroslavu Janderovi podařilo. Vencl se stal vedoucím buňky. Mezi jeho hlavní činnosti patřilo šíření ilegálního tisku a dále se mu pro organizaci podařilo získat další tři členy, včetně již zmíněného Jiřího Rudolfa. Zbraň a náboje, které obdržel od Rudolfa, a navíc i samopal, který měl on sám najít v lese, původně ukryl na chatě patřící jeho rodině. Když byl v září roku 1942 povolán na nucené práce do Německa, zakopal všechny uvedené předměty v lese poblíž chaty.⁶¹

⁶¹ ABS, fond 141, sign. 141-520-17; 12J81/44; obžaloba Stanislava Vencla; 7. 7. 1944; s. 2 a 11–12.

1.1.1.6. Miloslav Hampl

Miloslav Hampl se narodil 11. prosince 1925 v České Třebové a v době své odbojové činnosti byl průmyslovým učněm. V létě roku 1942 se náhodně setkal s Filipem Žabou v jednom českořebovském hostinci. Žaba mu vyprávěl o životě mládeže v Sovětském svazu, předal mu výtisk ilegálního časopisu *Mladý východ proti Hitlerovi* a pozval ho na ilegální schůzku, která se konala ještě téhož dne v lese hraničícím s parkem Javorka v České Třebové. Hampl na schůzku dorazil, avšak přímo se jí neúčastnil; jeho úkolem bylo držet hlídku. Hampl zanedlouho informoval Žabu o jeho odhodlání stát se členem jeho ilegální organizace a v *Mladém východu proti Hitlerovi* začal oficiálně působit od listopadu roku 1942. Hampl, kromě šíření ilegálního tisku, v organizaci úzce spolupracoval s dalšími jejími členy – Vladimírem Kopeckým, Jaroslavem Páclem a Karlem Steinerem. Na podzim roku 1942 byl Hampl požádán Páclem o výrobu trubek z ocelového plechu, které by byly nahoře a dole uzavíratelné víkem, a o jejich následné předání Kopeckému. Hampl nebyl schopen požadované trubky vyrobit, a tak tuto „zakázku“ předal Steinerovi. Steiner vyrobil asi sedm zkušebních kusů trubek o výšce 7,5 cm a průměru 5 cm opatřených na obou koncích šroubovacími uzávěry. Poté trubky předal Hamplovi a ten zase Kopeckému. Kopecký ale Hamplovi sdělil, že trubky jsou příliš dlouhé, tudíž množství dostupné výbušniny nevystačí k jejich naplnění, a požádal jej o výrobu nových, tedy kratších trubek. Hampl si až v tu chvíli měl uvědomit, že trubky mají být v budoucnu použity jako provizorní ruční granáty. Hampl předal novou „zakázku“ znovu Steinerovi, který tentokrát vyrobil asi tři kusy zkušebních trubek o výšce 5 cm. Trubky byly přes Hampla opět předány Kopeckému, který byl s jejich velikostí již spokojen a poprosil o zhotovení dalších asi čtyřiceti kusů.⁶² Steiner však této žádosti již nevyhověl.⁶³

⁶² BArch, fond 3017, sign. 10396; 12J82/44; obžaloba Miloslava Hampla; 6. 7. 1944; s. 1 a 3–5.

⁶³ BArch, fond 3016, sign. 753; 1H195/44; rozsudek Miloslava Hampla; 1. 9. 1944; s. 3–4.

1.1.1.7. Jaroslav Pácl

Jaroslav Pácl se narodil 14. ledna 1924 v České Třebové a v době své odbojové činnosti studoval na gymnáziu v Pardubicích, kam dojížděl vlakem z České Třebové. Jaroslav Pácl ještě před svým působením v organizaci *Mladý východ proti Hitlerovi* pomáhal v odbojové činnosti svému otci působícímu v ilegální KSČ. Byl to právě jeho otec, který ho měl ke konci roku 1941 seznámit s Filipem Žabou a na jehož žádost se stal členem Žabovy ilegální organizace.⁶⁴

Jaroslav Pácl na Žabův pokyn vytvořil skupinu skládající se z jím vybraných spolužáků z pardubického gymnázia. Zpočátku ji, kromě něho samotného, tvořili Miloslav Novák, Miloslav Potůček a Jiří Tamchyna. Skupina se postupně rozrůstala. Potůček, který pocházel z Přelouče, byl Žabou skrze Pácla pověřen vybudováním podobné organizace v jeho městě. Nakonec mezi odbojovou organizací *Mladý východ proti Hitlerovi*, která působila v České Třebové, odbojovou skupinou vedenou Jaroslavem Páčlem v Pardubicích a odbojovou skupinou vedenou Miloslavem Potůčkem v Přelouči, vznikla významná a fungující spolupráce. Potůčkovi se do přeloučské odbojové skupiny podařilo přivést Václava Vávru, který byl zaměstnancem Vojenské automobilové zbrojovky v Přelouči a mohl tak skupině poskytovat velmi prospěšné informace. Tyto informace, které se týkaly například počtu stráží či počtu motorových vozidel ve vojenské zbrojovce, doputovaly skrze Pácla až k samotnému Žabovi a od něho se šířily do dalších kruhů ilegální KSČ. Tyto údaje byly důležité zejména pro plánované ozbrojené povstání, jehož cílem mělo být mimo jiné i obsazení Vojenské automobilové zbrojovky v Přelouči.⁶⁵

Jaroslav Pácl byl podle všeho velmi nadaným žákem v oboru chemie a jeho znalosti se organizaci *Mladý východ proti Hitlerovi* nesmírně hodily. Další úkoly, kterými Žaba Pácla pověřoval, využívaly právě jeho odborných znalostí v oblasti chemie. Prvním úkolem měla být výroba zápalných bomb. Pro tento účel získal Pácl od Miloslava Přivratského hliníkové třísky a oxid železitý. Přestože se Pácl o výrobu zápalných bomb velmi snažil, úkol byl pro něho příliš obtížný, a nakonec se ho musel vzdát. Druhým úkolem byla výroba výbušných směsí, které byly posléze použity Vladimírem Kopeckým k naplnění výbušných zařízení. Tento úkol již Pácl úspěšně splnil. Většinu výbušných směsí vyrobil smícháním roztoku hydroxidu draselného a kyseliny dusičné. Kromě toho vyrobil i pikrát draselný (z kyseliny pikrové, kterou mu obstaral Miloslav Potůček) a potašový louh, jimiž se též výbušná zařízení dala plnit.⁶⁶

⁶⁴ BArch, fond 3017, sign. 10396; 12J82/44; obžaloba Jaroslava Pácla; 6. 7. 1944; s. 2 a 10–12.

⁶⁵ Tamtéž.

⁶⁶ Tamtéž.

Nadto všechno dostal Jaroslav Pácl od Filipa Žaby rozkaz k obstarání si zbraní, k čemuž ale údajně nikdy nenašel příležitost. Na přelomu roku 1942 a 1943, tedy v době po vraždě Františka Kolčavy a v době, kdy Filip Žaba působil v ilegalitě (tato skutečnost bude rozebrána v následujících kapitolách), zprostředkoval písemnou komunikaci mezi Žabou a jeho manželkou Marií a jednou měl také Žabovi doručit balík s oblečením a potravinami. V lednu nebo v únoru roku 1943 poskytl Žabovi dvakrát nocleh u sebe doma.⁶⁷

⁶⁷ Tamtéž.

1.1.1.8. Břetislav Dědek

Břetislav Dědek se narodil 1. února 1925 v Brumově (okres Zlín) a v době své odbojové činnosti byl strojírenským učněm. V odboji začal být aktivní po zatčení jeho bratra Václava Dědka, ke kterému došlo 4. listopadu 1941. Václav Dědek, který až do uzavření českých vysokých škol v listopadu 1939 studoval v Praze na fakultě strojního inženýrství, byl zatčen z důvodu působení ve zpravodajské odbojové organizaci *Voloda*, která operovala ve východních Čechách. Součástí jeho odbojové činnosti byly i časté návštěvy Sovětského konzulátu v Praze.⁶⁸ Břetislav Dědek o odbojové činnosti svého bratra věděl a považoval za nutné, aby se o tom, že byl zatčen, což zároveň znamenalo i to, že organizace, v níž působil, byla odhalena, dozvěděly příslušné osoby, které byly napojeny na komunistický odboj a Sovětský svaz. Za tímto účelem se mu podařilo spojit s Filipem Žabou, který mu posléze oznámil, že jeho zprávu o odhalení odbojové organizace *Voloda* podal na ilegální ústřední výbor Komunistické strany Československa (ÚV KSČ) v Praze, odkud doputuje až do Sovětského svazu. Následně Žaba Dědkovi nabídl členství v jím založené mládežnické organizaci, s čímž Dědek okamžitě souhlasil.⁶⁹

Břetislav Dědek měl spolu s Bořivojem Bartoníčkem na starosti vydávání ilegálního tisku *Mladý východ proti Hitlerovi*. Jejich práce zahrnovala získávání a sepisování informací a množení výtisků pomocí ilegálního cyklostylu. Protože Dědek denně dojížděl z České Třebové do strojnické školy v Litomyšli, pověřil ho Žaba funkcí spojky, která zahrnovala doručování zpráv nejen mezi těmito dvěma, ale i dalšími městy, zejména Chocní a Pardubicemi. Jednou také převážel z České Třebové na smluvené místo v Litomyšli dřevěný kufr, jehož obsahem si nebyl jistý, neboť do něho měl zakázáno nahlédnout, ale domníval se, že by se v něm mohla nacházet vysílací stanice. Dále Dědek jezdil do Pardubic do domu perníkářského dělníka Josefa Hamáčka, kde navštěvoval Žabu, který zde po nějaký čas pobýval v době, kdy působil v ilegality. Dědek od Žaby přebíral pokyny, které následně předával svým spolupracovníkům v organizaci. Na pokyn Žaby také sjednal s jistým Jaroslavem Ryšánem, elektrotechnikem z České Třebové, sestavení vysílací stanice a za tímto účelem mu předal nemalou hotovost a některé potřebné součástky. Ryšán ale vysílací stanici nikdy nesestrojil a obnos si ponechal.⁷⁰

⁶⁸ Václav Dědek byl 8. září 1943 na základě rozsudku Lidového soudního dvora v Berlíně popraven. V odboji byl činný i otec bratrů, Josef Dědek, za což byl vězněn v Osvětimi, kde 2. listopadu 1941 zemřel. VÚA, osobní spis účastníka národního boje za osvobození podle zákona č. 255/1946 Sb., Břetislav Dědek, č. 22340/71.

⁶⁹ Památník Terezín. Databáze listinného materiálu Památník Terezín, Vzpomínky Břetislava Dědka, inv. č. A 5496, poř. č. 1080; nedatováno, někdy po roce 1945; s. 1–19.

⁷⁰ Tamtéž.

1.2. Odhalení organizace

1.2.1. Vražda Františka Kolčavy a zatčení Filipa Žaby

Dne 3. prosince 1942 se stala událost, která rozpochybovala veškeré následující dění a v konečném důsledku vedla k odhalení skupiny *Mladý východ proti Hitlerovi* a několika dalších odbojových organizací v kraji. V ten den se v brzkých ranních hodinách odehrála na cestě spojující Českou Třebovou a Kozlov vražda devatenáctiletého dělníka Františka Kolčavy z Kozlova. Lidové noviny ze dne 7. prosince 1942 o této vraždě informovaly následovně: „V pátek 4. prosince krátce po 6. hodině byl nalezen na polní cestě zvané Stará cesta mezi Kozlovem a Českou Třebovou dělník František Kolčava, narozený 27. března 1924, bytem v Kozlově. Na hlavě a na krku měl mrtvý četné bodné rány. Bylo zjištěno, že opustil byt svých rodičů v Kozlově ve čtvrtek 3. prosince asi o 6:30 hod., aby se odebral na své pracoviště v České Třebové. Tam však nedošel. Vražda se tedy stala mezi 6 hod. 30 min. dne 3. prosince a 6 hod. 00 min. dne 4. prosince.“⁷¹

Vyšetřování vraždy zpočátku vedli českotřebovští četníci, posléze si ale tento případ převzalo pardubické gestapo, jelikož nabylo přesvědčení, že by se mohlo jednat o politicky podnícenou vraždu.⁷² Podezření z vraždy padlo na Filipa Žabu, po kterém gestapo už nějakou dobu pátralo. Žaba totiž v říjnu 1942 uprchl z nucených prací v Mostě a od té doby žil v ilegalitě.⁷³ Na Žabovu stopu gestapo rovněž navedli zatčení členové již odhalených odbojových skupin. Po Žabovi pátrala jak venkovní služebna gestapa v Pardubicích, tak řídicí úřadovna gestapa v Praze, které venkovní služebna podléhala.⁷⁴

Filip Žaba byl zatčen 10. února 1943 v ranních hodinách v bytě Ely Švabinské v Praze.⁷⁵ Gestapo se o tom, že by Žaba mohl pobývat právě zde, dozvědělo z výpovědí zatčených členů

⁷¹ Lidové noviny 1942, č. 606, s. 5.

⁷² HAVEL, Josef: *Oběti předcházejí vítězství*. Ústí nad Orlicí 2005, s. 177.

⁷³ ABS, fond 141, sign. 141-521-11; 8J127/43; obžaloba Filipa Žaby; 20. 7. 1943; s. 4.

⁷⁴ HAMPL, *Zemřeli, abychom žili*, s. 397–398.

⁷⁵ Ela Švabinská (1878–1967) byla bývalou manželkou malíře Maxe Švabinského. Filip Žaba znal Elu Švabinskou z Kozlova. Ela a Max Švabiniští trávili v Kozlově na jejich chalupě letní a zimní dovolené. Ela si Kozlov a chalupu velmi zamilovala a o svém volném čase sem jezdila i poté, co bylo její manželství s Maxem v roce 1930 rozvedeno. V Kozlově pořádala nejrůznější přednášky, které byly populární zejména mezi mladými lidmi a také ji zde navštívila spousta známých osobností. Po vypuknutí druhé světové války se zapojila do komunistického protinacistického odboje. Zatčena byla 10. února 1943 ve svém pražském bytě spolu s Filipem Žabou a její služebnou Marií Vytlačilovou. HAMPL, *Zemřeli, abychom žili*, s. 404–406. Ela Švabinská a Marie Vytlačilová byly vězněny v Malé pevnosti Terezín v bloku číslo 8 pod vězeňskými čísly 26230 a 26851. 6. ledna 1944 byly převezeny do koncentračního tábora Ravensbrück, kde se 28. dubna 1945 dočkaly osvobození. Památník Terezín. Databáze politicky a rasově pronásledovaných osob. Marie Žabová, Marie Vytlačilová. Dostupné na WWW: <https://www.pamatnik-terezin.cz/vezen/mp-zabova-marie>, <https://www.pamatnik-terezin.cz/vezen/ra-zabova-marie>, <https://www.pamatnik-terezin.cz/vezen/ra-vytlacilova-marie>, [vid. 14. 1. 2023].

jiných odbojových skupin. Žaba měl při svém zatčení u sebe dokumenty, které vezl na ÚV KSČ v Praze, ilegální tisk a pistoli. Další dokumenty týkající se jeho odbojové činnosti byly gestapem nalezeny při domovní prohlídce Žabovy chalupy v Kozlově. Gestapo zde mimo jiné narazilo i na sešit, do kterého si Žaba zapisoval údaje o členských příspěvcích, na mapu kraje, do které si Žaba vepsal jména vedoucích jednotlivých buněk,⁷⁶ či na seznam jmen odběratelů ilegálních časopisů.⁷⁷ II. OV KSČ v České Třebové, odbojová organizace *Mladý východ proti Hitlerovi* a další organizace v kraji, které na sebe vzájemně navazovaly, tak byly takto relativně snadno vyzrazeny.⁷⁸

Filip Žaba se měl k vraždě Františka Kolčavy, po původním zapírání, přiznat. Následné informace týkající se okolností vraždy budou vycházet z jeho výpovědi. Filip Žaba v tu noc, tedy z 2. na 3. prosince 1942, přenocoval v Pazuše u Litomyšle u rodiny Štusákové. Po čtvrté hodině ranní se vydal na českotřebovské nádraží, odkud měl jet vlakem do Pardubic. Cestou z Pazuchy na českotřebovské nádraží se zastavil u své manželky a dcery v Kozlově. Následně na cestě, která spojovala Kozlov a Českou Třebovou, narazil na muže, ve kterém rozpoznal Františka Kolčavu. Kolčava se Žaby začal vyptávat, co tu dělá a proč není na nucených pracích v Mostě, načež mu Žaba odpověděl, že je na dovolené, což mu ale Kolčava nevěřil. Žaba se obával, že by ho Kolčava mohl prozradit, čímž by byl ohrožen nejen on, ale i celá jeho odbojová organizace, a proto se rozhodl Kolčavu zabít. Nejprve na Kolčavu vystřelil z pistole Walther model 9, ráže 6,35 mm. Kolčava se po tomto výstřelu svalil k zemi, ale stále žil. Žaba chtěl tedy vystřelit podruhé, ale pistole mu selhala, a tak vytáhl nůž a Kolčavu ubodal. Po činu si umyl ruce a nůž a odešel na českotřebovské nádraží, kde v 7:30 hodin nastoupil do vlaku směr Pardubice.⁷⁹

V Lidových novinách ze dne 21. března 1943 vyšel článek s názvem „*Vražda GPU v Čechách? Zločiny ve službách Kominterny.*“, který pojednává o vraždě Františka Kolčavy a o Filipu Žabovi jakožto jeho vrahovi. Článek obsahuje i fotografii zohaveného těla Františka Kolčavy, fotografii místa činu a portrét Filipa Žaby. Z článku je jasně patrná nacistická protikomunisticky zaměřená propaganda. Autoři článku se Filipa Žabu snažili vykreslit jako nejodpornějšího zločince. Píše se zde o osmdesáti bodných ranách, vypíchnutých očích, o tom, jak nůž, který Žaba použil k vraždě, následně použil i k jídlu a tak dále. Žabova brutalita je přičítána jeho komunistickému smýšlení. Z článku vyplývá, že mrtvý František Kolčava měl

⁷⁶ HAMPL, *Zemřeli, abychom žili*, s. 398.

⁷⁷ VÚA, osobní spis účastníka národního boje za osvobození podle zákona č. 255/1946 Sb., Bořivoj Bartoníček, č. 92439/69.

⁷⁸ HAMPL, *Zemřeli, abychom žili*, s. 398.

⁷⁹ ABS, fond 141, sign. 141-521-11; 8J127/43; obžaloba Filipa Žaby; 20. 7. 1943; s. 12–14.

být členem odbojové organizace, v jejímž čele stál Filip Žaba, a důvodem vraždy Františka Kolčavy měla být nedůvěra, kterou vůči němu Filip Žaba choval.⁸⁰ Členství Františka Kolčavy v organizaci *Mladý východ proti Hitlerovi* však všichni přeživší po válce odmítali.⁸¹

Dovolím si zde citovat slova Bořivoje Bartoníčka, která jsou uvedena v knize Stanislava Motla. Bartoníček se k popisované události a k Františku Kolčavovi vyjádřil následovně: „*Pokud vím, byl to cihlářský dělník, takový ten spíše jednoduchý člověk ne moc valné pověsti, který se poměrně hodně věnoval návštěvám hostinců. Podle toho, co o Žabovi a Kolčavovi vím, mohu předpokládat následující: Kolčava věděl, že Žaba, o kterém bylo známo, že po něm pátrá gestapo po celém protektorátu, se čas od času objevuje tajně v Kozlově. Zřejmě tu došlo k výhrůžkám a Žaba to vyřešil tímto způsobem. Kdo nebyl nikdy v odboji, nemůže pochopit, co by takové prozrazení znamenalo. Ohrozilo by to nejenom jeho život, ale i životy nás ostatních. Dodám ještě, že my jsme se zavázali plnit rozkazy, a ne diskutovat.*“⁸²

Doposud z mého textu vyplývá, že vrahem Františka Kolčavy měl být Filip Žaba. Kromě něho jsou zde však ještě dvě jiné osoby, které za smrtí Kolčavy mohly stát. První z nich je uprchlý sovětský válečný zajatec, jehož identita není známa, a druhou z nich je parašutista a příslušník výsadku *Antimony* Stanislav Srazil.

Jak již bylo zmíněno, Filip Žaba se při výsleších k vraždě Františka Kolčavy přiznal. Pozoruhodné ovšem je, že při hlavním líčení před Lidovým soudním dvorem v Berlíně svoji výpověď změnil a prohlašoval, že Kolčavu nezabil on, ale jistý uprchlý sovětský válečný zajatec. V lesích okolo Kozlova se v době vraždy Kolčavy skutečně nějaký uprchlý sovětský voják ukrýval.⁸³ Českotřebovské odbojové organizace, včetně *Mladého východu proti Hitlerovi*, mu měly zajistit několik úkrytů a Žaba mu měl dokonce obstarat pistoli.⁸⁴ Další osud tohoto vojáka není znám; ví se jen, že se mu během odhalení místního odboje a zatýkání jeho členů podařilo utéct.⁸⁵

Nyní se dostávám v pořadí k třetí osobě, která se smrtí Františka Kolčavy mohla mít co do činění. Tou osobou je parašutista a příslušník výsadku *Antimony* Stanislav Srazil (1919–1944), který v den, kdy došlo k vraždě Františka Kolčavy, pobýval v Kozlově. Výsadek *Antimony*, který byl tvořen nadporučíkem Františkem Závorkou, četařem Stanislavem Srazilem a svobodníkem Lubomírem Jasínkem, byl vyslán z Velké Británie na území

⁸⁰ *Lidové noviny* 1943, č. 78, s. 3.

⁸¹ MOTL, *Svědék z cely smrti*, s. 66.

⁸² Tamtéž.

⁸³ Tamtéž, s. 74.

⁸⁴ HAMPL, *Zemřeli, abychom žili*, s. 398–399.

⁸⁵ MOTL, *Svědék z cely smrti*, s. 74.

Protektorátu Čechy a Morava v noci z 24. na 25. října 1942. Výsadek působil převážně v oblasti Českého ráje a jeho hlavním úkolem mělo být obnovení přerušeno spojení mezi domácím odbojem a exilovou vládou.⁸⁶ Výsadek měl i několik dílčích úkolů, přičemž jedním z nich mělo být navázání spojení s velitelem výsadkové skupiny *Silver A* Alfrédem Bartošem. Ke Srazilovi se dostala informace, že Bartoš by se měl nacházet někde na Pardubicku. Tato informace však byla mylná, jelikož Bartoš byl v té době již několik měsíců po smrti, což ale Srazil nevěděl, a tudíž se na Pardubicko rozhodl vydat. Do akce se zapojil i Václav Pinc, toho času krajský tajemník KSČ v Pardubickém kraji, který společně s Filipem Žabou poskytl Srazilovi úkryt v Kozlově. Srazil v Kozlově setrval od 1. do 2. prosince 1942 a 3. prosince, tedy v den vraždy Františka Kolčavy, se vydal z Kozlova do České Třebové, odkud odjel vlakem do Pardubic, kde strávil osm dnů. Poté, co se dozvěděl, že Bartoš a ani nikdo jiný z jeho skupiny již nežije, odjel zpět do Českého ráje. Je tedy možné, že František Kolčava na staré cestě spojující Kozlov a Českou Třebovou narazil nikoliv na Filipa Žabu, nýbrž na Stanislava Srazilu, který ho následně i zabil. Popřípadě je také možné, že Žaba dělal Srazilovi doprovod a Kolčava tak na cestě mohl narazit na oba, jak na Žabu, tak na Srazilu.⁸⁷

Vrahem Františka Kolčavy tak mohla být kterákoliv z třech výše uvedených osob (uprchlý sovětský válečný zajatec, Filip Žaba, Stanislav Srazil nebo Filip Žaba v kombinaci se Stanislavem Srazilem). Otázkou také zůstává, proč se Žaba k vraždě Kolčavy nejprve přiznal a následně své přiznání před Lidovým soudním dvorem v Berlíně odvolal a z vraždy obvinil uprchlého sovětského válečného zajatce. Důvodem takového počínání mohla být zprvce snaha poskytnout uvedenému zajatci více času na útěk či zadruhé snaha neprozradit a krýt Stanislava Srazilu. Druhá možnost se s ohledem na důležitost Stanislava Srazilu a jeho činnosti jeví jako pravděpodobnější.

⁸⁶ PADEVĚT, Jiří: *Kronika protektorátu*. Praha 2021, s. 471.

⁸⁷ HAMPL, *Zemřeli, abychom žili*, s. 399–400.

1.2.2. Jaroslav Fiala

Jaroslav Fiala byl jedním z předních představitelů komunistického odboje a později jedním z nejnebezpečnějších konfidentů gestapa. Jelikož je jeho osoba nechvalně spojena s Pardubickým krajem, a dokonce i s Českou Třebovou a odbojovou organizací *Mladý východ proti Hitlerovi*, bude jeho život v této podkapitole detailněji rozveden.

Jaroslav Fiala se narodil 13. dubna 1900 v Oseku (okres Teplice). V roce 1921 se stal členem KSČ; byl velmi aktivní, o čemž svědčí i fakt, že v roce 1934 odjel na devět měsíců studovat do Sovětského svazu Leninskou školu Komunistické internacionály. V květnu 1942, poté co byl předvolán na gestapo k podání vysvětlení jeho působení v SSSR, přešel do ilegality. Stal se členem ilegální KSČ v Pardubickém kraji a v srpnu 1942 vystřídal již zmiňovaného Václava Pince na postu krajského instruktora pro Pardubicko. Jeho krycí jméno bylo „Tonda“.⁸⁸ Fiala byl jakožto krajský instruktor ve spojení s Filipem Žabou a jeho odbojovou organizací a v České Třebové měl i několikrát přespat.⁸⁹ Dne 21. února 1943 byl Fiala na vlakovém nádraží v Chocni zatčen gestapem. Spolu s ním byli zatčeni i Leo Bureš, krajský instruktor pro Hradec Králové a Kolín, s kterým měl Fiala sjednanou schůzku,⁹⁰ a Jaroslav Pácl, student reálného gymnázia z České Třebové a člen organizace *Mladý východ proti Hitlerovi*, který dělal Fialovi doprovod.⁹¹ Zatčením Fialy (nevědělo se, že s ním bude i Bureš a Pácl) byl pověřen kriminální sekretář pardubického gestapa Walter Kröger.⁹² Všichni tři zatčení byli převezeni na řídicí úřadovnu gestapa v Praze, která sídlila v nechvalně proslulém Petschkově paláci (známém jako „Pečkárna“). Zde Fialu vyslyšel komisař Emil Friedrich, kterému se ho podařilo získat jako konfidenta gestapa. Fiala obdržel falešné doklady na jméno Josef Kalina a jako konfident byl oficiálně veden v referátu IV N – Zpravodajská služba,

⁸⁸ FENCL, Radek: *Jaroslav Fiala. Konfident uvnitř III. ilegálního ústředního vedení KSČ*. In: Terezínské listy, roč. 38, 2010, s. 144.

⁸⁹ HAMPL, *Zemřeli, abychom žili*, s. 397.

⁹⁰ FENCL, *Jaroslav Fiala*, s. 144–145.

⁹¹ HAMPL, *Zemřeli, abychom žili*, s. 416–417.

⁹² Walter Wilheml Kröger se narodil roku 1906 v Neumünsteru. V roce 1925 nastoupil k Schutzpolicei v Hamburku, v roce 1935 k hamburské kriminální policii a v roce 1937 k hamburské bezpečnostní policii. Po vzniku Protektorátu Čechy a Morava působil jako vedoucí úřadovny v Německém (Havlíčkově) Brodě a po jejím brzkém zrušení byl na přelomu roku 1939 a 1940 převelen na gestapo v Pardubicích. KYNCL, Vojtěch: *Ležáky. Obyčejná vesnice, SILVER A a pardubické gestapo v zrcadle heydrichiády*. Pelhřimov 2008, s. 48. Zde pracoval na referátu IV 1b – Potírání pravcového odboje jako kriminální sekretář. KYNCL, *Ležáky*, s. 236. Při výsleších se vyznačoval mimořádnou krutostí. Jeho přezdívka byla „boxer“ či „zabiják“, což odkazovalo nejen na jeho aktivní předválečnou boxerskou kariéru, ale i na jeho praktiky uplatňované během výslechů. KYNCL, *Ležáky*, s. 58. Přeživší ho označili za jednoho z nejkřutějších vyšetřovatelů nasazených na nekomunistický odboj na pardubickém gestapu. KYNCL, *Ležáky*, s. 66. Ke konci války uprchl do Spolkové republiky Německo, kde byl vyšetřován. Jeho výslechové protokoly a informace o tom, zda byl odsouzen či nikoli, se však k československým vyšetřovatelům nikdy nedostaly. KYNCL, *Ležáky*, s. 231.

evidence konfidentů od 5. května 1943. Fialovi se podařilo infiltrovat do nejužšího vedení III. ilegální ÚV KSČ, v jehož čele stál Josef Molák. Ten se z důvodu hrozivých podmínek panujících po atentátu na zastupujícího říšského protektora Reinharda Heydricha rozhodl přemístit ústředí ilegální KSČ z Prahy do Berouna. Fiala znal Moláka už z dob před válkou a Molák mu, bohužel, bezvýhradně důvěřoval.⁹³ Kvůli zaměření této práce ještě zmíním, že Josef Molák byl jako zaměstnanec Československých státních drah (ČSD) v roce 1930 přeložen do železničních dílen v České Třebové; žil zde do roku 1934.⁹⁴ Ke konci války si Fiala snažil zajistit alibi, a proto navázal kontakt s odbojovou organizací z Kladna. Gestapo se ale o tomto činu dozvědělo a Fiala byl zatčen a následně 2. května 1945 v Malé pevnosti Terezín pod krycím jménem Jaroslav Jeřábek – toto jméno měl uvedeno ve svých falešných dokladech vydaných komunistickou stranou ještě v době před jeho konfidentskou činností – popraven. Jaroslav Fiala se zapříčinil o likvidaci III. ÚV KSČ a mnoha dalších odbojových skupin. Uvádí se, že do rukou gestapa přímo či nepřímo dostal přibližně 1 500 osob; mnoho z nich bylo i z Pardubického kraje.⁹⁵ Odhalení odbojové organizace *Mladý východ proti Hitlerovi* však přímo na svědomí neměl, jelikož ta byla prozrazena ještě před jeho konfidentskou dráhou.

⁹³ FENCL, *Jaroslav Fiala*, s. 145–146.

⁹⁴ CIHLÁŘ, Jiří: *Za chléb, práci a svobodu. K 80. výročí narození a 30. výročí smrti Josefa Moláka, vedoucího III. ilegálního ÚV KSČ*. Ústí nad Orlicí 1973, s. 5–9.

⁹⁵ FENCL, *Jaroslav Fiala*, s. 149.

1.3. Zatýkání, věznění a popravky členů organizace

Z nařízení vedoucího II. OV KSČ v České Třebové Antonína Krause byla veškerá odbojová činnost organizace *Mladý východ proti Hitlerovi* po vraždě Františka Kolčavy nejdříve omezena a po zatčení Filipa Žaby zcela zastavena. Bohužel už ale bylo pozdě. Poté, co gestapo v Žabově chalupě v Kozlově našlo několik dokumentů týkajících se činnosti odbojové organizace *Mladý východ proti Hitlerovi*, byla celá organizace odhalena a rozjelo se řetězové zatýkání jejích členů. Současně s tím došlo k odhalení a tím pádem i k zániku II. OV KSČ v České Třebové a dalších odbojových skupin v kraji.⁹⁶

Prvním zatčeným členem odbojové organizace *Mladý východ proti Hitlerovi* byl Jaroslav Pácl. Jeho jméno zde již bylo uvedeno ve spojitosti s Jaroslavem Fialou, kdy byli oba dne 21. února 1943 zatčeni na vlakovém nádraží v Chocni. K zatčení Pácla došlo spíše náhodou, jelikož gestapo primárně nepátralo po něm, ale po Fialovi. Zatýkání dalších členů odbojové organizace *Mladý východ proti Hitlerovi* probíhalo ihned od prvního dne po zatčení Jaroslava Pácla, tedy od 22. února 1943. K těmto zatýkáním již nedocházelo pouhou náhodou, nýbrž najisto.⁹⁷ Zatčení odbojářů byli odvezeni nejprve na českořebovskou radnici a posléze na venkovní služebnu gestapa v Pardubicích, kde je čekaly první výslechy.⁹⁸ Většina z nich si následně prošla následujícími zařízeními: policejní věznice gestapa Malá pevnost Terezín, policejní věznice gestapa Pankrác, káznice Gollnow, věznice Berlín-Plötzensee, káznice Brandenburg-Görden.⁹⁹

Všichni členové organizace *Mladý východ proti Hitlerovi* byli souzeni před Lidovým soudním dvorem v Berlíně. K trestu smrti byli odsouzeni všichni instruktoři jednotlivých tříčlenných buněk (pokud se gestapu nepodařilo zjistit, kdo byl instruktorem, tak automaticky předpokládalo, že jím byl ten nejstarší), dále ti, kteří se účastnili sabotážních akcí, ti, kteří vyráběli a distribuovali výbušniny a diverzní materiál a ti, u kterých byla nalezena zbraň či alespoň patrony. Ti, co nebyli odsouzeni k trestu smrti, byli odsouzeni k mnohaletým pobytům ve věznicích/káznicích či koncentračních táborech.¹⁰⁰ Je pozoruhodné, že všech

⁹⁶ HAMPL, *Zemřeli, abychom žili*, s. 400.

⁹⁷ Tamtéž, s. 401.

⁹⁸ MOTL, *Svědectví z cely smrti*, s. 63.

⁹⁹ Je třeba rozlišovat mezi věznicí (Gefängnis) a káznicí (Zuchthaus). Zatímco ve věznicích byli vězni drženi za menší prohřešky a každodenní vězeňský režim zde byl o něco volnější, tak v káznicích si vězni odpykávali tresty za vážné zločiny a každodenní vězeňský režim zde byl tužší. V praxi však panovaly nelidské podmínky jak v káznicích, tak ve věznicích. KREISINGER, Pavel–VYHLÍDAL, Milan: *Životní osudy generála Josefa Zusky (1902–1978): od důstojníka dělostřelectva přes zpravodajské oddělení Hlavního štábu a nacistické káznice do Egypta*. I. část. In: *Historie a vojenství: časopis Vojenského historického ústavu*, roč. 64, č. 1, 2015, s. 75.

¹⁰⁰ HAMPL, *Zemřeli, abychom žili*, s. 402.

sedmnáct zakládajících členů organizace bylo odsouzeno k trestu smrti, tedy že nikdo z nich nebyl odsouzen k menšímu trestu odnětí svobody. K trestu odnětí svobody byli odsouzeni pouze ti členové, kteří se do organizace zapojili až postupem času, přičemž i někteří z nich byli odsouzeni k trestu smrti.¹⁰¹

Ze sedmnácti zakládajících členů odbojové organizace *Mladý východ proti Hitlerovi* se konce války dožilo pouze pět z nich. Jak bude vysvětleno v závěru kapitoly, těchto pět lidí sice bylo odsouzeno k trestu smrti, nakonec ale nad nimi tento trest nebyl vykonán. V následující tabulce jsou jména těch, kteří byli během války za svou odbojovou činnost popraveni, včetně dat a míst jejich poprav (seřazená dle data poprav).

¹⁰¹ Příkladem člena odbojové organizace *Mladý východ proti Hitlerovi*, který byl odsouzen „pouze“ k trestu odnětí svobody, je Karel Steiner. Karel Steiner, který se narodil 31. května 1924 v Košicích, se k organizaci přidal až ke konci roku 1942. Pro organizaci vyrobil několik málo kusů provizorních ocelových trubek, ale poté, co byl požádán o výrobu dalších čtyřiceti kusů, splnění tohoto úkolu odmítl. Brzy poté se z organizace zcela stáhl a dobrovolně se přihlásil na práci v Německu. Karel Steiner byl odsouzen k sedmiletému odnětí svobody. BArch, fond 3016, sign. 753; 1H195/44; rozsudek Karla Steinera; 1. 9. 1944; s. 6–7 a 10–12. Vězněn byl v Pardubicích, Terezíně, Gollnowě, Berlíně, Ebrachu, Lipsku a Drážďanech. HAMPL, *Zemřeli, abychom žili*, s. 421.

Jména, data a místa poprav členů organizace *Mladý východ proti Hitlerovi*:

Jméno	Datum poprav	Místo poprav
Kovář Ladislav	16. října 1944	Brandenburg an der Havel ¹⁰²
Šotka Josef	16. října 1944	Brandenburg an der Havel ¹⁰³
Přivratský Miloslav	24. října 1944	Brandenburg an der Havel ¹⁰⁴
Hampl Miloslav	20. listopadu 1944	Brandenburg an der Havel ¹⁰⁵
Kopecský Vladimír	20. listopadu 1944	Brandenburg an der Havel ¹⁰⁶
Pácl Jaroslav	20. listopadu 1944	Brandenburg an der Havel ¹⁰⁷
Jandera Blahoslav	27. listopadu 1944	Brandenburg an der Havel ¹⁰⁸
Rudolf Jiří	27. listopadu 1944	Brandenburg an der Havel ¹⁰⁹
Vencl Stanislav	27. listopadu 1944	Brandenburg an der Havel ¹¹⁰
Horský Viktor	11. ledna 1945	Drážďany ¹¹¹
Sršeň Ladislav	26. ledna 1945	Drážďany ¹¹²
Pilgr Stanislav	13. dubna 1945	Gohlis ¹¹³

¹⁰² Arolsen Archives. Záznam o úmrtí v Brandenburg-Görden, 17. 10. 1944. Dostupné na WWW: <https://collections.arolsen-archives.org/de/search/person/12087995?s=Ladislav%20Kov%C3%A1%20C5%99&t=6457&p=1>, [vid. 23. 1. 2023].

¹⁰³ Arolsen Archives. Záznam o úmrtí v Brandenburg-Görden, 17. 10. 1944. Dostupné na WWW: <https://collections.arolsen-archives.org/de/search/person/12089126?s=Josef%20C5%A0otka&t=6457&p=0>, [vid. 23. 1. 2023].

¹⁰⁴ Arolsen Archives. Záznam o úmrtí v Brandenburg-Görden, 25. 10. 1944. Dostupné na WWW: <https://collections.arolsen-archives.org/en/search/person/12088856?s=miloslav%20p%C5%99%C3%ADvratsk%C3%BD&t=6457&p=0>, [vid. 23. 1. 2023].

¹⁰⁵ Arolsen Archives. Záznam o úmrtí v Brandenburg-Görden, 21. 11. 1944. Dostupné na WWW: <https://collections.arolsen-archives.org/en/search/person/12087461?s=miloslav%20hampl&t=6457&p=0>, [vid. 23. 1. 2023].

¹⁰⁶ Soukromý archiv autorky. Úmrtí list Vladimíra Kopecského, 12. 4. 1947.

¹⁰⁷ Arolsen Archives. Záznam o úmrtí v Brandenburg-Görden, 21. 11. 1944. Dostupné na WWW: <https://collections.arolsen-archives.org/en/search/person/12088691?s=jaroslav%20p%C3%A1cl&t=6457&p=0>, [vid. 23. 1. 2023].

¹⁰⁸ Arolsen Archives. Záznam o úmrtí v Brandenburg-Görden, 28. 11. 1944. Dostupné na WWW: <https://collections.arolsen-archives.org/en/search/person/12087680?s=blahoslav%20jandera&t=6457&p=0>, [vid. 23. 1. 2023].

¹⁰⁹ Městské muzeum Česká Třebová, fond A11, krabice 1, dopis na rozloučenou od Jiřího Rudolfa, 27. 11. 1944.

¹¹⁰ Arolsen Archives. Záznam o úmrtí v Brandenburg-Görden, 28. 11. 1944. Dostupné na WWW: <https://collections.arolsen-archives.org/de/search/person/12089788?s=stanislav%20vencl&t=6457&p=1>, [vid. 23. 1. 2023].

¹¹¹ Arolsen Archives. Seznam popravených vězňů v Drážďanech, 20. 5. 1947. Dostupné na WWW: <https://collections.arolsen-archives.org/en/search/person/70940107?s=Viktor%20Horsk%C3%BD&t=708454&p=0>, [vid. 23. 1. 2023].

¹¹² Arolsen Archives. Seznam popravených vězňů v Drážďanech, 20. 5. 1947. Dostupné na WWW: <https://collections.arolsen-archives.org/en/search/person/70940109?s=Ladislav%20Sr%C5%A1e%C5%88&t=708454&p=1>, [vid. 23. 1. 2023].

¹¹³ Arolsen Archives. Kremační oznámení, nedatováno. Dostupné na WWW: <https://collections.arolsen-archives.org/en/search/person/12060931?s=Stanislav%20Pilgr&t=6358&p=0>, [vid. 23. 1. 2023].

Z uvedeného lze vyčíst, že většina poprav se odehrála mezi zářím a listopadem roku 1944 ve městě Brandenburg an der Havel v káznici Brandenburg-Görden. Dále lze vyčíst, že mezi popravenými členy odbojové organizace *Mladý východ proti Hitlerovi* bylo i několik mladistvých, tedy těch, kteří v den poprav ještě nedovršili osmnácti let. Bořivoj Bartoníček se později domníval, že zapojení takto mladých lidí do ilegální činnosti bylo záměrem Filipa Žaby, jelikož, podle Bartoníčka, spoléhal na to, že v případě prozrazení skupiny bude soudem brán ohled právě na nízký věk zatčených. Pokud to tak Žaba opravdu zamýšlel, tak se bohužel mýlil. V Říšském zákoně o mladistvých totiž stálo, že mladistvý, který byl v době spáchání trestného činu mravně a duševně zralý, je trestně odpovědný.¹¹⁴ Za všechny zde uvedu příklad Blahoslava Jandery (nar. 1925), jednoho z nejmladších příslušníků odbojové organizace *Mladý východ proti Hitlerovi*, který byl odsouzen k trestu smrti a popraven ještě coby nezletilý. V jeho obžalobě mimo jiné stojí: „*Mláďi Blahoslava Jandery nesvědčí v jeho prospěch, neboť v době spáchání trestného činu byl natolik morálně a psychicky vyspělý, že jej lze přirovnat k pachateli staršímu osmnácti let, což je zřejmé i z celkového chování*“.¹¹⁵

Prvním popraveným členem organizace *Mladý východ proti Hitlerovi* byl její vedoucí Filip Žaba. Jeho trest smrti, ke kterému byl odsouzen před Lidovým soudním dvorem v Berlíně dne 18. září 1943, byl vykonán dne 25. října 1943 v káznici v Brandenburg-Görden. Jako většina, i on po sobě zanechal poslední dopis adresovaný jeho manželce Marii Žabové, která si ho už ale nikdy nepřečetla. Marie Žabová (rozená Coufalová) byla po zatčení svého muže ve vysokém stupni těhotenství převezena do věznice v Pardubicích. Krátce před porodem byla propuštěna, avšak šest týdnů po porodu své druhé dcery byla opět zatčena.¹¹⁶ Vězněna byla od 11. ledna do 2. března 1944 v Malé pevnosti Terezín a od 8. března v ženském koncentračním táboře Ravensbrück, kde dne 19. dubna 1944 ve svých dvaadvaceti letech pod vězeňským číslem 30264 zemřela.¹¹⁷

Posledním popraveným členem organizace byl Stanislav Pilgr. Stanislav Pilgr byl spolu s Viktorem Horským a Ladislavem Sršněm vězněn ve věznici v Drážďanech. Zatímco Horský a Sršeň zde byli v lednu roku 1945 popraveni, Pilgr byl spolu s dalšími dosud žijícími vězni v polovině února roku 1945 během britsko-amerického bombardování Drážďan převezen do Lipska. Zde byl z rozkazu říšského ministra spravedlnosti Otto Thieracka

¹¹⁴ MOTL, *Svědék z cely smrti*, s. 83–84.

¹¹⁵ ABS, fond 141, sign. 141-520-17; 1H198/44; rozsudek Blahoslava Jandery; 27. 11. 1944; s. 8–9.

¹¹⁶ MOTL, *Svědék z cely smrti*, s. 75–76.

¹¹⁷ Památník Terezín. Databáze politicky a rasově pronásledovaných osob. Marie Žabová. Dostupné na WWW: <https://www.pamatnik-terezin.cz/vezen/mp-zabova-marie>, <https://www.pamatnik-terezin.cz/vezen/ra-zabova-marie>, [vid. 14. 1. 2023].

dne 13. dubna 1945 spolu s dalšími dvaatřiceti vězni na dvoře tamních kasáren¹¹⁸ (dnes kasárny generála Friedricha Olbrichta) popravčí četou wehrmachtu zastřelen.¹¹⁹

Jak již bylo zmíněno, ze sedmnácti zakládajících členů odbojové organizace *Mladý východ proti Hitlerovi* válku přežilo pouze pět z nich. Tyto lidi Stanislav Motl (autor knihy *Svědék z cely smrti*) nazývá „znovuzrozenými“, a to z toho důvodu, že přežili, přestože byli odsouzeni k trestu smrti. Třem z těchto pěti „znovuzrozených“ byla počátkem roku 1945 udělena milost a jejich trest byl z trestu smrti změněn na desetileté věznění.¹²⁰ Jedná se o Bořivoje Bartoníčka, jemuž život zachránil jeho otec tím, že nacistickému Německu poskytl své elektrotechnické patenty,¹²¹ a dále o Břetislava Dědka a Mojmíra Václavka.¹²² Po udělení milosti si desetiletý trest odnětí svobody odpykávali ve věznici v Ebrachu a následně v Bambergu, kde se dočkali osvobození americkou armádou.¹²³ Zbylí dva – Bořivoj Honl a Jaroslav Jandera – válku přežili z důvodu jejich psychických zhroucení, načež byli namísto popravky převezeni do psychiatrické léčebny.¹²⁴ Bořivoj Honl po válce uvedl, že stav duševně chorého pouze předstíral, aby se tak pokusil vyhnout popravě.¹²⁵

V rámci *Mladého východu proti Hitlerovi* existují pouze dva případy, kdy za činnost v organizace nebyl potrestán pouze její člen, nýbrž i jeho rodiče. Jedná se o rodinu Kopeckou, jejíž osudy budou rozvedeny v druhé části této práce, a o rodinu Páclovou. Otec Jaroslava Pácla, Čeněk Pácl, byl zatčen 23. února 1943 přímo v pardubické věznici, do které se dostavil s čistým prádlem pro svého syna. 17. března 1944 byl v Norimberku odsouzen k trestu smrti a 23. června 1944 v Mnichově popraven. Stejně jako Karel Kopecký, i on byl zatčen a následně popraven za neoznámení ilegální činnosti svého syna a za držení zbraně, která byla nalezena při prohlídce jeho domu. Matka Jaroslava Pácla, Anna Páclová, byla, stejně jako Marie Kopecká, vězněna v Pardubicích, Terezíně a Ravensbrücku a válku přežila.¹²⁶

¹¹⁸ Vojtěch Ježek (17. 1. 1911–13. 4. 1945). In: Gedenkstätte Münchner Platz Dresden. Stiftung Sächsische Gedenkstätten. 14. 4. 2020. Dostupné na WWW: <https://www.stsg.de/cms/dresden/aktuelles/1945-2020-kalenderblatt-vojtech-jezek-17-januar-1911-13-april-1945>, [vid. 14. 1. 2023].

¹¹⁹ Gedenkstätte für Zwangsarbeit Leipzig. Dostupné na WWW: https://www.zwangsarbeit-in-leipzig.de/karte?tx_zilmap_pi1%5Baction%5D=search&tx_zilmap_pi1%5Bcontroller%5D=ZilMap&tx_zilmap_pi1%5Bsearchuid%5D=804&type=776776, [vid. 14. 1. 2023].

¹²⁰ MOTL, *Svědék z cely smrti*, s. 204–207.

¹²¹ Tamtéž, s. 151–154.

¹²² Tamtéž, s. 204–207.

¹²³ VÚA, osobní spis účastníka národního boje za osvobození podle zákona č. 255/1946 Sb., Bořivoj Bartoníček, č. 92439/69, Břetislav Dědek, č. 22340/71, Mojmír Václavka, č. 56872/68.

¹²⁴ MOTL, *Svědék z cely smrti*, s. 204–207.

¹²⁵ VÚA, osobní spis účastníka národního boje za osvobození podle zákona č. 255/1946 Sb., Bořivoj Honl, č. 64136/68.

¹²⁶ HAMPL, *Zemřeli, abychom žili*, s. 417.

2. Rodina Kopecká

2.1. Život a odbojová činnost Vladimíra Kopeckého

Otec Vladimíra Kopeckého, Karel Kopecký, se narodil 29. listopadu 1879 ve vesnici Přestavlky (okres Rychnov nad Kněžnou) do rodiny čeledína Antonína Kopeckého a jeho manželky Marie Kopecké (rozené Horáckové).¹²⁷ Matka Vladimíra Kopeckého, Marie Kopecká (rozená Ledrová), se narodila 8. června 1889 v České Třebové do rodiny železničního dělníka Jana Ledra a jeho manželky Terezie Ledrové (rozené Divišové).¹²⁸ Karel a Marie Kopeckí byli oddáni 20. února 1912 v České Třebové. Karel Kopecký se živil jako tovární dělník a Marie Kopecká, jak tehdy bylo zvykem, působila jako žena v domácnosti.¹²⁹ Roku 1912 se manželům narodilo jejich první dítě – dcera Marie (později provdaná Fialová);¹³⁰ roku 1914 následoval syn Oldřich¹³¹ a roku 1925 syn Vladimír.¹³² Karel Kopecký měl z jeho prvního manželství ještě jednoho syna Karla.¹³³ Rodina žila v České Třebové v rodinném domě na adrese Litomyšlská 1330.¹³⁴

Byl to právě nejmladší syn Vladimír, který za druhé světové války působil v odbojové organizaci *Mladý východ proti Hitlerovi*. Vladimír Kopecký se narodil 26. února 1925 a od svých šestnácti let se učil strojním zámečnickem v továrně na výrobu chladících zařízení v České Třebové, která patřila panu Josefu Štarmanovi. Během svého tříletého učení, které započal v říjnu 1941 a které měl ukončit v červenci 1943, pobíral měsíční plat, který činil během prvního roku 35 K, během druhého roku 50 K a během třetího roku 60 K. Strojním zámečnickem se však nikdy nevyučil, jelikož v únoru 1943 byl za svou odbojovou činnost zatčen.¹³⁵

Vladimír Kopecký působil v organizaci *Mladý východ proti Hitlerovi* od počátku roku 1942. O organizaci ho v prosinci roku 1941 informoval člen organizace Blahoslav Jandera, který mu při té příležitosti předal výtisk ilegálního časopisu *Dělnické listy* a nabídl mu setkání

¹²⁷ SOA v Zámrsku. Sběrka matrik východočeského kraje. Farní úřad římskokatolické církve Chleny, okr. Rychnov nad Kněžnou. Sign. 54-6127. 1870–1915.

¹²⁸ SOA v Zámrsku. Sběrka matrik východočeského kraje. Farní úřad římskokatolické církve Česká Třebová, okr. Ústí nad Orlicí. Sign 3078. 1879–1893.

¹²⁹ SOA v Zámrsku. Sběrka matrik východočeského kraje. Farní úřad římskokatolické církve Česká Třebová, okr. Ústí nad Orlicí. Sign 7643. 1904–1921.

¹³⁰ Soukromý archiv autorky. Povolání k výcviku ve svépomocné ochraně jako laická pomoc, 28. 5. 1943.

¹³¹ Soukromý archiv autorky. Osvědčení o československém státním občanství, 12. 4. 1948.

¹³² Soukromý archiv autorky. Smlouva o učení, 4. 11. 1942.

¹³³ Soukromý archiv autorky. Dopis od Věry Fialové, 4. 6. 1944.

¹³⁴ Soukromý archiv autorky. Platební výměr za rok 1943, 20. 10. 1943.

¹³⁵ Soukromý archiv autorky. Smlouva o učení, 4. 11. 1942.

s vedoucím organizace Filipem Žabou. Kopecký souhlasil a v lednu roku 1942 se s Žabou sešel. Od té doby se účastnil nepravidelných schůzek skupiny a plnil Žabou zadané úkoly.¹³⁶ Tyto informace týkající se vstupu Vladimíra Kopeckého do organizace jsou uvedeny v jeho obžalobě. Kromě Blahoslava Jandery však existuje ještě jedna osoba, která mohla Vladimíra Kopeckého s Filipem Žabou seznámit. Tou osobou je Jindřich Jung, člen II. ilegálního OV KSČ v České Třebové, který měl ve výboru na starosti především práci s mládeží a její zapojení do odboje. Jindřich Jung bydlel v České Třebové na adrese Litomyšlská 1331, což znamená, že byl přímým sousedem rodiny Kopecké. Je tedy možnost, že Vladimíra Kopeckého seznámil s Filipem Žabou právě on, případně alespoň mohl dát Žabovi na Kopeckého doporučení. Obžaloba Vladimíra Kopeckého se ale o Jindřichu Jungovi nezmiňuje.¹³⁷

Krycí jméno Vladimíra Kopeckého bylo „Mike“. Možná to bylo dáno tím, že jeho rodina a přátelé ho někdy z nějakého (mně neznámého) důvodu neoslovovali jeho pravým jménem, ale jménem Mírek.¹³⁸ Vladimír Kopecký byl ustanoven vedoucím buňky. Spolu s dalšími vedoucími jednotlivých buněk byl na schůzkách organizace Žabou mimo jiné nabádán k provádění útoků na železniční vlaky a na elektrické, světelné a telefonní vedení. Kopecký od Žaby průběžně dostával několik kusů výtisků ilegálního časopisu *Mladý východ proti Hitlerovi*, které spolu s dalšími členy jeho buňky šířil po celé České Třebové.¹³⁹

Vladimíru Kopeckému se pro organizaci podařilo získat minimálně jednoho nového člena – Jaroslava Holce, který se zároveň stal i členem jeho buňky (jméno třetího člena Kopeckého buňky se mi nepodařilo vypátrat). Jaroslav Holec se narodil 21. dubna 1924 v České Třebové. Vyučil se strojním zámečnickem; první dva roky u firmy Hynka Gottwalda v Brandýse nad Orlicí a třetí rok u firmy Josefa Štarmana v České Třebové, kde následně i získal práci jako soustružník. Firma Josefa Štarmana se z výroby chladících strojů musela po okupaci přeorientovat na výrobu součástek pro německý zbrojní průmysl. Jejím zaměstnancům ale bylo sděleno, že vyrábí dílce do pneumatických kladiv. Holec a někteří další zaměstnanci firmy se výrobu snažili všemožně sabotovat a zdržovat, a to například tím, že neustále vyhazovali pojistky. Ve firmě Josefa Štarmana se Holec seznámil s Vladimírem Kopeckým. Holec pro organizaci šířil letáky a spolupracoval při výrobě a distribuci trhavin. Po odhalení organizace byl 26. února 1943 zatčen a vězněn byl ve věznici v Pardubicích,

¹³⁶ BArch, fond 3017, sign. 10396; 12J82/44; obžaloba Vladimíra Kopeckého; 6. 7. 1944; s. 5–8.

¹³⁷ HAMPL, *Zemřeli, abychom žili*, s. 371.

¹³⁸ Soukromý archiv autorky. Dopis od Karla Kopeckého z Terezína, 10. 10. 1943. Soukromý archiv autorky. Dopis od Věry Fialové, 4. 6. 1944. Řízený rozhovor autorky s Oldřichem Kopeckým (vnuk Karla Kopeckého), 1. 9. 2022.

¹³⁹ BArch, fond 3017, sign. 10396; 12J82/44; obžaloba Vladimíra Kopeckého; 6. 7. 1944; s. 5–8.

v Malé pevnosti Terezín a v koncentračním táboře Buchenwald, do kterého byl transportován 28. ledna 1944 a ve kterém se 11. dubna 1945 dožil osvobození americkou armádou.¹⁴⁰

Kromě šíření ilegálních letáků a získávání nových členů se Vladimír Kopecký podílel i na přípravě konkrétních sabotáží a na přechovávání zbraní. Filip Žaba pověřil Vladimíra Kopeckého a Jaroslava Pácla úkolem vyrobit provizorní bomby. K tomuto úkolu bylo zapotřebí ocelových trubek, o jejichž výrobu se na žádost Kopeckého a Pácla postaral Karel Steiner, a výbušných směsí, které vyrobil sám Pácl. Kopecký následně trubky a výbušné směsi ukryl doma ve svém pokoji pod skříň. Při výslechu uvedl, že dané předměty měl jen v držení a nikdy se je nepokusil jakožto provizorní bomby použít. Steiner navíc z nařezaných kusů ocelových trubek nechal vyrobit deset až dvanáct kusů nábojnic, které prostřednictvím Hampla a Pácla předal Kopeckému, který je opět uschoval ve svém pokoji. Na podzim 1942 obdržel Kopecký od Žaby dva dřevěné klíny s příkazem, aby podle těchto vzorů vyrobil železné klíny, které budou použity k vykolejování německých vojenských vlaků.¹⁴¹ Kopecký byl tímto úkolem pověřen z důvodu jeho odborné způsobilosti, možnosti tajně získat potřebný materiál a využít nezbytné strojní zařízení.¹⁴² Železné klíny vyráběl i Jaroslav Jandera, jehož Kopecký požádal o pomoc. Kopecký a Jandera jimi vyrobené klíny následně předávali příslušným osobám, které je využívaly k vykolejování německých vojenských vlaků. Kopecký ani Jandera se přímého vykolejování pravděpodobně neúčastnili. Některé klíny byly použity na vlaky projíždějící přes Českou Třebovou a některé byly odneseny na sudetoněmecké hranice a užity tak byly až za hranicemi Protektorátu Čechy a Morava.¹⁴³

Přibližně ve stejné době, kdy byl Kopecký Žabou pověřen úkolem výroby železných klínů, obdržel od bratrů Blahoslava a Jaroslava Janderových bubínkový revolver, který byl Blahoslavem nalezen na dně vypuštěného rybníka, a ruční granát, který byl Jaroslavem ukraden z továrny v Ústí nad Orlicí. Jak bubínkový revolver, tak ruční granát Kopecký opět uschoval ve svém pokoji. Dále Kopecký spolu s bratry Janderovými v lomu u České Třebové odpálil několik zkušebních provizorních granátů vyrobených z plechovek a také jim občas pomáhal s budováním lesního bunkru v kopcích okolo Kozlova určeného k úkrytu pro Filipa Žabu.¹⁴⁴

Filip Žaba plánoval spolu s některými svými spolupracovníky z KV KSČ v Pardubicích a s některými vybranými členy *Mladého východu proti Hitlerovi*, včetně Vladimíra Kopeckého,

¹⁴⁰ Městské muzeum Česká Třebová, inv. č. 624, Pardubice – Terezín – Buchenwald, vězeň č. 29815 vzpomíná; 15. 3. 1988; s. 1–33.

¹⁴¹ BAArch, fond 3017, sign. 10396; 12J82/44; obžaloba Vladimíra Kopeckého; 6. 7. 1944; s. 5–8.

¹⁴² HAVEL, *Oběti předcházejí vítězství*, s. 176.

¹⁴³ BAArch, fond 3017, sign. 10396; 12J82/44; obžaloba Vladimíra Kopeckého; 6. 7. 1944; s. 5–8.

¹⁴⁴ Tamtéž.

přepadení budovy německé celní stráže, která se nacházela mezi městem Ústí nad Orlicí a odtud nedalekou vesnicí Oldřichovice. Účelem tohoto útoku, který se měl odehrát v noci, byl získání zbraní, přičemž posádka budovy měla být zabita v případě, že zbraně nevydá dobrovolně. Útok však nikdy nebyl realizován, jelikož byl naplánován na dobu, ve které již probíhala rozsáhlá zatýkání.¹⁴⁵

Členové *Mladého východu proti Hitlerovi* byli Filipem Žabou pobízeni k opatrování zbraní, které měly být použity pro nadcházející plánované povstání. Jak je patrné z popisu odbojových činností jednotlivých členů, včetně odbojové činnosti Vladimíra Kopeckého, nedosáhli v tomto směru valných výsledků, což je zajisté dáno jejich mladým věkem. Případně je zde také možnost, že některým se dobrých výsledků podařilo dosáhnout, avšak zároveň se jim podařilo tuto aktivitu před gestapem utajit. Celkově byl ale českotřebovský komunistický odboj v získávání zbraní úspěšný. Zbraně byly uschovávány v českotřebovském pivovaru firmy Karel Lom & syn, ve kterém pracovalo několik členů ilegální KSČ. Tento zbraňový úkryt byl gestapem odhalen v březnu 1943.¹⁴⁶

Karel Kopecký se měl o odbojové činnosti svého syna dozvědět nejpozději na podzim 1942. V tuto dobu totiž ve Vladimírově pokoji našel ocelové trubky, výbušné směsi, bubínkový revolver, ruční granát, nábojnice a několik výtisků ilegálního časopisu *Mladý východ proti Hitlerovi*. Poté, co tyto předměty našel, přesvědčil svého syna, aby spolu všechny výtisky *Mladého východu proti Hitlerovi*, které měli u sebe doma, spálili. Ocelové trubky ukryl v kůlně na uhlí, výbušné směsi zakopal poblíž svého domu v lese, bubínkový revolver, ruční granát a nábojnice uschoval do otvoru nad dveřmi. V tomto otvoru měl uschovanou i svoji opakovací pistoli, kterou si koupil v roce 1937, a kterou měl dle *Nářízení o držení zbraní na území Protektorátu Čechy a Morava (zde dne 1. srpna 1939)*¹⁴⁷ odevzdat, ale neučinil tak. Munici měl uschovanou za kamny pod obložení stěny.¹⁴⁸

V jednom z tzv. motáků,¹⁴⁹ který Karel Kopecký napsal v káznici Gollnow, se píše, že Vladimír Kopecký pokračoval ve své odbojové činnosti i poté, co se o ní jeho otec dozvěděl. Údajně ale na naléhání, rady a prosby jeho otce chtěl s touto činností brzy přestat.¹⁵⁰

¹⁴⁵ ABS, fond 141, sign. 141-521-11; 8J127/43; obžaloba Filipa Žaby; 20. 7. 1943; s. 8.

¹⁴⁶ HAMPL, *Zemřeli, abychom žili*, s. 433.

¹⁴⁷ RP20/39 Nářízení o držení zbraní na území Protektorátu Čechy a Morava ze dne 1. srpna 1939. In ASPI [právní informační systém]. Praha: Wolters Kluwer ČR. Dostupné na WWW: <https://www.epravo.cz/vyhledavani-aspi/?Id=7549&Section=1&IdPara=1&ParaC=2>, [vid. 24. 1. 2023].

¹⁴⁸ BArch, fond 3017, sign. 10396; 12J82/44; obžaloba Karla Kopeckého; 6. 7. 1944; s. 8–9.

¹⁴⁹ Moták je psaná zpráva posílaná ilegální cestou mezi vězni, případně z věznice ven, či naopak do věznice. HEJDUK, Vítězslav: *Čeština za mřížemi a dráty*. In: Naše řeč. Ústav pro jazyk český AV ČR, roč. 35, č. 3–4, 1951, s. 51.

¹⁵⁰ Soukromý archiv autorky. Motáky od Karla Kopeckého, červen 1944.

2.2. Zatčení rodiny Kopecké

Dne 20. února 1943 přijeli do České Třebové příslušníci venkovní služebny gestapa v Pardubicích. Konkrétně se jednalo o velitele pardubické služebny Gerharda Clagese a jeho zástupce Waltera Lehneho a několik příslušníků pracujících na referátu Potírání levicového odboje. Jako zázemí využívali přízemní prostory českotřebovské radnice. V ten samý den došlo k zatčení několika čelních představitelů ilegální KSČ v České Třebové a jejich rodinných příslušníků, včetně například vedoucího II. OV KSČ v České Třebové Antonína Krause.¹⁵¹

Karel a Marie Kopečtí a jejich syn Vladimír byli zatčeni 22. února 1943 ve večerních hodinách. Příslušníci gestapa nejdříve zatkli manžele Kopecké a poté v uličce u domu počkali na jejich syna, který se vracel z návštěvy kina. Manželé Kopečtí byli ještě téhož večera propuštěni. Následujícího dne ráno Marie Kopecká navštívila v práci Jaroslava Holce, o němž věděla, že se přátelí s jejím synem a že byl spolu s ním onoho večera v kině. Snažila se zjistit, co se stalo, že gestapo zatkl nejdříve ji a jejího manžela a následně i jejich syna, a jak je možné, že jejich syn doposud nebyl propuštěn. Jaroslavu Holcovi nezbylo nic jiného, než ji utěšovat a dávat jí falešnou naději, že jejího syna určitě brzy propustí.¹⁵² Ještě téhož dne večer byli manželé Kopečtí zatčeni podruhé a tentokrát již propuštěni nebyli.¹⁵³ V rodině Kopecké se traduje, že příslušníci gestapa při zatýkání Vladimírových rodičů zastřelili jejich psa.¹⁵⁴ Toto tvrzení se nedá dokázat. Jisté ale je, že rodina Kopecká opravdu psa měla, jelikož se dochoval *Platební výměr na obecní dávku ze psů* za rok 1943 adresovaný právě Kopeckým (činil 45 K).¹⁵⁵ Téhož dne, kdy byl zatčen Vladimír Kopecký, byl zatčen i Bořivoj Honl. Ostatní členové *Mladého východu proti Hitlerovi* byli zatčeni až v následujících dnech v období od února do dubna.¹⁵⁶

Při zatýkání u domu příslušné osoby zastavil automobil, z kterého vystoupili příslušníci gestapa a zpravidla i městský strážník a dotyčnému bylo oznámeno, že pojedje s nimi.¹⁵⁷ Zatčení z České Třebové a okolí byli povětšinou nejdříve odvezeni na českotřebovskou radnici. Bořivoj Bartoníček vzpomínal, že místnost na českotřebovské radnici, ve které byl on a někteří další

¹⁵¹ HAMPL, *Zemřeli, abychom žili*, s. 400.

¹⁵² Městské muzeum Česká Třebová, inv. č. 624, Pardubice – Terezín – Buchenwald, vězeň č. 29815 vzpomíná; 15. 3. 1988; s. 1–33.

¹⁵³ BArch, fond 3017, sign. 10396; 12J82/44; obžaloba Karla Kopeckého; 6. 7. 1944; s. 1.

¹⁵⁴ Řízený rozhovor autorky s Oldřichem Kopeckým (vnuk Karla Kopeckého), 1. 9. 2022.

¹⁵⁵ Soukromý archiv autorky. Platební výměr na obecní dávku ze psů, 20. 3. 1943.

¹⁵⁶ ABS, fond 141, sign. 141-520-17; 12J81/44; obžaloby Bořivoje Honla, Blahoslava Jandery, Jaroslava Jandery, Jiřího Rudolfa, Stanislava Vencla; 7. 7. 1944; s. 1–2. BArch, fond 3017, sign. 10396; 12J82/44; obžaloby Miloslava Hampla, Karla Kopeckého, Vladimíra Kopeckého, Jaroslava Pácla, Karla Steinera; 6. 7. 1944; s. 1–3.

¹⁵⁷ HAMPL, *Zemřeli, abychom žili*, s. 313.

zatčení držení, byla hlídána pouze jedním městským strážníkem ozbrojeným pistolí a nikdo ze zadržených nebyl spoután.¹⁵⁸ Jaroslav Holec zase vzpomínal, že až na českotřebovské radnici si uvědomil, o jak rozsáhlou odbojovou síť, v níž působil, šlo, neboť zde spolu s ním čekalo mnoho dalších mladých mužů, z nichž mnohé neznal. Dále vzpomínal, že už zde, na českotřebovské radnici, padaly první hrubé nadávky, kopance a facky.¹⁵⁹ Dle výpovědi přeživších bylo na Vladimíru Kopeckém již při jeho příchodu do místnosti vidět, že si „prošel křtem nacistického pekla“; měl rozbitý obličej a těžce usedal na židli.¹⁶⁰

¹⁵⁸ MOTL, *Svědék z cely smrti*, s. 63.

¹⁵⁹ Městské muzeum Česká Třebová, inv. č. 624, Pardubice – Terezín – Buchenwald, vězeň č. 29815 vzpomíná; 15. 3. 1988; s. 1–33.

¹⁶⁰ *Českotřebovský železničář*, 1960, roč. 5, č. 47.

2.3. Pardubice

Z českotřebovské radnice byli zatčení transportováni do hlavní budovy venkovní služebny gestapa v Pardubicích, která sídlila na tehdejší Smetanově náměstí čp. 12 (dnes náměstí Republiky čp. 12). Zde se ve třetím patře odehrávaly veškeré výslechy. Součástí pardubické služebny byla i věznice, ve které byli zatčení věznění v době, kdy zrovna nebyli podrobováni výslechům.¹⁶¹ Věznice byla zřízena v budově pardubické donucovací pracovny a jejím vrchním dozorcem byl Hans Körber.¹⁶² Karel Kopecký byl umístěn na celu č. 18 a Vladimír Kopecký nejdříve na celu č. 28 a později na celu č. 25.¹⁶³ Ve věznici panoval přísný režim. Vězni museli vykonávat práci v podobě skládání a lepení obálek nebo papírových pytlíků, přičemž každý musel splnit určitou normu, nesměli vyhlížet z okna na dvůr, ležet přes den na kavalci a podobně.¹⁶⁴ Břetislav Dědek ve svých vzpomínkách uvedl, že během sedmi měsíců věznění v Pardubicích (stejnou dobu zde strávil i Vladimír Kopecký) směl vyjít na dvůr na vycházku pouze třikrát.¹⁶⁵

Při výsleších byl přítomen vyšetřovatel, zapisovatel a v případě potřeby někdy i tlumočník. Výslechy odbojářů z České Třebové zpravidla vedl kriminální asistent působící na referátu IV 1a – Potírání levicové opozice Alois Aschenbrenner.¹⁶⁶ Jaroslav Holec ve svých vzpomínkách popsal kruté bití, mučení a psychické vydírání při výsleších¹⁶⁷ a Břetislav Dědek ve svých vzpomínkách uvedl, že vyšetřovatelé při výsleších o organizaci a jejích členech věděli již mnohé, například přesná data a místa konání různých schůzek, jména osob, která se jich účastnila, a také nejrůznější detaily, například i to, co na daných schůzkách jednotlivé osoby jedly.¹⁶⁸

¹⁶¹ HAMPL, *Zemřeli, abychom žili*, s. 294.

¹⁶² KYNCL, *Ležáky*, s. 238.

¹⁶³ Soukromý archiv autorky. Dopisy od Vladimíra Kopeckého a Karla Kopeckého z Pardubic.

¹⁶⁴ Městské muzeum Česká Třebová, inv. č. 624, Pardubice – Terezín – Buchenwald, vězeň č. 29815 vzpomíná; 15. 3. 1988; s. 1–33.

¹⁶⁵ Památník Terezín. Databáze listinného materiálu Památník Terezín, Vzpomínky Břetislava Dědka, inv. č. A 5496, poř. č. 1080; nedatováno, někdy po roce 1945; s. 1–19.

¹⁶⁶ Alois Aschenbrenner se narodil roku 1914 v Jihlavě. Od října 1936 do října 1938 sloužil v československé armádě v Brně. V srpnu 1939 vstoupil k SS a od října 1940 pracoval jako kriminální asistent na venkovní služebně gestapa v Pardubicích. Zde spolu s ním pracoval i jeho o čtyři roky mladší bratr Heinrich. KYNCL, *Ležáky*, s. 48. Oba bratři působili na referátu IV 1a – Potírání levicové opozice (Heinrich Aschenbrenner dříve pracoval na referátu IV 1c – Váleční zajatci, útoky z práce z Německa, „ostarbeiteři“, černý obchod). KYNCL, *Ležáky*, s. 236. Podle výpovědí přeživších byli oba bratři při výsleších mimořádně krutí a neúnavní. KYNCL, *Ležáky*, s. 207–208. Alois Aschenbrenner byl po válce odsouzen k trestu smrti a 19. prosince 1946 byl popraven. Jeho bratr Heinrich spravedlnosti unikl. KYNCL, *Ležáky*, s. 230.

¹⁶⁷ Městské muzeum Česká Třebová, inv. č. 624, Pardubice – Terezín – Buchenwald, vězeň č. 29815 vzpomíná; 15. 1988; s. 1–33.

¹⁶⁸ Památník Terezín. Databáze listinného materiálu Památník Terezín, Vzpomínky Břetislava Dědka, inv. č. A 5496, poř. č. 1080; nedatováno, někdy po roce 1945; s. 1–19.

Po ukončení výslechů byl spis obviněného předán vyšetřujícímu soudci, který obviněného znovu vyslechl a rozhodl o jeho soudní vazbě. Následovalo uvalení vazby a zatykače. Posléze spis putoval k vrchnímu říšskému státnímu zástupci, který na základě závažnosti případu učinil rozhodnutí, před jaký soud bude obviněný postaven. V případě závažných případů obviněný stanul před Lidovým soudním dvorem v Berlíně. Následně byla na základě výslechů vedených gestapem a vyšetřujícím soudcem vypracována obžaloba.¹⁶⁹

¹⁶⁹ VLČEK, Lukáš: *Lidový soudní dvůr v Berlíně – Volkgerichtshof – a jeho historie*. In: *Securitas imperii*. Praha: Ústav pro studium totalitních režimů, sv. 18/1, 2011, s. 164.

2.3.1. Dopisy z Pardubic

Marie Fialová obdržela od svého bratra a rodičů z věznice v Pardubicích celkem devět dopisů. Vladimír Kopecký zaslal čtyři dopisy (4. dubna 1943, 23. června 1943, 15. července 1943, 5. září 1943), Karel Kopecký tři dopisy (první 4. dubna 1943, další dva nejsou datovány) a Marie Kopecká zaslala dva dopisy (první 4. dubna 1943, druhý není datován). Všechny dopisy jsou psány německy a obsahují zejména žádosti o zaslání balíčků s konkrétními obsahy. Vladimír Kopecký si přál zaslat košili, tepláky, kabát, rybí tuk, cukr, chléb a buchtu. Marie Kopecká prosila o spodní prádlo, mýdlo, cukr a chléb. Karel Kopecký svou dceru žádal, aby posílala balíčky své matce a svému bratrovi a dále jí psal, že si ona a její manžel mohou vzít z jeho domu vše, co chtějí. Pro sebe si vyžádal jen košili a kalhoty. Všichni tři chtěli vědět, jak se mají jejich příbuzní a přátelé a také jak se mají navzájem; například Vladimír Kopecký se své sestry ptal, jak se mají jejich rodiče. Z toho plyne, že ve věznici mezi sebou nepřicházeli do styku. Marie Kopecká navíc své dceři napsala, že neví, na jakých celách jsou Vladimír a Karel Kopeckí drženi. Všichni tři také žádali o zaslání fotografií, zejména jejich vnučky a neteře Věry Fialové. Dopisy dále obsahují instrukce o zasílání balíčků a dopisů. Každý vězeň mohl obdržet dopis a balíček o váze do maximálně 3 kg jednou za čtrnáct dní a on sám mohl zaslat dopis jednou za měsíc. Potraviny musely být zabaleny v papírových obalech, nikoli v krabicích a chléb a cukr musely být nakrájeny na plátky. Dále Marie Kopecká v jednom z jí napsaných dopisů své dceři Marii připomíná, že se blíží výročí úmrtí její sestry Emilie a žádá ji o zajištění mše a o zakoupení květin na hrob.¹⁷⁰

Pro lepší přehled toho, jakým stylem byly dopisy psány, zde ocituji jeden celý dopis od Vladimíra Kopeckého, který zaslal dne 15. července 1943 z cely č. 28. Dopis byl napsán v německém jazyce a zde uvádím jeho český překlad. „*Milá sestro a Věro. Přijměte můj srdečný pozdrav a poděkování za dopis a balík. Napiš mi, co je s tatínkem a maminkou a pozdravuj je. Chtěl bych je vidět. Jak se má Věra? Rád bych viděl, jak je veliká. Bude chodit dále do školy? Božence a Františkovi blahopřeji ke svatbě. Přání bych chtěl vyjádřit osobně. Doufám, že to bude brzy. Pak můžeme jet společně na výlet. Zdravím a líbám všechny a stále na Vás myslím. Napiš brzy. Jak se daří firmě Štarman? Mirek.*“¹⁷¹

¹⁷⁰ Soukromý archiv autorky. Dopisy od Vladimíra Kopeckého, Karla Kopeckého a Marie Kopecké z Pardubic.

¹⁷¹ Soukromý archiv autorky. Dopis od Vladimíra Kopeckého z Pardubic, 15. 7. 1943.

2.4. Terezín a Praha

Dne 24. září 1943 byl Vladimír Kopecký spolu s dalšími asi šedesáti vězni transportován z věznice v Pardubicích do věznice Malá pevnost Terezín. Vězni byli v den transportu, o kterém se dozvěděli předchozího večera, probuzeni časně ráno a vyhnáni na dvůr pardubické věznice, kde byli seřazeni do průvodu. V průvodu, který byl ze stran hlídán příslušníky Říšské ochranné policie (Schutzpolizei) s pistolemi připravenými ke střelbě, a který byl kvůli panující tmě osvětlován za nimi jedoucími automobily, došli na pardubické nádraží. Odtud někdy před polednem dojeli na nádraží do Bohušovic nad Ohří, odkud šli pěšky do Terezína do Malé pevnosti.¹⁷²

Po příchodu do Malé pevnosti byli na správním dvoře seřazeni do trojstupů. Zde byli zaevidováni a každý obdržel plechovou jídelní misku s obědem (zelí a uvařený brambor), který si museli sníst ve stoje. Následně byli odvedeni do svých cel. Zde každý vyfasoval vězeňské oblečení, většinou staré vojenské uniformy obarvené modří, na kterém měl každý vězeň přišité své přidělené číslo a v případě českých politických vězňů červený trojúhelník s písmenem „T“. Červený trojúhelník znamenal označení „*politický vězeň*“ a písmeno „T“ znamenalo označení národnosti, v tomto případě „*Tscheche*“, tedy národnost česká. Vladimír Kopecký byl umístěn na celu č. 18, kde bylo spolu s ním ubytováno několik dalších českotřebovských občanů, a sice Břetislav Dědek, Bořivoj Honl, Ladislav Kovář, Jaroslav Pácl (všichni členové *Mladého východu proti Hitlerovi*), Oldřich Doubrava, Jindřich Jung (oba členové II. OV KSČ v České Třebové), Čeněk Pácl (otec Jaroslava Pácla; zatčen kvůli odbojové činnosti svého syna). Dále zde byli ubytováni dva slovenští vojáci – Jurka Duraj a Jožka Rafajn, pražský advokát Lumír Čivrný, pražský policista František Štefan a mnoho dalších.¹⁷³ Počet vězňů v celách se zpravidla pohyboval mezi šedesáti až devadesáti. V každé cele se nacházely tříposchodové palandy, jednoduché skříňky, umývadlo a toaleta.¹⁷⁴

Datum transportu Karla Kopeckého z Pardubic do Terezína bohužel není známo. Jisté ovšem je, že v Terezíně pobýval nejpozději od druhé poloviny července 1943, neboť odtud 16. července 1943 zaslal dopis.¹⁷⁵ Karel Kopecký byl v Malé pevnosti umístěn na celu č. 17.¹⁷⁶

¹⁷² Památník Terezín. Databáze listinného materiálu Památník Terezín, Vzpomínky Břetislava Dědka, inv. č. A 5496, poř. č. 1080; nedatováno, někdy po roce 1945; s. 1–19.

¹⁷³ Tamtéž.

¹⁷⁴ BLODIG, Vojtěch–LANGHAMEROVÁ, Miroslava–VAJSKEBR, Jan: *Malá pevnost Terezín 1940–1945. Průvodce stálou expozicí v Muzeu pevnosti v Terezíně*. Praha 2009, s. 34.

¹⁷⁵ Soukromý archiv autorky. Dopis od Karla Kopeckého z Terezína, 16. 7. 1943.

¹⁷⁶ Soukromý archiv autorky. Spěšninový lístek na potraviny od Marie Fialové pro Karla Kopeckého do Terezína, nedatováno, někdy v období od 24. 9. 1943 do 6. 4. 1944. Soukromý archiv autorky. Dopisy od Karla Kopeckého z Terezína.

Břetislav Dědek vzpomínal, že podmínky v Malé pevnosti Terezín byly v porovnání s vězněním v Pardubicích a v dalších věznicích a káznicích, kterými si po transportu z Terezína prošel, daleko snesitelnější. Bylo to dáno zejména tím, že se zde vídal se svými přáteli, s kterými se stýkal ještě v dobách, kdy všichni byli na svobodě, dále tím, že zde vězni celé dny netrávili jen v celách, ale vycházeli ven, tím, že zde vězni nebyli vyslýcháni a v neposlední řadě i lepší stravou.¹⁷⁷

Nedílnou součástí vězeňského života v Malé pevnosti bylo pracovní nasazení. Terezínští vězni pracovali buď v tzv. vnitřních komandech, což znamená, že pracovali uvnitř Malé pevnosti, nebo v tzv. venkovních komandech, což znamená, že pracovali mimo Malou pevnost. Venkovní komanda byla vysílána do různých měst v blízkosti města Terezín na práce v zemědělství, v průmyslu a na komunikacích.¹⁷⁸ Břetislav Dědek byl s jeho přáteli zařazen na práce do Ústí nad Labem do komanda Reichsbahn,¹⁷⁹ které upravovalo železniční tratě a vykládalo vagóny.¹⁸⁰ Je pravděpodobné, že v tomto komandu spolu s ním pracoval i Vladimír Kopecký. Karel Kopecký pracoval v terezínské vězeňské kuchyni na pozici nosiče jídla.¹⁸¹ Na práci do kuchyně byli přidělováni zejména staří a nemocní mužští vězni.¹⁸² Břetislav Dědek uvedl, že spolu s Vladimírem Kopeckým, s kterým se velice přátelil, občas Karla Kopeckého ve vězeňské kuchyni navštívili a pomáhali mu s mytím škopků, a i s jinou prací, aby mu alespoň trochu ulevili. Na oplátku od něho občas dostali trochu jídla navíc. Břetislav Dědek v této činnosti pokračoval i poté, co byl Vladimír Kopecký transportován z Terezína do Prahy (tento fakt bude rozebrán níže). Břetislav Dědek se ve vězeňské kuchyni spřátelil s „kápem“ kuchyně Eduardem Rozbořilem, který mu zde později zajistil pracovní místo. V únoru roku 1944 přešel z prací na železnici v Ústí nad Labem na práce do vězeňské kuchyně, což, jak uvedl, s sebou neslo značné výhody.¹⁸³

¹⁷⁷ Památník Terezín. Databáze listinného materiálu Památník Terezín, Vzpomínky Břetislava Dědka, inv. č. A 5496, poř. č. 1080; nedatováno, někdy po roce 1945; s. 1–19.

¹⁷⁸ BLODIG–LANGHAMEROVÁ–VAJSKEBR, *Malá pevnost Terezín 1940–1945*, s. 46–49.

¹⁷⁹ Památník Terezín. Databáze listinného materiálu Památník Terezín, Vzpomínky Břetislava Dědka, inv. č. A 5496, poř. č. 1080; nedatováno, někdy po roce 1945; s. 1–19.

¹⁸⁰ BLODIG–LANGHAMEROVÁ–VAJSKEBR, *Malá pevnost Terezín 1940–1945*, s. 49.

¹⁸¹ Památník Terezín. Databáze listinného materiálu Památník Terezín, Vzpomínky Břetislava Dědka, inv. č. A 5496, poř. č. 1080; nedatováno, někdy po roce 1945; s. 1–19.

¹⁸² BLODIG–LANGHAMEROVÁ–VAJSKEBR, *Malá pevnost Terezín 1940–1945*, s. 46.

¹⁸³ Památník Terezín. Databáze listinného materiálu Památník Terezín, Vzpomínky Břetislava Dědka, inv. č. A 5496, poř. č. 1080; nedatováno, někdy po roce 1945; s. 1–19.

Na začátku února 1944¹⁸⁴ byli vězni, kteří byli spjati s českořebovským odbojem, včetně Vladimíra Kopecného a Karla Kopecného, postupně transportováni z Terezína do Prahy k výslechům u vyšetřujícího soudce. Zde byli vězněni v pankrácké věznici a každé ráno voláni k výslechům, které se odehrávaly v hlavní úřadovně gestapa v Praze, která sídlila v Petschkově paláci na tehdejší ulici Bredovská (dnes Politických vězňů), a mnohdy jim předcházelo i několika hodinové čekání v tzv. „biografu“.¹⁸⁵ Břetislav Dědek strávil v Praze čtrnáct dní a uvedl, že podobně dlouhou dobu zde strávili i ostatní vězni. Posléze, v druhé polovině února 1944, byli vězni, až na jednu výjimku, transportováni z Prahy zpět do Terezína.¹⁸⁶ U Karla Kopecného se tak stalo 25. února 1944¹⁸⁷ (u Břetislava Dědka 18. února 1944).¹⁸⁸ Mezi zmiňovanou výjimku patřil Vladimír Kopecný, který v Praze zůstal a do Terezína se již nikdy nevrátil. Tento fakt zmiňuje jak Břetislav Dědek ve svých vzpomínkách,¹⁸⁹ tak Karel Kopecný v jednom z jím napsaných dopisů, které posílal domů,¹⁹⁰ a také se dá ověřit v *Databázi politicky a rasově pronásledovaných osob Památníku Terezín*.¹⁹¹ Vladimír Kopecný byl v Praze vězněn ve věznici Pankrác, a to od 5. února 1944¹⁹² do 6. dubna 1944, kdy byl odtud transportován do káznice v Gollnowě.¹⁹³ Důvod Vladimírova setrvání v Praze bohužel není znám. Břetislav Dědek vzpomínal, že Karel Kopecný nesl skutečnost, že se jeho syn z Prahy nevrátil, velice těžce a velmi po něm tesknil. V tu dobu měl také vážně onemocnět chřipkou.¹⁹⁴

¹⁸⁴ Přesná data transportů z Terezína do Prahy nejsou známa, ale domnívám se, že k nim docházelo v prvních dnech měsíce února roku 1944. Usuzuji tak na základě tvrzení pana Dědka, že vězni strávili v Praze přibližně dva týdny, a na základě dat transportů z Prahy zpět do Terezína, o kterých již je známo, že probíhaly v druhé polovině února roku 1944.

¹⁸⁵ „Biograf“ se přezdívalo místnosti v přízemí budovy Petschkova paláce s dlouhými prostými lavicemi ve dvou řadách za sebou. Vězňové zde v tichosti a vzpřímeně seděli jeden vedle druhého a postupně byli voláni k výslechům. Místnost hlídali dozorcí SS a příslušníci gestapa. Místnosti se přezdívalo „biograf“ z důvodů umístění vězňů v řadách za sebou a proti bílé zdi, která připomínal plátno v kině, na němž si vězni „promítali“ své příběhy. FUČÍK, Julius: *Reportáž psaná na oprátce*. Praha 2015, s. 7.

¹⁸⁶ Památník Terezín. Databáze listinného materiálu Památník Terezín, Vzpomínky Břetislava Dědka, inv. č. A 5496, poř. č. 1080; nedatováno, někdy po roce 1945; s. 1–19.

¹⁸⁷ Památník Terezín. Databáze politicky a rasově pronásledovaných osob. Karel Kopecný. Dostupné na WWW: <https://www.pamatnik-terezin.cz/vezen/mp-kopecny-karel>, [vid. 14. 1. 2023].

¹⁸⁸ Památník Terezín. Databáze listinného materiálu Památník Terezín, Vzpomínky Břetislava Dědka, inv. č. A 5496, poř. č. 1080; nedatováno, někdy po roce 1945; s. 1–19.

¹⁸⁹ Tamtéž.

¹⁹⁰ Soukromý archiv autorky. Dopis od Karla Kopecného z Gollnowa, nedatováno, někdy v období od 6. 4. 1944 do 28. 8. 1944.

¹⁹¹ Památník Terezín. Databáze politicky a rasově pronásledovaných osob. Vladimír Kopecný. Dostupné na WWW: <https://www.pamatnik-terezin.cz/vezen/mp-kopecny-vladimir-2>, [vid. 14. 1. 2023].

¹⁹² Soukromý archiv autorky. Ředitelství státní policie v Praze, pokyny, co lze vězňům zasílat, 3. 3. 1944.

¹⁹³ Památník Terezín. Databáze politicky a rasově pronásledovaných osob. Vladimír Kopecný. Dostupné na WWW: <https://www.pamatnik-terezin.cz/vezen/mp-kopecny-vladimir-2>, [vid. 14. 1. 2023].

¹⁹⁴ Památník Terezín. Databáze listinného materiálu Památník Terezín, Vzpomínky Břetislava Dědka, inv. č. A 5496, poř. č. 1080; nedatováno, někdy po roce 1945; s. 1–19.

Spolu s Vladimírem Kopeckým a Karlem Kopeckým byla v Malé pevnosti vězněna i Vladimírova matka a Karlova manželka Marie Kopecká. Ta byla stejně jako oni nejprve převezena do věznice v Pardubicích. Zde byla vězněna na cele č. 26 spolu s ostatními matkami a manželkami odbojářů pocházejících převážně z východních Čech. Byla mezi nimi například manželka člena II. OV KSČ v České Třebové Františka Pácla, Aloisie Páclová, či manželka bývalého ruského legionáře, důstojníka československé armády, člena ilegální organizace *Obrana národa a Rada tří* a velitele východočeské partyzánské skupiny, Josefa Svatoně (zastřelen při přestřelce 1. listopadu 1944).¹⁹⁵ 27. dubna 1943, tedy po dvou měsících věznění v Pardubicích, byla spolu s dalšími ženami převezena do Malé pevnosti Terezín.¹⁹⁶ Zde byla pod vězeňským číslem 33919¹⁹⁷ umístěna na celu č. 26 na ženském dvoře.¹⁹⁸ Ženské vězeňkyně v Malé pevnosti nebyly tak pracovně využívány jako muži. Pracovaly převážně v zemědělství nebo chovaly dobytek. Nejvýznamnějším ženským komandem byla tzv. šjárna, ve které ženy šily a spravovaly oblečení, vyráběly vložky do bot a malovaly dřevěné knoflíky.¹⁹⁹ Aloise Páclová, která byla vězněna spolu s Marií Kopeckou v Pardubicích i v Terezíně, ve svých poválečných vzpomínkách uvedla, že ona a její terezínské spoluvězeňkyně ve vhodných ročních obdobích na opevnění okolo pevnosti okopávaly a plely různé zemědělské plodiny, sklízely úrodu, sušily seno a podobně a v zimních měsících pletly svetry a vyráběly lýkové vložky do bot pro příslušníky wehrmachtu.²⁰⁰ Dne 30. března 1944 byla Marie Kopecká transportována do koncentračního tábora Ravensbrück,²⁰¹ do kterého došla dne 4. dubna 1944.²⁰² Břetislav Dědek vzpomínal, že poté, co se Karel Kopecký dozvěděl o jejím odchodu (bylo to krátce poté, co se jejich syn nevrátil z Prahy), začal na dvoře

¹⁹⁵ *Sborník vzpomínek účastníků boje proti fašismu 1938-1945. I. Oblast Česká Třebová. Ústí nad Orlicí 1987*, s. 29. ČAPLOVIČ, Miloslav–LÁNÍK, Jaroslav–RAJLICH, Jiří: *Vojenské osobnosti československého odboje 1939–1945*. Praha 2005, s. 276–277.

¹⁹⁶ *Sborník vzpomínek účastníků boje proti fašismu 1938-1945*, s. 29–30.

¹⁹⁷ Památník Terezín. Databáze politicky a rasově pronásledovaných osob. Marie Kopecká. Dostupné na WWW: <https://www.pamatnik-terezin.cz/vezen/ra-kopecka-marie-2>, [vid. 14. 1. 2023].

¹⁹⁸ Soukromý archiv autorky. Dopisy od Marie Kopecké z Terezína.

¹⁹⁹ BLODIG–LANGHAMEROVÁ–VAJSKEBR, *Malá pevnost Terezín 1940–1945*, s. 48.

²⁰⁰ *Sborník vzpomínek účastníků boje proti fašismu 1938-1945*, s. 30.

²⁰¹ Koncentrační tábor Ravensbrück se nacházel na severu Německa asi 90 km od Berlína. Tábor fungoval od května 1939 a v jeho čele od roku 1942 do konce války stál Fritz Suhren. Vězněny zde byly převážně ženy. Tábořem prošlo okolo 132 000 žen a dětí, z nichž 90 000 zemřelo nebo bylo zabito. Součástí tábora byla od počátku roku 1945 i plynová komora. Vězeňkyně byly v táboře nuceny pracovat, a to zejména v zemědělství, v krejčovských dílnách a v dílnách na výrobu elektronických zařízení pro vojenské účely. 30. dubna 1945 byl tábor osvobozen Rudou armádou. PUTÍK, Daniel: *Z nouze život, z nouze smrt? Slovenští Židé v Terezíně, Sachsenhausenu, Ravensbrücku a Bergen-Belsenu, 1944–1945*, s. 141–168.

²⁰² Památník Terezín. Databáze politicky a rasově pronásledovaných osob. Marie Kopecká. Dostupné na WWW: <https://www.pamatnik-terezin.cz/vezen/ra-kopecka-marie-2>, [vid. 14. 1. 2023].

nevybíravě spílat nacistickým představitelům, načež ho ostatní vězni museli zpacifikovat a uklidnit. Nic z toho naštěstí dozorcí nezaznamenali.²⁰³

Marie, Karel a Vladimír Kopečtí byli v Malé pevnosti po nějaký čas věznění současně a díky vzpomínkám Břetislava Dědka víme, že spolu navzájem přicházeli do styku. Karel a Vladimír se setkávali ve vězeňské kuchyni a Karel a Marie měli příležitost k setkání vždy, když Karel, coby nosič jídel, donesl jídlo na ženský dvůr. Toto jsou slova Břetislava Dědka o Karlu Kopeckém: *„O ženy se staral skutečně otcovsky. Snažil se jim vždy přilepšit a jednou se kvůli tomu pohádal i se spoluvězněm, kuchařem vězeňské kuchyně. S jídlem předával i laskavé slovo a pokud to bylo jen trochu možné i letmé pohlazení. Počínal si tak, pokud tam měl svoji manželku. Oba byli již staršími lidmi a jejich vzájemnou náklonnost by jim mohli mladí závidět.“* ... *„Nebyl to vzdělanec, nebyl to spisovatel, byl to prostý dělník a přesvědčený komunista. Neuměl užívat vzletných slov a snad je ani neznal. Ale prostým slovem, úsměvem a pohlazením uměl rozdávat radost a naději.“* ... *„Karla Kopeckého jsem nazýval otcem. Měl jsem k němu nejbliže stejně jako on ke mně. Byli jsme vedle sebe stále v práci.“*²⁰⁴

²⁰³ Památník Terezín. Databáze listinného materiálu Památník Terezín, Vzpomínky Břetislava Dědka, inv. č. A 5496, poř. č. 1080; nedatováno, někdy po roce 1945; s. 1–19.

²⁰⁴ Tamtéž.

2.4.1. Dopisy z Terezína

Marie Fialová obdržela od svého bratra a rodičů z věznice v Terezíně celkem osmnáct dopisů. Vladimír Kopecký zaslal čtyři dopisy (2. října 1943, 4. listopadu 1943, 16. ledna 1944, jeden dopis není datován), Karel Kopecký devět dopisů (16. července 1943, 4. září 1943, 19. září 1943, 10. října 1943, 13. prosince 1943, 6. března 1944, tři dopisy nejsou datovány) a Marie Kopecká zaslala pět dopisů (15. června 1943, 13. září 1943, 15. října 1943, 15. ledna 1944, jeden dopis není datován). Všechny dopisy jsou psány německy a na dopisnici. Jsou poměrně krátké (každý na přibližně pět řádků) a omezují se jen na žádosti o zaslání balíčků s konkrétními obsahy. Vladimír Kopecký chtěl zaslat spodní prádlo, ponožky, boty a zubní pastu, Karel Kopecký prosil o spodní prádlo, košili, svetr, boty, cukr a marmeládu a Marie Kopecká žádala o spodní prádlo, punčochy, šaty, kabát, ručník, mýdlo a 50 K na zakoupení brýlí.²⁰⁵

Zde je opět pro větší přehled o tom, jakým stylem byly dopisy psány, ocitován jeden celý do českého jazyka přeložený dopis od Vladimíra Kopeckého, který poslal 4. listopadu 1943 z cely č. 18. „*Drahá sestro. Zasilám pozdravy a polibky. Jsem zdrav a daří se mi dobře, v což také doufám u Vás. Děkuji za balíky, které jsem pravidelně dostával. Prosím pošli mi zubní pastu. Děkuji za dopis a fotky a za vše. Tvůj Mirek.*“²⁰⁶

²⁰⁵ Soukromý archiv autorky. Dopisy od Vladimíra Kopeckého, Karla Kopeckého a Marie Kopecké z Terezína.

²⁰⁶ Soukromý archiv autorky. Dopis od Vladimíra Kopeckého z Terezína, 4. 11. 1943.

2.5. Gollnow

Vladimír a Karel Kopečtí byli 6. dubna 1944 transportováni vlakem do káznice v Gollnowě (dnes polské město Goleniów) nacházející se východně od města Štětín.²⁰⁷ Káznice byla určena pro vyšetřující vazbu vězňů, kteří měli být postaveni před Lidový soudní dvůr v Berlíně.²⁰⁸ Karel Kopecký v jím napsaném dopise z káznice v Gollnowě píše, že na cestě z Terezína do Gollnowa se u Prahy opět shledal se svým synem Vladimírem, na kterého v Malé pevnosti marně čekal osm týdnů. Dále píše, že je rád, že z Malé pevnosti odjel, neboť ho zde po odjezdu manželky a syna již nic netěšilo.²⁰⁹ O tomto šťastném shledání otce a syna informuje i Břetislav Dědek ve svých vzpomínkách.²¹⁰

V Gollnowě byli vězni umístěni na samoty, což, jak uvedl Bořivoj Bartoníček ve svých vzpomínkách, byl pro všechny velký šok, s kterým se ne každý dokázal vyrovnat, a tudíž zde docházelo k prvním pokusům o sebevraždy. Některým vězňům byla na celý přidělena práce, nejčastěji v podobě cupování uniforem stažených z fronty, jiní byli po celou dobu věznění spoutáni.²¹¹ Vladimír Kopecký byl v Gollnowě umístěn na celu č. E II 28 a Karel Kopecký na celu č. E II 34.²¹²

Vězni v Gollnowě čekali na doručení svých obžalob a na předvolání k hlavnímu líčení. Vladimír a Karel Kopečtí obdrželi obžalobu 6. července 1944²¹³ a předvolání k hlavnímu líčení 19. srpna 1944.²¹⁴ Na začátku obžaloby je napsán datum vyhotovení spisu a jeho číslo a značka a dále je zde napsáno, že obžalovaný je ve vazbě (Haft) a že se jedná o příslušníka protektorátu. V části zvané *Obžalovací spis* (Anklageschrift) je uvedeno obžalovaného jméno a příjmení, jeho datum a místo narození a jeho bydliště a povolání. Dále je zde uvedeno, kdy došlo k jeho zatčení a kdy vyšetřující soudce rozhodl o jeho vazbě. V části zvané *Podstatné výsledky vyšetřování* (Wesentliches Ergebnis der Ermittlungen) je popsán obžalovaným spáchaný skutek a v části zvané *Důkazní materiál* (Beweismittel) jsou sepsány důkazy svědčící o provinění obžalovaného. Na konci obžaloby se nachází právní kvalifikace a dále informace týkající se

²⁰⁷ Památník Terezín. Databáze politicky a rasově pronásledovaných osob. Vladimír Kopecký, Karel Kopecký. Dostupné na WWW: <https://www.pamatnik-terezin.cz/vezen/mp-kopeccky-vladimir-2>, <https://www.pamatnik-terezin.cz/vezen/mp-kopeccky-karel>, [vid. 27. 1. 2023].

²⁰⁸ BARTONÍČEK, *Zapomenutá historie*, s. 39.

²⁰⁹ Soukromý archiv autorky. Dopis od Karla Kopeckého z Gollnowa, nedatováno, někdy v období od 6. 4. 1944 do 28. 8. 1944.

²¹⁰ Památník Terezín. Databáze listinného materiálu Památník Terezín, Vzpomínky Břetislava Dědka, inv. č. A 5496, poř. č. 1080; nedatováno, někdy po roce 1945; s. 1–19.

²¹¹ BARTONÍČEK, *Zapomenutá historie*, s. 39.

²¹² Soukromý archiv autorky. Dopisy od Vladimíra Kopeckého a Karla Kopeckého z Gollnowa.

²¹³ BArch, fond 3017, sign. 10396; 12J82/44; obžaloby Vladimíra Kopeckého a Karla Kopeckého; 6. 7. 1944; s. 1.

²¹⁴ Soukromý archiv autorky. Předvolání k hlavnímu líčení, 19. 8. 1944.

dalšího trvání vazby či ustanovení obhájce.²¹⁵ Obžaloba Vladimíra Kopeckého je vedena pod stejným datem vyhotovení, číslem a značkou jako obžaloba Karla Kopeckého, Miloslava Hampla, Jaroslava Pácla a Karla Steinera. S výjimkou Filipa Žaby, proti kterému byla vypracována samostatná obžaloba, je tomu tak stejně i u ostatních obžalovaných členů organizace *Mladý východ proti Hitlerovi*. To znamená, že v jedné obžalobě se nachází obžaloby zpravidla čtyř až pěti členů.²¹⁶ V předvolání k hlavnímu líčení, které obdržel Vladimír Kopecký, stojí následující: „*V trestní věci proti „Hampl a čtyři ostatní“ za přípravu velezrady jste předvolán k hlavnímu líčení, které se bude konat v pátek 1. září 1944 v 10 hodin před 1. senátem Lidového soudu v soudní síni v patře Lidového soudu, W.9, Bellevuestraße 15*“. V kauze „*Hampl a čtyři ostatní*“ byli spolu s Vladimírem Kopeckým souzeni Karel Kopecký, Miloslav Hampl, Jaroslav Pácl a Karel Steiner. Předvolání všech pěti jmenovaných jsou tedy totožná.²¹⁷

²¹⁵ VLČEK, *Lidový soudní dvůr v Berlíně*, s. 163–165.

²¹⁶ BAřch, fond 3017, sign. 10396; 12J82/44; obžaloby Miloslava Hampla, Karla Kopeckého, Vladimíra Kopeckého, Jaroslava Pácla, Karla Steinera; 6. 7. 1944; s. 1–14.

²¹⁷ Soukromý archiv autorky. Předvolání k hlavnímu líčení, 19. 8. 1944.

2.5.1. Dopisy z Gollnowa

Vladimír Kopecký poslal z Gollnowa domů své sestře Marii a její dceři Věře pět dopisů (19. dubna 1944, 20. května 1944, 17. června 1944, 22. července 1944, 17. srpna 1944) a Karel Kopecký poslal z Gollnowa domů svým dětem tři dopisy (20. května 1944, dva dopisy nejsou datovány). Všechny dopisy jsou psány v českém jazyce. Přepis dopisů bude doslovný.

Vladimír Kopecký – dopis z 19. dubna 1944 z cely E II 28

V prvním dopise ze dne 19. dubna 1944 informuje svoji sestru o podmínkách, které panovaly v Praze. Píše, že se tam měl velice špatně a že jeho váha spadla na 43 kg. Dále píše, že v Gollnowě se má lépe a prosí o zaslání prádla a rybího tuku.²¹⁸

Vladimír Kopecký – dopis z 20. května 1944 z cely E II 28

V druhém dopise ze dne 20. května 1944 své sestře velice děkuje za dopis, který od ní obdržel, neboť se jednalo o první přijatou zprávu od doby, co byl transportován z Terezína. Dále ji informuje o tom, že balíček, který zaslala, stále nedorazil a že nedávno byl vydán zákaz zasílání jídla. Z tohoto dopisu se dá alespoň částečně vyčíst Vladimírova povaha a myšlení a to, co mu během věznění přicházelo na mysl. Píše: „... *Já na Vás myslím každý den. To výš, jsem na sebe sám, tak co mám dělat. Občas, když mě to chytne, vstanu a chodím a říkám si, že teď jsem ve městě nebo v Javorce nebo na Jelenici, pokaždé jinde. Se nediv, že se mi o tom pak zdá. Takový sen vždy vítám. Mně se Ti, Máňo, asi pětkrát zdálo, jak jsme spolu byli u Kapounů na švestkách. Dokonce si někdy i zpívám, výš ale potichu. S tím také zabiju čas. A to mě vždy velice povzbudí. ... Nevěste doma hlavy. Zvykl jsem si rány osudu přijímat tak chladně, jak se je on rozhodl podávat. O moje zdraví nemějte žádné obavy, jsem zdrav. ...*“ Nakonec po sestře chce, aby mu napsala, co je nového v České Třebové a co dělají jejich příbuzní a přátelé a prosí ji o zaslání prádla, zubní pasty a zubního kartáčku. Dodává, aby na obálku vždy napsala číslici 4, jelikož tak prý dopis dostane dříve.²¹⁹

Vladimír Kopecký – dopis ze 17. června 1944 z cely E II 28

Ve třetím dopise ze dne 17. června 1944 své sestře píše, že neví, kdy půjde k soudu, ale že si myslí, že to bude brzy. Dále jí děkuje za zaslání balíčku a prosí ji, aby mu zaslala jeho učebnici němčiny, ponožky a kapesník. Z tohoto dopisu lze vyčíst, jak se vězni v Gollnowě stravovali. Vladimír píše: „... *Napiši Ti, jak se mám. Ráno dostávám jeden krajíček z večky*

²¹⁸ Soukromý archiv autorky. Dopis od Vladimíra Kopeckého z Gollnowa, 19. 4. 1944.

²¹⁹ Soukromý archiv autorky. Dopis od Vladimíra Kopeckého z Gollnowa, 20. 5. 1944.

a černý kafe. V poledne 1 l polévky. Dvakrát za týden máme brambory a zelí, a to ve čtvrtek a v neděli. K večeri máme jeden krajiček chleba a polévku. ... “ Vladimír dále píše: „... *Mně je už vše jedno, přesto mám pevnou mysl a vytrvám. ...* “ Nakonec Vladimír sestru prosí, aby mu psala veselejší dopisy a aby nebrečela a dále ji žádá o zaslání její fotografie.²²⁰

Vladimír Kopecký – dopis z 22. července 1944 z cely E II 28

Ve čtvrtém dopise ze dne 22. července 1944 své sestře sděluje, že někteří jeho kamarádi již odjeli k soudu a že on jistě odjede brzy také. Dále píše: „... *Jsem však připraven a budete také. To výš, co mi strejda osud napsal do knížky života, tak se stane. Tak mi slib, že vše přijmete statečně. Myslím, že jste za tu dobu leda čemu přivykli, tak že ani pro vás to nebude tak tvrdou ranou. Mně to ani tak nepříjde dvakrát, třeba že jsem mladý a myslím si, že jsem už zkusil dosti. ...* “²²¹

Vladimír Kopecký – dopis ze 17. srpna 1944 z cely E II 28

V pátém dopise ze dne 17. srpna 1944 své sestře děkuje za zaslání balíčku. Píše, že otec je zde s ním a že otcova situace je o něco lepší než jeho, neboť otec je na cele s dalšími třemi lidmi, kdežto on je již čtvrtým měsícem sám. Dále sestru utěšuje, že není zlomený a že si již na vše zvyknul.²²²

Karel Kopecký – nedatováno, dopis z cely E II 34

V prvním dopise, který není datovaný, své děti prosí o zaslání adresy jeho manželky, neboť by ji rád kontaktoval. Dále zde zmiňuje již výše popsané shledání s jeho synem Vladimírem při cestě z Terezína do Gollnowa a to, že je rád, že z Terezína odjel.²²³

Karel Kopecký – nedatováno, dopis z cely E II 34

Druhý dopis, který opět není datovaný, si zde dovolím citovat celý. „*Zlatý děti. Nejprve přijměte ode mě všichni pozdrav a políbení. Dopis jsem od tebe, Mařenko a Věruško, obdržel a velice mě potěšil, že na mě všichni vzpomínáte a že jste všichni živi a zdraví. Z čeho mám největší radost, že mě pozdravuje má zlatá Žemuška a že je dosud živá a zdravá. Až jí budete psát, milé děti, tak jí napište, že jí děkuji za pozdrav a políbení jí také zasílám. Už 15 měsíců čekám na to, až se k Vám vrátím, nejen já, ale Vaše zlatá maminka a také náš Mireček, o kterého se starám, jak jen můžu, aby neměl hlad, když mně zbývá chleba, tak mu ho rád dám, protože*

²²⁰ Soukromý archiv autorky. Dopis od Vladimíra Kopeckého z Gollnowa, 17. 6. 1944.

²²¹ Soukromý archiv autorky. Dopis od Vladimíra Kopeckého z Gollnowa, 22. 7. 1944.

²²² Soukromý archiv autorky. Dopis od Vladimíra Kopeckého z Gollnowa, 17. 8. 1944.

²²³ Soukromý archiv autorky. Dopis od Karla Kopeckého z Gollnowa, nedatováno, někdy v období od 6. 4. do 28. 8. 1944.

on víc potřebuje než já. Pošlete mi prosím spodní kalhoty, které jste mně posílali do Terezína. Dále mně můžete poslat jedny boty, třeba ty, co jsem poslal domů z Terezína. Ty mně, Mařenko, píšeš, že na mě kde kdo vzpomíná a pozdravuje a že chodíš do našeho domku větrat a že tam padá omítka jak je tam vlhko. Z toho si nic nedělej, až přijdu domů, tak to všechno zpravím anebo rozkopu krumpáčem a postavím si mrakodrap. Dále mně píšeš, že u Vás stále prší a že máš dovolenou a že chodíš na borůvky. U nás v Gollnowě, Mařenko, také dost a často prší a jsou velké bouře, které mě dosti často probudí. Často se mi zdá o Vás a můj zlatý Ženušce, jak se na mě těšíte a jak se na mě smějete a jak Vás všechny objímám. Věřte mi, děti, že to bude můj nejšťastnější den v životě.“²²⁴

Karel Kopecký – dopis z 20. května 1944 z cely E II 34

Ve třetím dopise ze dne 20. května 1944 svým dětem sděluje, že balíček dosud neobdržel a ať již další neposílají, jelikož je to zakázané. Dále zde píše o Vladimírovi, že je zdravý a že z něho má radost. Také prosí děti, aby napsaly žádost o propuštění jejich matky, neboť ta za nic nemůže. Stejně jako Vladimír, i on zde děti instruuje, aby na obálku napsaly číslici 4.²²⁵

Karel Kopecký – tzv. motáky z června 1944

Karel Kopecký napsal v káznici Gollnow patnáct tzv. motáků, které se (pro mě) neznámým způsobem nakonec dostaly do České Třebové k jeho dceři Marii Fialové. Motáky jsou napsány na drobných ústřížcích novin. Bohužel většina textu v nich není k přečtení. V jednom motáku Karel Kopecký píše, že nyní probíhá již šestnáctý měsíc jeho věznění a že je vězněn za to, že neudal svého syna za jeho odbojovou činnost. V jiném motáku se zmiňuje o ocelových trubkách naplněných jakousi zpevněnou žlutostí, které jednoho dne večer jeho syn přinesl domů. Nikomu nic neřekl, navečeřel se a šel spát. Když ráno odešel do práce, Karel Kopecký trubky odnesl a ukryl. V dalším motáku se zmiňuje o ilegálních novinách, které jeho syn přinesl domů. Píše, že tyto noviny spálil a že jeho žena viděla, že nějaké noviny pálí, ale nevěděla, o jaké noviny se jedná.²²⁶

²²⁴ Soukromý archiv autorky. Dopis od Karla Kopeckého z Gollnowa, nedatováno, někdy v období od 6. 4. do 28. 8. 1944.

²²⁵ Soukromý archiv autorky. Dopis od Karla Kopeckého z Gollnowa, 20. 5. 1944.

²²⁶ Soukromý archiv autorky. Motáky od Karla Kopeckého, červen 1944.

2.6. Obecné informace o Lidovém soudním dvoru v Berlíně (Volksgerichtshof)

Cílem této podkapitoly je stručné vyličení historie a fungování Lidového soudního dvoru v Berlíně, německy Volksgerichtshof (VGH). Lidový soudní dvůr byl zřízen 24. dubna 1934 jako zvláštní soud, do jehož jurisdikce byly zařazeny trestné činy velezrady a zemězrady. Jednou z důležitých pohnutek, která přiměla vedoucí představitele nacistického Německa k založení nového soudu, byl tzv. Lipský proces s údajnými žháři budovy Říšského sněmu, který pro nacisty skončil neúspěchem, neboť během něho byl k trestu smrti odsouzen pouze jeden ze čtyř domnělých viníků. Zákonem z 18. dubna 1936 se VGH stal řádným soudem (do té doby měl status soudu zvláštního). V průběhu let se navýšil okruh trestných činů, které byly před VGH projednávány. Kromě velezrady a zemězrady se jednalo o případy špionáže, dezerce, poškozování branných prostředků, ohrožení branné moci, neoznámení plánovaného zločinu, nepravdělného ozbrojeného boje proti státní moci a hospodářské sabotáže.²²⁷

VGH v hlavních líčeních rozhodoval v pětičlenných senátech, které se skládaly ze dvou soudců z povolání a tří tzv. čestných lidových soudců, zpravidla nacistických funkcionářů, důstojníků a vysokých úředníků. Členové VGH byli jmenováni říšským kancléřem na návrh říšského ministra spravedlnosti, čímž byl zajištěn vliv politického vedení na rozhodování soudu. VGH byl složen původně z tří, později až z šesti senátů, z nichž prvním předsedal prezident VGH. Případy velezrady soudil 1. a 2. senát a případy zemězrady 3. a 4. senát. 20. srpna 1942 se prezidentem VGH stal Roland Freisler.²²⁸ Tím začala nejtemnější a nejkrvavější kapitola tohoto soudu. Freisler při procesech vystupoval velmi teatrálně, vedl dlouhé monology, na obžalované křičel, ironizoval je a skákal jim do řeči.²²⁹

Sídlem VGH se od května 1935 stalo bývalé Wilhelmovo gymnázium v ulici Bellevuestraße 15 v blízkosti Postupimského náměstí. V budově bylo vybudováno i menší vězení, ve kterém obžalovaní při převozu z věznice v Plötzensee čekali na odvedení do jednací síně. Po spojeneckém náletu 3. února 1945 byla budova těžce poškozena a VGH byl přemístěn do prostor Zemského soudu v Postupimi.²³⁰

²²⁷ VLČEK, *Lidový soudní dvůr v Berlíně*, s. 144–148.

²²⁸ Roland Freisler se narodil roku 1893 v Celle. Během první světové války padl do ruského zajetí. V roce 1922 promoval na univerzitě v Jeně a v roce 1925 vstoupil do NSDAP. V letech 1932–1933 byl členem pruského zemského sněmu, od roku 1934 byl státním sekretářem na říšském ministerstvu spravedlnosti a v roce 1942 se stal prezidentem VGH, kterým zůstal až do své smrti, ke které došlo 3. února 1945 během spojeneckého náletu na Berlín. VLČEK, *Lidový soudní dvůr v Berlíně*, s. 151.

²²⁹ Tamtéž, s. 146–163.

²³⁰ Tamtéž, s. 152.

VGH byl nástrojem teroru nacionálněsocialistického státu. Za celou dobu své existence vynesl celkem 5 279 rozsudků smrti, což je 34 % všech odsouzených (58 % obžalovaných bylo odsouzeno k různě vysokému trestu odnětí svobody a 8 % obžalovaných bylo osvobozeno). Každý obžalovaný měl právo na obhájce. Toto právo bylo zrušeno až v prosinci 1944. Obhájce musel být schválen předsedajícím soudcem a pro osoby z obsazených oblastí, které byly podezřelé z odbojové činnosti, obecně platilo, že jim byl obhájce přidělen.²³¹

Po zřízení Protektorátu Čechy a Morava bylo německé trestní právo zavedeno i pro protektorátní příslušníky. Ti tak mohli být stíháni i za velezradu, ačkoli jejich vlast byla násilně a protiprávně okupována a oni tak měli plné právo na sebeobranu. Adolf Hitler byl zprvu proti souzení Čechů před VGH. Byl toho názoru, že proti českým odbojářům stačí exekuční komando a že soudní procesy by z odsouzených Čechů udělaly pouze mučedníky. Toto stanovisko vedlo k tomu, že zpočátku se před VGH žádné větší procesy s příslušníky českého odboje nekonaly. Změna nastala po nástupu Reinharda Heydricha na post zastupujícího říšského protektora Protektorátu Čechy a Morava dne 27. září 1941. Heydrich přesvědčil Hitlera o nutnosti procesů s Čechy, neboť v té době připravoval proces proti předsedovi protektorátní vlády Aloisi Eliášovi a chtěl vzbudit zdání, že proces je legální.²³²

²³¹ Tamtéž, s. 152–161.

²³² VAŠEK, František: *Čeští vlastenci před Volksgerichtshofem*. In: Časopis pro právní vědu a praxi. Masarykova univerzita, právnická fakulta, roč. 9, č. 1, 2001, s. 64–69.

2.7. Plötzensee a skupina „*Hampl a čtyři ostatní*“ před Lidovým soudním dvorem v Berlíně

Vždy několik dní před zahájením hlavního líčení před Lidovým soudním dvorem byli vězni převezeni do věznice Plötzensee v Berlíně. V případě Vladimíra a Karla Kopeckých se tak stalo 28. srpna 1944. Do věznice dorazili v 11 hodin společně s dalšími třemi osobami, které byly spolu s nimi souzeny v kauze zvané „*Hampl a čtyři ostatní*“ (Miloslavem Hamplem, Jaroslavem Páclm a Karlem Steinerem).²³³ Bořivoj Bartoníček zavzpomínal, že vězni byli z Gollnowa do Berlína transportováni vlaky ve zvláštních oddílech s pouty na ruku, vždy dva spoutaní navzájem. Po příjezdu na berlínské severní nádraží přestoupili do berlínské podzemní dráhy a následně pěšky došli do věznice.²³⁴

Dne 1. září 1944 v ranních hodinách byli všichni obžalovaní v kauze „*Hampl a čtyři ostatní*“ převezeni vězeňským automobilem z věznice Berlín-Plötzensee do budovy Lidového soudního dvoru. Zde byli obžalovaní nejdříve zavedeni do sklepních cel, kde se poprvé setkali se svými obhájci, a následně ve stanovenou hodinu byli v doprovodu dozorců předvedeni do soudní síně. V soudní síni byli usazeni na lavici obžalovaných, před kterou se na nízkém pódiu nacházela lavice soudců. Za lavicí obžalovaných byl prostor pro případné obecnstvo.²³⁵

Hlavní líčení započalo příchodem soudního senátu. Soudci z povolání byli oděni do rudých talárů, čestní soudci do uniforem formací, k nimž příslušeli a obhájci a státní zástupci do černých talárů.²³⁶ Obžalovaní byli během procesu oděni ve svých civilních šatech a nebyli spoutáni.²³⁷ Příslušníci kauzy „*Hampl a čtyři ostatní*“ byli souzeni 1. senátem VGH v následujícím složení: ředitel okresního soudu Stier – předseda senátu, soudní rada Rehse, SS-Gruppenführer generálporučík Waffen-SS Petri, městský rada Kaiser, SA-Oberführer Hell. Za povšimnutí stojí, že předsedou senátu v této kauze nebyl ředitel Lidového soudního dvoru Roland Freisler, nýbrž Martin Stier.²³⁸ Jako obhájce byl Vladimíru Kopeckému a Miloslavu Hamplovi přidělen Paul Ahlsdorff, Karlu Kopeckému a Karlu Steinerovi Hans Astfalck a Jaroslavu Páclovi Hugo Jarius.²³⁹ Dle slov Břetislava Dědka, který stanul před Lidovým soudním dvorem 20. července 1944 spolu s Bořivojem Bartoníčkem, Miloslavem Přívratským

²³³ Archiv Památníku Plötzensee. Karty vězňů v Berlín-Plötzensee, Vladimír Kopecký a Karel Kopecký.

²³⁴ BARTONÍČEK, *Zapomenutá historie*, s. 39.

²³⁵ Tamtéž, s. 22–25.

²³⁶ VLČEK, *Lidový soudní dvůr v Berlíně*, s. 165.

²³⁷ BARTONÍČEK, *Zapomenutá historie*, s. 39. *Sborník vzpomínek účastníků boje proti fašismu 1938-1945*, s. 22–25.

²³⁸ BArch, fond 3016, sign. 753; 1H195/44; rozsudky Miloslava Hampla, Karla Kopeckého, Vladimíra Kopeckého, Jaroslava Pácla, Karla Steinera; 1. 9. 1944; s. 1.

²³⁹ Soukromý archiv autorky. Předvolání k hlavnímu líčení, 19. 8. 1944.

a Mojmírem Václavkem, byl Ahlsdorff, který byl jako obhájce přidělen jemu a Přívratskému, „*stařec, který se od předsedy senátu Ronalda Freislera nikterak nelíbil*“, kdežto Astfalck, který byl jako obhájce přidělen Bartoníčkově a Václavkovi, se svým klientům snažil pomoci.²⁴⁰ Hans Astfalck se své klienty skutečně snažil hájit co nejlépe, čímž se často dostával do sporů se soudci, včetně Rolanda Freislera. Po válce svědčil u norimberských procesů, kde práci Lidového soudu označil za frašku, jelikož rozsudky byly dány již dopředu.²⁴¹ Vladimír Kopecký ve svém dopise napsaném z káznice v Brandenburgu pochválil práci obou obhájců. Napsal: „... *Výte, že jsme byli odsouzeni na smrt. Advokáti nás lépe hájit nemohli. ...*“.²⁴² Jako svědci mohli při procesu působit příslušníci stejné odbojové skupiny, kteří byli souzeni v jiném procesu, nebo příslušníci gestapa, kteří případ vyšetřovali.²⁴³ Bořivoj Bartoníček uvedl, že během jeho procesu byl přítomen vyšetřovatel pardubického gestapa Alois Aschenbrenner.²⁴⁴

Každé přelíčení trvalo přibližně dvě hodiny. Následovala krátká přestávka, během níž soudci odešli k poradě a obžalovaní byli uzavřeni do cel. Po skončení přestávky byli obžalovaní znovu předvedeni do soudní síně, kde si vyslechli své rozsudky,²⁴⁵ které přednesl předseda senátu (jménem německého lidu; im Namen des Deutschen Volkes).²⁴⁶ Karel a Vladimír Kopečtí, Miloslav Hampl a Jaroslav Pácl byli odsouzeni k trestu smrti a Karel Steiner byl odsouzen k sedmi letům odnětí svobody. Rozsudky zněly následovně: „*Miloslav Hampl, Karel a Vladimír Kopečtí a Jaroslav Pácl do čtvrtého roku války intenzivně pracovali v komunistické podvratné organizaci v protektorátu nebo o ní měli jisté povědomí. Jsou proto odsouzeni k smrti a trvalé ztrátě cti. Karel Steiner se také v menší míře podílel na podvratné činnosti, ale když si uvědomil všechny důsledky svého jednání, odstoupil od ní. Trestní sazba sedm let, která se mu tímto ukládá, je proto přiměřená. Na stejné období ztrácí čest. Předchozí trest odnětí svobody mu bude započítán v plné výši.*“²⁴⁷ Po vynesení rozsudků byla odsouzeným opět nasazena pouta.²⁴⁸ Kromě přednesení vyneseného rozsudku předsedou senátu v soudní síni byl rozsudek vyhotoven i písemně. Písemná forma rozsudku byla mnohem obsáhlejší než ta přednesená a stejně jako obžaloba měla i ona své náležitosti. Po úvodních slovech (In Namen des Deutschen

²⁴⁰ Památník Terezín. Databáze listinného materiálu Památník Terezín, Vzpomínky Břetislava Dědka, inv. č. A 5496, poř. č. 1080; nedatováno, někdy po roce 1945; s. 1–19.

²⁴¹ KOPECKÝ, Lukáš. *František Machník. Život agrárního politika a ministra národní obrany*. České Budějovice 2011. Diplomová práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Historický ústav Filozofické fakulty, s. 93.

²⁴² Soukromý archiv autorky. Dopis od Vladimíra Kopeckého z Brandenburgu, 7. 10. 1944.

²⁴³ VLČEK, *Lidový soudní dvůr v Berlíně*, s. 165.

²⁴⁴ BARTONÍČEK, *Zapomenutá historie*, s. 39.

²⁴⁵ Tamtéž. *Sborník vzpomínek účastníků boje proti fašismu 1938-1945*, s. 22–25.

²⁴⁶ VLČEK, *Lidový soudní dvůr v Berlíně*, s. 165.

²⁴⁷ BArch, fond 3016, sign. 753; 1H195/44; rozsudky Miloslava Hampla, Karla Kopeckého, Vladimíra Kopeckého, Jaroslava Pácla, Karla Steinera; 1. 9. 1944; s. 1–2.

²⁴⁸ VLČEK, *Lidový soudní dvůr v Berlíně*, s. 165.

Volkes) následovala část zvaná *V trestní věci proti* (In der Strafsache gegen), ve které se nacházely údaje o obžalovaném a informace o složení senátu a o hlavním líčení. V další části zvané *Odůvodnění* (Gründe) byl popsán obžalovaným spáchaný skutek a také důkazy svědčící proti němu. Následoval verdikt o trestu, zdůvodnění výměry trestu, právní výklad a výrok o nákladech řízení. Rozsudek byl podepsán oba soudci z povolání²⁴⁹ (rozsudek členů kauzy „*Hampl a čtyři ostatní*“ byl podepsán soudci Stierem a Rehsem).²⁵⁰

Vladimír a Karel Kopeckí, stejně jako mnoho dalších českých odbojářů, byli odsouzeni na základě paragrafů týkajících se velezrady (§ 80–87) a zemězrady (§ 88–92).²⁵¹ V případě Kopeckých se jednalo o paragrafy 80, 83 a 91b.²⁵² Dle paragrafu 80 byl trestem smrti potrestán ten, kdo se násilím nebo hrozbou násilí pokusil začlenit území Říše zcela nebo z části do cizího státu nebo oddělit území patřící Říši od Říše a také ten, kdo se pokusil o změnu říšské ústavy.²⁵³ Dle paragrafu 83 byl souzen ten, kdo se podílel na jakékoli přípravě k velezradě a dle paragrafu 91b ten, kdo napomáhal nepřátelské mocnosti nebo znevýhodňoval vojenskou moc Říše nebo jejích spojenců. V případě paragrafů 83 a 91b se výše trestu pohybovala od dvou let káznice až po trest smrti.²⁵⁴

Po skončení hlavního líčení byli odsouzení převezeni zpět do věznice Berlín-Plötzensee, tentokrát však již ti, kteří byli před Lidovým soudním dvorem odsouzeni k trestu smrti, nebyli umístěni do svých starých cel, ale do cel v budově zvané „*Totenhaus*“ (česky „*Dům smrti*“). Poté, co vězeň poprvé vešel na celu, byla mu sundána policejní pouta, která mu byla po převléknutí se do bílé košile a černých kalhot vyměněna za o něco snesitelnější ústavní pouta. Dále mu byla dána jídelní miska a lžice a bylo mu sděleno, jak se má chovat. Cely v budově „*Totenhaus*“ byly velmi malé a prosté. V každé z nich bylo u stropu proti dveřím okno, sklápěcí stolek, sklopná pryčna, konev na vodu a kýbl na osobní potřebu. Bořivoj Bartoníček vzpomínal, že horší než hlad a fyzické útrapy byla atmosféra místa. Píše: „... *Vládlo zde absolutní ticho. Noc byla stejně nekonečná jako den. Na stropě od setmění do rozednění zářilo ostré světlo, které nebylo vypínáno ani při náletech. Špehýrka ve dveřích zůstala trvale otevřena a spoutané ruce nesměly být ve spánku přikryty přikrývkou. Časně ráno musela být*

²⁴⁹ Tamtéž, s. 165–166.

²⁵⁰ BArch, fond 3016, sign. 753; 1H195/44; rozsudky Miloslava Hampla, Karla Kopeckého, Vladimíra Kopeckého, Jaroslava Pácla, Karla Steinera; 1. 9. 1944; s. 12.

²⁵¹ VLČEK, *Lidový soudní dvůr v Berlíně*, s. 149.

²⁵² BArch, fond 3017, sign. 10396; 12J82/44; obžaloby Vladimíra Kopeckého a Karla Kopeckého; 6. 7. 1944; s. 3.

²⁵³ Trestní zákoník pro Německou říši ze dne 15. května 1871, § 80. Dostupné na WWW:

<https://lexetius.com/StGB/80,8>, [vid. 26. 2. 2023].

²⁵⁴ Trestní zákoník pro Německou říši ze dne 15. května 1871, § 83. Dostupné na WWW:

<https://lexetius.com/StGB/83,7>, [vid. 26. 2. 2023]. Trestní zákoník pro Německou říši ze dne 15. května 1871, § 91b. Dostupné na WWW: <https://lexetius.com/StGB/91b,3>, [vid. 26. 2. 2023].

pryčna zavěšena na zeď a lehnout si bylo možné až po večerní vizitě. ... “ V úterý, ve středu a v neděli se nic zvláštního nedělo. V pátek byli vězni vyvedeni na dvůr na patnáctiminutovou vycházku, při které chodili v kruzích s asi pěti metrovými rozestupy mezi sebou. Bořivoj Bartoníček k tomuto uvedl: „... *Nářizené odstupy byly zbytečné, nenamáhali jsme se mluvit. Političtí TU²⁵⁵ se většinou i zde chovali důstojně. ...* “. V sobotu se vězni sprchovali, což Bořivoj Bartoníček označil za „*společenskou událost*“, jelikož díky šumění sprch mohli spoluvězni mezi sebou učinit několik rychlých a tichých rozhovorů. Nejhoršími dny bylo pondělí a čtvrtek, protože v tyto dny se konaly popravy.²⁵⁶

V letech 1940–1945 bylo v Berlín-Plötzensee popraveno téměř 700 občanů bývalého Československa (celkem se zde v letech 1933–1945 odehrálo téměř 3 000 poprav, přičemž asi polovinu popravených tvořili Němci). Jako kat zde nejdříve působil Carl Gröpler a poté Wilhelm Röttger. Většina poprav byla provedena gilotinou; kromě stětí se zde rozsudky vykonávaly také oběšením. Čechoslováky popravené v Berlín-Plötzensee odsoudil především Lidový soudní dvůr v Berlíně a z části také berlínský zvláštní soud.²⁵⁷

Vladimír a Karel Kopečtí z věznice Berlín-Plötzensee neposlali žádný dopis, což je dáno nejspíše tím, že zde strávili pouhých jedenáct dní.

²⁵⁵ TU – zkratka pro pojem „Todesurteil“, tedy „trest smrti“; zkratka byla užívána pro oficiální označení vězně. BARTONÍČEK, *Zapomenutá historie*, s. 42.

²⁵⁶ BARTONÍČEK, *Zapomenutá historie*, s. 40.

²⁵⁷ KUREK, Andrzej: *Čeští vězni v soudních věznicích hitlerovské Evropy*. In: Terezínské listy, roč. 35, 2007, s. 23–24.

2.8. Brandenburg-Görden a popravky

Dne 7. září 1944 byli Vladimír a Karel Kopeckí převezeni z věznice Berlín-Plötzensee do káznice Brandenburg-Görden ve městě Brandenburg an der Havel. Do káznice dorazili v 11 hodin spolu s dalšími šestnácti vězni, mezi kterými byli i Miloslav Hampl, Bořivoj Honl a bratři Blahoslav a Jaroslav Janderovi.²⁵⁸ Káznice Brandenburg-Görden byla od 1. srpna 1940 určena jako příslušná pro vykonávání trestů smrti. Mezi 1. srpnem 1940 a 27. dubnem 1945 zde bylo popraveno 2 743 vězňů. Nejvíce popravených pocházelo z řad Němců, Čechů, Poláků, Belgičanů a Francouzů.²⁵⁹

Vězni v káznici Brandenburg-Görden čekali na popravu v samovazbách.²⁶⁰ Vladimír Kopecký byl umístěn nejdříve na celu č. 236, později na celu č. 220 a Karel Kopecký byl umístěn na celu č. 296.²⁶¹ Celám, které byly 1 m široké a 3 m dlouhé, se říkalo „*Kammkaästchen*“ (česky „*Skříňka na hřeben*“). Průběh jednotlivých dnů byl v káznici Brandenburg-Görden stejný jako ve věznici Berlín-Plötzensee a ani zde vězni nepracovali, což bylo bráno jako součást trestu.²⁶²

Trest smrti nesměl být vykonán, dokud z příslušných míst nedorazilo rozhodnutí o zamítnutí žádosti o milost. Od 1. února 1935 do 17. srpna 1943 se k žádosti o milost musel vyjádřit soud, státní zastupitelství a říšské ministerstvo spravedlnosti a následně byla žádost o milost předána samotnému Adolfu Hitlerovi, který rozhodl o jejím udělení či neudělení. Po 17. srpnu 1943 byl celý postup zjednodušen. Hitler rozhodoval již jen ve sporných záležitostech a většinu žádostí o milost vyřizovalo říšské ministerstvo spravedlnosti. Žádosti o milost se podávaly skrze státní zastupitelství, které zpravilo příslušné oddělení ministerstva spravedlnosti. V případě českých odbojářů byly žádosti o milost spíše formální záležitostí.²⁶³

Marie Fialová v jednom z jí napsaných dopisů adresovaných Vladimíru Kopeckému ze dne 25. září 1944 píše, že odeslala celkem šest žádostí o milost, a to jak pro něho, tak pro jejich otce. Dále píše, že žádosti nejdříve začala psát sama, ale nakonec se rozhodla nechat sepsání žádostí na advokátovi. V žádosti pro Vladimíra Kopeckého bylo zdůrazněno Vladimírovo mládí, nerozvážnost, to, že se před válkou přátelil i s dětmi německé národnosti

²⁵⁸ Arolsen Archives. Seznam vězňů v Brandenburg-Görden, nedatováno. Dostupné na WWW: <https://collections.arolsen-archives.org/en/search/person/12116944?s=karel%20kopeck%C3%BD&t=6512&p=0>, [vid. 23. 1. 2023].

²⁵⁹ KUREK, *Čeští vězni v soudních věznicích hitlerovské Evropy*, s. 28.

²⁶⁰ BARTONÍČEK, *Zapomenutá historie*, s. 41.

²⁶¹ Soukromý archiv autorky. Dopisy od Vladimíra Kopeckého a Karla Kopeckého z Brandenburg-Görden.

²⁶² BARTONÍČEK, *Zapomenutá historie*, s. 41.

²⁶³ VLČEK, *Lidový soudní dvůr v Berlíně*, s. 166–167.

a to, že v roce 1940 zachránil život německému vojínovi, lyžaři, před umrznutím. V žádosti pro Karla Kopeckého byl kladen důraz na jeho stáří, pracovitost, cit pro rodinu a také to, že byl kvůli svému zranění z první světové války invalidou. Marie Fialová v dopise dále píše, že se jí podařilo přesvědčit několik jejich příbuzných a známých, aby i oni zaslali žádosti o milost, a to, že jejich bratr Karel přemýšlí o dobrovolném přihlášení se na frontu, čímž by mohla být šance na udělení milostí o něco větší. Nakonec vyjadřuje přesvědčení, že vše dobře dopadne.²⁶⁴

Bohužel žádostem o milost pro Vladimíra a Karla Kopecké vyhověno nebylo a 20. listopadu 1944 byli oba v káznici Brandenburg-Görden popraveni gilotinou. Na popravu spolu s nimi šli i Miloslav Hampl a Jaroslav Pácl. Všichni čtyři byli popraveni dvě minuty po sobě. Miloslav Hampl byl popraven ve 12:56 hodin,²⁶⁵ Vladimír Kopecký ve 12:58 hodin,²⁶⁶ Karel Kopecký ve 13:00 hodin²⁶⁷ a Jaroslav Pácl ve 13:02 hodin.²⁶⁸ Bořivoj Honl ve svých poválečných vzpomínkách napsal, že Vladimír Kopecký se před popravou pokusil o sebevraždu. Bližší informace ale nevedl.²⁶⁹

V den poprav obdržel ředitel káznice Thümler od vrchního státního návladního z Berlína příkazy k provedení poprav konkrétních vězňů. Následně pověřený státní zástupce, ředitel káznice a vrchní dozorce začali vstupovat do cel vězňů, kteří měli být toho dne popraveni. Zde státní zástupce vězni oznámil, že jeho žádost o milost byla zamítnuta, a proto bude rozsudek ještě téhož dne vykonán. Poté vstoupil do cely kat, který vězni ostříhal vlasy a odstříhl límec od košile. Toto se dělo zhruba dvě až tři hodiny před samotnou popravou. Následně byli všichni ti, které toho dne čekala poprava, shromážděni do společné cely, kde jim byly dány dvě cigarety a šálek kávy a kde také směli napsat své poslední dopisy.²⁷⁰ Vladimír ani Karel Kopeckí dopisy na rozloučenou neposlali, případně se takovéto dopisy nedochovaly.²⁷¹ V čas poprav byli odsouzcenci odvedeni do místnosti popravistiště, která byla součástí komplexu káznice. Uprostřed místnosti stála gilotina. Vedle gilotiny se nacházela železná kolejnice s masivními řeznickými háky, na kterých odsouzcenci umírali oběšením.²⁷² Trest smrti oběšením byl vykonán v případě,

²⁶⁴ Soukromý archiv autorky. Dopis od Marie Fialové, 25. 9. 1944.

²⁶⁵ Arolsen Archives. Zápis Miloslava Hampla do úmrtí knihy Brandenburg-Görden, 21. 11. 1944. Dostupné na WWW: <https://collections.arolsen-archives.org/en/search/person/12087461?s=miloslav%20hampl&t=6457&p=0>, [vid. 23. 1. 2023].

²⁶⁶ Soukromý archiv autorky. Úmrtí list Vladimíra Kopeckého, 12. 4. 1947.

²⁶⁷ Soukromý archiv autorky. Úmrtí list Karla Kopeckého, 12. 4. 1947.

²⁶⁸ Arolsen Archives. Zápis Jaroslava Pácla do úmrtí knihy Brandenburg-Görden, 21. 11. 1944. Dostupné na WWW: <https://collections.arolsen-archives.org/en/search/person/12088691?s=jaroslav%20p%C3%A1cl&t=6457&p=0>, [vid. 23. 1. 2023].

²⁶⁹ *Sborník vzpomínek účastníků boje proti fašismu 1938-1945*, s. 27.

²⁷⁰ MOTL, *Svědék z cely smrti*, s. 184–185.

²⁷¹ Soukromý archiv autorky. Dopisy od Vladimíra Kopeckého a Karla Kopeckého z Brandenburg-Görden.

²⁷² MOTL, *Svědék z cely smrti*, s. 183–185.

kdy byl trestní čin obzvláště zavrženíhodný.²⁷³ Hned za vchodem do místnosti, asi 2,5 m od gilotiny, byla umístěna dřevěná lavice, zvaná „*Bank des Teufels*“ (česky „*Lavice ďábla*“), na níž odsouzcenci čekali, než na ně přišla řada. Není jisté, zda se mezi lavicí a gilotinou nacházel závěs. Součástí popraviště byl i sál pro veřejnost. Samotná poprava probíhala tak, že katovi pomocníci se chopili odsouzence, dovedli ho ke gilotině, položili ho na lavici a hlavu mu upnuli do tzv. španělského límce. Kat následně uvedl do chodu nůž či sekeru. Jedna poprava měla trvat sedm vteřin, ale povětšinou probíhala déle. Po popravě bylo mrtvé tělo položeno do dřevěné bedny a mezi nohy mrtvého byla katovými pomocníky položena jeho hlava. Poté byla rakev odnesena, krev ze země smyta hadicí a další popravy mohly pokračovat. U poprav byl kromě kata, jeho pomocníků a dozorců přítomen i lékař a zapisovatel a mnohdy také publikum. Nejvíce poprav v káznici Brandenburg-Görden provedl kat Willhelm Röttger (1893–1946). Těla mnohých popravených byla následně užita k nejrůznějším výzkumům na německých univerzitách či vědeckých ústavech.²⁷⁴ V případě Vladimíra a Karla Kopeckých však došlo ke kremaci těl a v současné době jsou oba pochováni na městském hřbitově v České Třebové.²⁷⁵

Dne 22. listopadu 1944 bylo Marii Kopecké na adresu Litomyšlská 1330 od Vrchního říšského státního zástupce u Lidového soudu zasláno následné strohé oznámení: „*Rozsudek Lidového soudu z 1. září 1944, kterým byli Váš manžel Karel Kopecký a Váš syn Vladimír Kopecký odsouzeni k trestu smrti, byl vykonán 20. listopadu 1944. Zveřejnění nekrologu není povoleno.*“²⁷⁶ O den později bylo na stejnou adresu zasláno další krátké oznámení, tentokrát od správní rady káznice Brandenburg-Görden, ve kterém stálo: „*Na přání Vašeho manžela Karla Kopeckého Vám budou zaslány věci, které zde zanechal.*“ Součástí oznámení byl i seznam daných věcí. Jednalo se o: kabát, bundu, kalhoty, vestu, dvě košile, spodky, punčochy, čepici, šněrovací boty, dva kapesníky, papír a fotografii.²⁷⁷ V případě Vladimíra Kopeckého se takovéto oznámení nedochovalo. Dále pozůstali členové rodiny Kopecké obdrželi od Vrchního říšského státního zastupitelství vyúčtování nákladů spojených s uloženým trestem smrti, výkonem trestu smrti, vazbou, obhajobou a poštovným.²⁷⁸ Marie Fialová po válce vzpomínala, že tyto peníze a dále také výlohy spojené se zasíláním balíčků do věznic a káznic, dávala její rodina jen stěží dohromady.²⁷⁹

²⁷³ KUREK, *Čeští vězni v soudních věznicích hitlerovské Evropy*, s. 28.

²⁷⁴ MOTL, *Svědka z cely smrti*, s. 185–191.

²⁷⁵ Soukromý archiv autorky. Městský hřbitov Česká Třebová.

²⁷⁶ Soukromý archiv autorky. Oznámení o popravě, 22. 11. 1944.

²⁷⁷ Soukromý archiv autorky. Seznam věcí po Karlu Kopeckém, 23. 11. 1944.

²⁷⁸ VAŠEK, *Čeští vlastenci před Volksgerichtshofem*, s. 68. Soukromý archiv autorky. Marií Fialovou vytvořený seznam vynaložených prostředků, 1946.

²⁷⁹ Soukromý archiv autorky. Marií Fialovou vytvořený seznam vynaložených prostředků, 1946.

2.8.1. Dopisy z Brandenburg-Görden

Z káznice Brandenburg-Görden zaslal Vladimír Kopecký tři dopisy (8. září 1944, 7. října 1944, 21. října 1944) a Karel Kopecký jeden dopis (8. září 1944). Dopisy prošly značnou cenzurou; mnoho textu v nich je začerněno. Vše, co lze z dopisů přečíst, si zde dovolím citovat. Všechny dopisy jsou psány v českém jazyce. Přepis dopisů bude doslovný.

Vladimír Kopecký – dopis z 8. září 1944 z cely 236

„Drahá sestro a bratři. Přijměte ode mě srdečný pozdrav a políbení. Jest to snad poslední, co Vám posílám. Dne 1.IX. 44 jsem byl v Berlíně u lidového soudu odsouzen k smrti. Otec také. Prosím Vás, abyste vše statečně snášeli. ... Nyní čekám na smrt. Chceš-li žádat o udělení milosti, v žádosti podotkni, jak jsem 1940 zachránil německýho vojína od umrznutí, výš toho lyžaře. ... Prosím Vás, pozdravte za mě známé, ať mi každý odpustí, komu jsem snad ublížil. Vám jsem způsobil ránu strašnou. Musíte však uznat, že tím snad vinen můj nerozum a mladost. ... “²⁸⁰

Vladimír Kopecký – dopis ze 7. října 1944 z cely 220

„Drahá Máňo, Věruško a všichni doma. ... výte, že jsme byli odsouzeni na smrt. ... Advokáti nás lépe hájit nemohli. Jenom Karel Steiner dostal 7 let. ... Snad až toto číst budete, tak možná že žít už nebudem. Lituji dědu. ... Měl ho každý rád, i ve vězení a byl nám tátou. Všem. Co ten učinil pro lidi, neudělal nikdo. ... “²⁸¹

Vladimír Kopecký – dopis z 21. října 1944 z cely 220

„Milá Máňo, Věruško a všichni doma. Váš dopis jsem dostal a děkuji za něho. Věř, že mi poprvé za celou dobu skamuly slzy. Já píší každých 14 dní. Vým, že jsi učinila, co bylo v tvých silách, ale nespolehej na to. O jedno Tě prosím, jestli chceš, tak napiš do Berlína k Lidovému Soudu a zažádej, zdali Ti povolí prohlídku otce a jeho nervů, výš že byl blázen. Poděkuj za mě do Pardubic, že mě vyslechli a můžeš také jim o těch mých záchranných pracích napsat. Psal jsem našemu Oldoj taky. I Karlovi chci napsati, ale myslím, že o to nestojí. Nevěděl jsem, že toho v dopise tolik přeškrtili. Rád bych nyní viděl Českou Třebovou a vůbec všichni lidi tam. I pro Vás to je lepší, že si na vše pomalu zvykáte. Ani Vám to pak nepříjde tak tvrdým. Za otce však napiš a za mě poděkuj do Pardubic. ... “²⁸²

²⁸⁰ Soukromý archiv autorky. Dopis od Vladimíra Kopeckého z Brandenburg-Görden, 8. 9. 1944.

²⁸¹ Soukromý archiv autorky. Dopis od Vladimíra Kopeckého z Brandenburg-Görden, 7. 10. 1944.

²⁸² Soukromý archiv autorky. Dopis od Vladimíra Kopeckého z Brandenburg-Görden, 21. 10. 1944.

Karel Kopecký – dopis z 8. září 1944 z cely 296

„Zlatý děti. Nejdříve přijměte ode mě všichni srdečný pozdrav. Snad poslední a nelitujte toho. Dosud jsem živ a zdrav a vede se mně dosti dobře v Brandenburg. Hanět nic nemohu, dozorci s námi slušně zacházej. Co se týče jídla, je dosti dobré. Více jak všude jinde. Nedá se nic dělat, ostatně když se nic nedělá celý den, tak to musí stačit každému. Kdyby se mohly posílat balíčky, já vím, že byste nám poslali s radostí co možná nejvíc. Ale není to dovolené, ani zapotřebí. To jídlo úplně stačí. A nemáme žádný hlad. ...“²⁸³

²⁸³ Soukromý archiv autorky. Dopis od Karla Kopeckého z Brandenburg-Görden, 8. 9. 1944.

2.9. Marie Kopecská a osobní věci Vladimíra Kopecského

Dne 27. dubna 1945 byl z koncentračního tábora Ravensbrück vyslán tzv. pochod smrti, kterého se účastnila i Marie Kopecská, která byla v Ravensbrücku vězněna od 4. dubna 1944. Pochod čítal přibližně 25 000 vězňů (rozdělených do kolon po 300–500 lidech) a směřoval severním směrem přes města Neustrelitz, Malchow a Schwerin (česky Zvěřín). Do 3. května 1945 byli všichni přeživší vězni pochodu, včetně Marie Kopecské, osvobozeni Rudou armádou.²⁸⁴

Po konci války dne 24. října 1945 obdržela Marie Kopecská dopis, který byl adresovaný jejímu synovi Vladimíru Kopeckému. Stálo v něm: *„Milý Vlád’o! Snad se pamatuješ na náš společný pobyt v cele na Pankráci. Byl jsi statečný hoch a vzor náš muž. Rád bych se s Tebou setkal, ale neznám Tvoje osudy. Pevně doufám, že mi v krátké době odepišeš, abychom si mohli říci více. Prozatím dost a přistě více. Čekám zpráv od Tebe. Srdečně Tebe zdraví. Tvůj Pavel.“*

15. listopadu 1945 obdržela Marie Kopecská druhý dopis adresovaný již přímo jí, ve kterém stálo: *„Milá paní Kopecská! Dostávám se k tomu, abych Vám na Váš dopis z 26. 10. 1945 odpověděl. Musím se přiznati, že když jsem měl Vlád’ovi napsati, měl jsem tušení, že ten hoch nebude asi mezi námi. Znal jsem jeho případ od něho přímo, a to velmi podrobně a už tenkrát obával se on i já toho nejhoršího. Mluvili jsme o tom otevřeně, a to víte, naději mu dávat, to bylo to jediné, co bylo možné. Moje rada, jak u soudu má vypovídat, nebyla asi nic platná. Hledala se každá cestička a každý nápad, aby to dopadlo ...“*. Více se z druhého dopisu nedochovalo.²⁸⁵ Autorem dopisu byl Pavel Vávra,²⁸⁶ člen odbočky ilegální organizace *Obrana národa* v Dobrušce, který byl 18. září 1941 zatčen a následně vězněn v Drážďanech, Gollnowě, Praze, Terezíně a Buchenwaldu, ve kterém se dočkal osvobození americkou armádou. Tvrzení, že spolu Pavel Vávra a Vladimír Kopecký trávili společné chvíle v cele

²⁸⁴ PUTÍK, *Z nouze život, z nouze smrt*, s. 165–168.

²⁸⁵ Soukromý archiv autorky. Dopisy od Pavla Vávry, 24. 10. 1945, 15. 11. 1945.

²⁸⁶ Pavel Vávra se narodil 24. listopadu 1901 v Hořicích. Do konce roku 1939 působil jako důstojník z povolání a od 1. ledna 1940 jako úředník okresního úřadu v Novém Městě nad Metují. Se svojí manželkou Ludmilou žil v Dobrušce. Krátce po okupaci v březnu 1939 se stal členem ilegální organizace *Obrana národa*. Byl přímou spojkou mezi odbočkami organizace v Dobrušce a Hradci Králové. Jeho odbojová činnost zahrnovala obstarávání zbraní, získávání a předávání zpráv, zprostředkovávání přechodů osob do zahraničí, rozšiřování ilegálních tiskovin a organizování podpory členů rodin vězněných osob. K zatčení Pavla Vávry došlo 18. září 1941 v Hradci Králové a 26. ledna 1943 byl Vyšším zemským soudem v Litoměřicích odsouzen ke třem letům odnětí svobody. Prošel si věznicemi/káznicemi v Drážďanech, Gollnowě, Praze, Terezíně a koncentračním táborem Buchenwald, ve kterém se dočkal osvobození americkou armádou. Po válce se z Dobrušky odstěhoval do Hradce Králové a pokračoval ve svém působení důstojníka z povolání (získal hodnost podplukovník). VÚA, osobní spis účastníka národního boje za osvobození podle zákona č. 255/1946 Sb., Pavel Vávra, č. 130336/47.

na Pankráci, odpovídá, neboť Pavel Vávra zde byl vězněn od 2. února 1944 a Vladimír Kopecký od 5. února 1944.²⁸⁷

Po Vladimíru Kopeckém se do dnešní doby dochovala jeho bílá vězeňská košile a jím ručně vyrobený kapesní kalendář. Na košili jsou nad pravou prsní kapsou vyšity iniciály „VK“ a nad levou prsní kapsou názvy některých měst, ve kterých byl Vladimír vězněn, a sice „Pardubice“, „Terezín“, „Gollnow“. Dále je ze zadní strany v pravém rohu vytištěno číslo 28.²⁸⁸ Ručně vyrobený kapesní kalendář, který Vladimír nazval „*Můj poslední kalendář 1944*“, si vedl od 1. dubna 1944 až do své popravky. V kalendáři jsou kromě jednotlivých dnů napsána i dvě jména jeho spoluvězňů z věznice Pankrác včetně jejich adres. Jedná se o již zmiňovaného Pavla Vávru s adresou Dobruška 97 a o Josefa Zátka s adresou Máslovice, Odolena Voda 69.²⁸⁹

Vladimíru a Karlu Kopeckým bylo 28. října 1946 uděleno vyznamenání *Československý válečný kříž 1939 „im memoriam“*, které v sále Národního domu v České Třebové převzala Marie Kopecká.²⁹⁰ Marie Kopecká zemřela 5. dubna 1961 ve věku 72 let v nemocnici v Ústí nad Orlicí.²⁹¹ Prožité útrapy spojené se smrtí jejího manžela a syna, s výslechy na pardubickém gestapu a s vězněním v Malé pevnosti Terezín a v koncentračním táboře Ravensbrück, které bylo završené pochodem smrti, způsobily, že do konce svého života údajně již nikdy nepromluvila.²⁹²

²⁸⁷ VÚA, osobní spis účastníka národního boje za osvobození podle zákona č. 255/1946 Sb., Pavel Vávra, č. 130336/47.

²⁸⁸ Soukromý archiv autorky. Vězeňská košile Vladimíra Kopeckého.

²⁸⁹ Soukromý archiv autorky. Vězeňský kalendář Vladimíra Kopeckého.

Josef Zátka se narodil 8. ledna 1905 v Praze. Žil v obci Máslovice a živil se jako cihlářský dělník. V dubnu 1939 se stal členem ilegální organizace KSČ v Libčici nad Vltavou a jeho odbojová činnost spočívala zejména v šíření ilegálního tisku Rudé právo a ve výběru peněžních darů určených rodinám zatčených a vězněných osob. Josef Zátka byl za svou odbojovou činnost zatčen 3. března 1944. Vězněn byl na Pankráci, v Norimberku a ve Straubinku. 22. listopadu 1944 byl v Norimberku odsouzen k trestu smrti; k výkonu trestu však nikdy nedošlo. 29. dubna 1945 se mu z transportu směřovaným ze Straubinku podařilo utéct a 25. května 1945 došel domů do Máslovic. VÚA, osobní spis účastníka národního boje za osvobození podle zákona č. 255/1946 Sb., Josef Zátka, č. 78292/64.

²⁹⁰ Soukromý archiv autorky. Pozvánka na předávání vyznamenání, 22. 10. 1946.

²⁹¹ Soukromý archiv autorky. Oznámení o úmrtí Marie Kopecké, 6. 4. 1961.

²⁹² Řízený rozhovor autorky s Oldřichem Kopeckým (vnuk Karla Kopeckého), 1. 9. 2022.

Závěr

Cílem první části této bakalářské práce bylo představení českotřebovské protinacistické odbojové organizace *Mladý východ proti Hitlerovi*. Důraz byl kladen na vznik, strukturu a činnosti organizace, včetně rozvedení odbojových aktivit některých jejích konkrétních členů, a dále na odhalení organizace a na následná zatýkání, věznění a popravy členů organizace. Odbojová organizace *Mladý východ proti Hitlerovi* byla nacistickým režimem vnímána jako velmi nebezpečná, o čemž svědčí například to, že na dopadení členů organizace spolupracovalo pardubické a pražské gestapo a to, že všech jejích sedmnáct členů bylo odsouzeno k trestu smrti, přičemž dvanáct z nich bylo nakonec skutečně popraveno.

Cílem druhé části této práce bylo sestavení příběhu rodiny Kopecké, jedné z mnoha českých rodin, která se v době okupace zapojila do odboje a jejíž činy byly v průběhu desítek let zapomenuty. Rekonstrukce příběhu rodiny byla provedena na základě dokumentů uložených v českých a německých archivech, literatury týkající se jednotlivých věznic/káznic, v nichž byli členové rodiny drženi, vzpomínek přeživších a dopisů, které Vladimír, Karel a Marie Kopečtí z jednotlivých věznic/káznic napsali domů. V úvodu práce byly ohledně rodiny Kopecké stanoveny čtyři otázky, na něž, jak pevně doufám, tato práce našla odpovědi.

Vladimír Kopecký sehrál v organizaci *Mladý východ proti Hitlerovi* významnou roli. V porovnání s odbojovou činností většiny ostatních členů organizace byly jeho ilegální aktivity rozsáhlejší a vícestranné. Kromě šíření ilegálních tiskovin, získávání nových členů, podílení se na přípravě sabotáží a přechovávání zbraní, byl ustanoven vedoucím tříčlenné buňky a vybrán k plánovanému přepadení budovy německé celní stráže. Případ Vladimíra Kopeckého je v rámci *Mladého východu proti Hitlerovi* navíc specifický tím, že za účast v organizaci nebyl potrestán pouze on sám, nýbrž i jeho rodiče. Nad otcem Karlem Kopeckým byl za neoznámení odbojové činnosti jeho syna a za ilegální držení zbraně vykonán trest smrti a matka Marie Kopecká byla nucena prožít muka nacistických věznic a koncentračního tábora, což na ní do konce jejího života zanechalo negativní stopy. Příběh rodiny Kopecké je o to smutnější a zároveň pozoruhodnější tím, že Karel a Vladimír Kopečtí byli společně drženi ve stejných věznicích/káznicích, společně stanuli před Lidovým soudním dvorem v Berlíně a společně, dvě minuty po sobě, nejdříve syn a poté otec, byli také popraveni. V neposlední řadě nesmí být opomenuto úsilí Marie Fialové, která se do poslední chvíle s vypětím všech svých sil snažila své rodiče a bratra zachránit.

Tato práce také nabízí přehled a charakteristiky věznic a káznic, ve kterých byli Vladimír a Karel Kopečtí a další členové odbojové organizace *Mladý východ proti Hitlerovi* drženi,

pokus o popis poprav, které byli nad některými členy *Mladého východu proti Hitlerovi*, včetně Vladimíra Kopeckého a jeho otce, vykonány, a stručné vyličení fungování Lidového soudního dvoru v Berlíně. Součástí práce je i edice dokumentů ze soukromého držení, jejichž zanalyzování považuji za nejpřínosnější část. Dopisy psané Vladimírem a Karlem Kopeckými z různých věznic a káznic mi pomohly zjistit, v jakých věznicích/káznicích byli vězněni, jak věznění a vypořádání se se smrtí snášeli, jaké podmínky zde panovaly a v neposlední řadě mi alespoň částečně poskytly možnost navodit atmosféru situace, ve které se rodina Kopecká ocitla. Do budoucna mohou dopisy posloužit i dalším badatelům zabývajícím se například duševními pochody či mentalitou odsouzců.²⁹³

Jsem si vědoma částečné rezervy této práce, a sice faktu, že Marii Kopecké bylo věnováno celkově méně prostoru než Vladimíru Kopeckému a Karlu Kopeckému. Tato skutečnost je ovšem opodstatněna nedostatkem pramenů k osobě Marie Kopecké.

Podobnou pozornost, jaká zde byla věnována osudu Vladimíra Kopeckého a jeho rodiny, by si do budoucna jistě zasloužili všichni členové *Mladého východu proti Hitlerovi*. V českých a německých archivech se nachází mnoho doposud nikým nezkoumaných pramenů týkajících se členů této odbojové organizace.

Tato práce může posloužit jako podklad pro udělení *osvědčení o účasti na národním boji za osvobození dle zákona č. 255/1946 Sb., o příslušnících československé armády v zahraničí a o některých jiných účastnících národního boje za osvobození* pro Vladimíra Kopeckého, Karla Kopeckého a Marii Kopeckou. Na základě dostupné evidence totiž vyplývá, že nikdo z pozůstalých žádost o udělení osvědčení pro příslušníky rodiny Kopecké dosud nepodal.²⁹⁴

²⁹³ Příkladem takovéto práce je v tomto roce vydaná kniha s názvem *Tento dopis si nechte na památku na mě*, jejímiž autorkami jsou Pavla Plachá a Birgit Sack. Jedná se o dvojjazyčnou česko-německou kritickou edici „dopisů na rozloučenou“ psaných Čechoslováky popravenými během druhé světové války v Drážďanech včetně jejich stručných životopisů. PLACHÁ, Pavla–SACK, Birgit: *Tento dopis si nechte na památku na mě*. Praha 2023.

²⁹⁴ Zákon č. 255/1946 Sb., o příslušnících československé armády v zahraničí a o některých jiných účastnících národního boje za osvobození. Sbírka zákonů. 31. 12. 1946. Dostupné na WWW: <https://ftp.aspi.cz/opispdf/1946.html>

Prameny

Archiv bezpečnostních složek, fond 141, sign. 141-521-11.

Archiv bezpečnostních složek, fond 141, sign. 141-520-17.

Archiv Památníku Plötzensee. Karty vězňů.

Arolsen Archives. International Center on Nazi Persecution. Dostupné na WWW:
<https://arolsen-archives.org/en/search-explore/search-online-archive/>

Bundesarchiv Berlín, fond 3017, sign. 10396.

Bundesarchiv Berlín, fond 3016, sign. 753.

Městské muzeum Česká Třebová, inv. č. 624, Pardubice – Terezín – Buchenwald, vězeň č. 29815 vzpomíná.

Městské muzeum Česká Třebová, fond A11, krabice 1.

Památník Terezín. Databáze listinného materiálu Památník Terezín,
Vzpomínky Břetislava Dědka, inv. č. A 5496, poř. č. 1080.

Soukromý archiv autorky.

Státní oblastní archiv v Zámrsku. Sbíрка matrik východočeského kraje. Farní úřad římskokatolické církve Chleny, okr. Rychnov nad Kněžnou. Sign. 54-6127. 1870-1915.

Státní oblastní archiv v Zámrsku. Sbíрка matrik východočeského kraje. Farní úřad římskokatolické církve Česká Třebová, okr. Ústí nad Orlicí. Sign 3078. 1879-1893.

Státní oblastní archiv v Zámrsku. Sbíрка matrik východočeského kraje. Farní úřad římskokatolické církve Česká Třebová, okr. Ústí nad Orlicí. Sign 7643. 1904-1921.

Vojenský ústřední archiv Praha, osobní spis účastníka národního boje za osvobození podle zákona č. 255/1946 Sb., Břetislav Dědek, č. 22340/71.

Vojenský ústřední archiv Praha, osobní spis účastníka národního boje za osvobození podle zákona č. 255/1946 Sb., Mojmir Václavek, č. 56872/68.

Vojenský ústřední archiv Praha, osobní spis účastníka národního boje za osvobození podle zákona č. 255/1946 Sb., Bořivoj Honl, č. 64136/68.

Vojenský ústřední archiv Praha, osobní spis účastníka národního boje za osvobození podle zákona č. 255/1946 Sb., Josef Zátka, č. 78292/64.

Vojenský ústřední archiv Praha, osobní spis účastníka národního boje za osvobození podle zákona č. 255/1946 Sb., Bořivoj Bartoníček, č. 92439/69.

Vojenský ústřední archiv Praha, osobní spis účastníka národního boje za osvobození podle zákona č. 255/1946 Sb., Pavel Vávra, č. 130336/47.

Tisk

Českořebovský železničář, 1960, roč. 5, č. 47.

Lidové noviny. Brno: Vydavatelské družstvo Lidové strany v Brně 1942, č. 606.

Lidové noviny. Brno: Vydavatelské družstvo Lidové strany v Brně 1943, č. 78.

Internetové zdroje

RP20/39 Nařízení o držení zbraní na území Protektorátu Čechy a Morava ze dne 1. srpna 1939. In ASPI [právní informační systém]. Praha: Wolters Kluwer ČR. Dostupné na WWW: <https://www.epravo.cz/vyhledavani-aspi/?Id=7549&Section=1&IdPara=1&ParaC=2>.

Památník Terezin. Databáze politicky a rasově pronásledovaných osob. Dostupné na WWW: <https://www.pamatnik-terezin.cz/databaze>

Vojtěch Ježek (17. 1. 1911–13. 4. 1945). In: Gedenkstätte Münchner Platz Dresden. Stiftung Sächsische Gedenkstätten. 14. dubna 2020. Dostupné na WWW: <https://www.stsg.de/cms/dresden/aktuelles/1945-2020-kalenderblatt-vojtech-jezek-17-januar-1911-13-april-1945>.

Gedenkstätte für Zwangsarbeit Leipzig. Dostupné na WWW: https://www.zwangsarbeit-in-leipzig.de/karte?tx_zilmap_pi1%5Baction%5D=search&tx_zilmap_pi1%5Bcontroller%5D=ZilMap&tx_zilmap_pi1%5Bsearchuid%5D=804&type=776776.

Trestní zákoník pro Německou říši ze dne 15. května 1871, § 80. Dostupné na WWW: <https://lexetius.com/StGB/80,8>

Trestní zákoník pro Německou říši ze dne 15. května 1871, § 83. Dostupné na WWW:
<https://lexetius.com/StGB/83,7>

Trestní zákoník pro Německou říši ze dne 15. května 1871, § 91b. Dostupné na WWW:
<https://lexetius.com/StGB/91b,3>

Zákon č. 255/1946 Sb., o příslušnících československé armády v zahraničí a o některých jiných účastnících národního boje za osvobození. Sbírka zákonů. 31. 12. 1946. Dostupné na WWW: <https://ftp.aspi.cz/opispdf/1946.html>

Rozhovor

Řízený rozhovor autorky s Oldřichem Kopeckým (vnuk Karla Kopeckého), 1. 9. 2022.

Literatura

- BARTONÍČEK, Bořivoj: *Zapomenutá historie*. In: Lanškrounsko: Vlastivědný sborník městského muzea Lanškroun, roč. 2, 2004, s. 39–42.
- BLODIG, Vojtěch–LANGHAMEROVÁ, Miroslava–VAJSKEBR, Jan: *Malá pevnost Terezín 1940–1945. Průvodce stálou expozicí v Muzeu pevnosti v Terezíně*. Praha 2009.
- CIHLÁŘ, Jiří: *Za chléb, práci a svobodu. K 80. výročí narození a 30. výročí smrti Josefa Moláka, vedoucího III. ilegálního ÚV KSČ. Ústí nad Orlicí 1973*.
- ČAPLOVIČ, Miloslav–LÁNÍK, Jaroslav–RAJLICH, Jiří: *Vojenské osobnosti československého odboje 1939–1945*. Praha 2005.
- ČÍŽEK, Martin: *Protinacistický odboj v České Třebové v letech 1939–1945*. Pardubice 2012. Diplomová práce. Univerzita Pardubice. Fakulta filozofická. Ústav historických věd.
- FENCL, Radek: *Jaroslav Fiala. Konfident uvnitř III. ilegálního ústředního vedení KSČ*. In: Tereziánské listy, roč. 38, 2010, s. 144–151.
- FUČÍK, Julius: *Reportáž psaná na oprátce*. Praha 2015.
- HAMPL, Vladimír: *Zemřeli, abychom žili. Váleční hrdinové a oběti válek na Česko-třebovsku*. Česká Třebová 2021.
- HAVEL, Josef: *Oběti předcházejí vítězství*. Ústí nad Orlicí 2005.
- HEJDUK, Vítězslav: *Čeština za mřížemi a dráty*. In: Naše řeč. Ústav pro jazyk český AV ČR, roč. 35, č. 3–4, 1951, s. 50–60.
- KOPECKÝ, Lukáš. *František Machník. Život agrárního politika a ministra národní obrany*. České Budějovice 2011. Diplomová práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Historický ústav Filozofické fakulty.
- KREISINGER, Pavel–VYHLÍDAL, Milan: *Životní osudy generála Josefa Zusky (1902–1978): od důstojníka dělostřelectva přes zpravodajské oddělení Hlavního štábu a nacistické káznice do Egypta*. I. část. In: Historie a vojenství: časopis Vojenského historického ústavu, roč. 64, č. 1, 2015, s. 64–76.
- KUREK, Andrzej: *Čeští vězni v soudních věznicích hitlerovské Evropy*. In: Tereziánské listy, roč. 35, 2007, s. 7–44.

KYNCL, Vojtěch: *Ležáky. Obyčejná vesnice, SILVER A a pardubické gestapo v zrcadle heydrichiády*. Pelhřimov 2008.

MOTL, Stanislav: *Svědek z cely smrti*. Praha 2010.

NĚMCOVÁ, Monika. *Protinacistický odboj v České Třebové v letech 1939–1945*. Brno 2019. Bakalářská práce. Masarykova univerzita v Brně. Fakulta pedagogická. Katedra historie.

PADEVĚT, Jiří: *Kronika protektorátu*. Praha 2021.

PLACHÁ, Pavla–SACK, Birgit: *Tento dopis si nechte na památku na mě*. Praha 2023.

PUTÍK, Daniel: *Z nouze život, z nouze smrt? Slovenští Židé v Terezíně, Sachsenhausenu, Ravensbrücku a Bergen-Belsenu, 1944–1945*. Praha 2018.

Sborník vzpomínek účastníků boje proti fašismu 1938-1945. I. část. Oblast Česká Třebová. Ústí nad Orlicí 1987.

VAŠEK, František: *Čeští vlastenci před Volksgerichtshofem*. In: *Časopis pro právní vědu a praxi*. Masarykova univerzita, právnická fakulta, roč. 9, č. 1, 2001, s. 62–70.

VLČEK, Lukáš: *Lidový soudní dvůr v Berlíně – Volksgerichtshof – a jeho historie*. In: *Securitas imperii. Ústav pro studium totalitních režimů*, roč. 18, č. 1, 2011, s. 144–167.

WAGNER, Walter: *Der Volksherichtshof im nationalsozialistischen Staat*. Mnichov 2011.

Seznam příloh

- Příloha č. 1: Chaloupka Maxe Švabinského (soukromý archiv autorky)
- Příloha č. 2: Stará cesta spojující Českou Třebovou a Kozlov (soukromý archiv autorky)
- Příloha č. 3: Článek z 21. března 1944 v Lidových novinách (*Lidové noviny*.
Brno: Vydavatelské družstvo Lidové strany v Brně 1943, č. 78.)
- Příloha č. 4: Sedmnáct členů organizace *Mladý východ proti Hitlerovi* (soukromý archiv autorky)
- Příloha č. 5: Vladimír Kopecký (soukromý archiv autorky)
- Příloha č. 6: Karel Kopecký v mladém věku (soukromý archiv autorky)
- Příloha č. 7: Karel Kopecký za druhé světové války (soukromý archiv autorky)
- Příloha č. 8: Marie Kopecká v mladém věku (soukromý archiv autorky)
- Příloha č. 9: Marie Kopecká za druhé světové války (soukromý archiv autorky)
- Příloha č. 10: Marie Kopecká po druhé světové válce (soukromý archiv autorky)
- Příloha č. 11: Marie Kopecká a Marie Fialová po druhé světové válce (soukromý archiv autorky)
- Příloha č. 12: Úmrtní list Vladimíra Kopeckého (soukromý archiv autorky)
- Příloha č. 13: Úmrtní list Karla Kopeckého (soukromý archiv autorky)
- Příloha č. 14: Předvolání k hlavnímu líčení u Lidového soudního dvoru v Berlíně pro Vladimíra Kopeckého (soukromý archiv autorky)
- Příloha č. 15: Rozsudek smrti Vladimíra Kopeckého a Karla Kopeckého (BArch, fond 3016, sign. 753.)
- Příloha č. 16: Dopis Vladimíra Kopeckého z Pardubic (soukromý archiv autorky)
- Příloha č. 17: Dopis Vladimíra Kopeckého z Terezína (soukromý archiv autorky)
- Příloha č. 18: Dopis Vladimíra Kopeckého z Gollnowa (soukromý archiv autorky)
- Příloha č. 19: Dopis Vladimíra Kopeckého z Brandenburgu (soukromý archiv autorky)
- Příloha č. 20: Vzpomínka na Karla a Vladimíra Kopecké (soukromý archiv autorky)

Přílohy

Příloha č. 1: Chaloupka Maxe Švabinského v Kozlově

Příloha č. 2: Stará cesta spojující Českou Třebovou a Kozlov

LIDOVÉ NOVINY

Vražda GPU v Čechách?

Zločiny ve službách Kominterny

Mrtvola 19letého Františka Kolčavy z Kozlova na místě činu. V pozadí Česká Třebová.

V dopoledních hodinách dne 3. prosince minulého roku byla na cestě, vedoucí z Kozlova do České Třebové, nalezena mrtvola mladého muže, strašlivě zohavená. V mrtvém byl brzy zjištěn protektorátní příslušník František Kolčava, narozený 27. března 1924 v Kozlově a lamitě až do své smrti bydlící. Zavražděný byl usmrčen střelnou ranou do kráje srdce. Protože na mrtvole bylo kromě smrtelné střelné rány asi 80 bodných ran, převážně na obličeji a na krku, muselo se zprvu mít za to, že jde o sprostou vraždu. Během policejního vyšetřování horečně vedeného se konečně podařilo zatknout pachatele, 29letého protektorátního příslušníka Filipa Žábu z Kozlova. Již za policejního pátrání se objevily náznaky, ze kterých se dalo usuzovat, že vražda má pravděpodobně politické pozadí. Tyto domněnky se potvrdily po Žabově zatčení, a to nejen výsledkem svědků, nýbrž také konečným rozsáhlým přiznáním vražedným.

Žába přiznal, že byl hlavou ilegální komunistické odbojné a teroristické skupiny, stojící ve službách Kominterny. Uvedl, že již nějakou dobu »Kolčavovi nedůvěřoval«. Poradil se proto se svými »nadrizenými« a od nich dostal příkaz, aby Kolčavu jakož i dva členy teroristické skupiny, jimž se rovněž nedůvěřovalo, »oddělal«. Ráno 3. prosince minulého roku mezi 5.30 a 6 hod. setkal se na cestě z Kozlova do České Třebové s Kolčavou na okraji lesa a střelil ho. Kolčava se zhroutil, avšak hned se pokusil povstat. Žába vypověděl dále, že jeho pistole měla v tomto okamžiku poruchu v nabíjecím mechanismu, takže nemohl vystřelit další ránu. Proto vytáhl kapesní nůž a vypichl jím těžce zraněnému nejprve oči. Potom zasadil Kolčavovi ještě četné hodné rány, až se Kolčava »již nehýbal«. Žába nejprve se snažil tvrdošijně zapírat, nakonec však pod tíhou důkazů a svědeckých výpovědí učinil tyto údaje, neprojevuje žádnou lítost. Surovost tohoto ilegálního komunistického funkcionáře šla dokonce tak daleko, že na otázku vyšetřujícího policejního úředníka, zdali kapesního nože, jenž mu sloužil za vražednou zbraň, po činu nepoužil opět k jídlu (na čepeli nože, jež policie zabavila, byly zbytky chleba), odpověděl klidně slovem »samo-

Vrah GPU Filip Žába z Kozlova, stojící v komunistickém žoldu.

zřejmě». Žába, který byl schopen tohoto strašného vražedného činu, nezapíral, že jednal z příkazů svých komunistických »nadrizených«. Provedení obou dalších vražedných útoků na »nespolehlivé« funkcionáře odbojné skupiny bylo tomuto vražednému agentovi znemožněno jen tím, že byl policií zatčen.

Snímky mrtvoly hrůzně zohavené ranami nožem v očích, na krku a v obličeží.

Snímky: Centropress.

H. R. - Praha 20. března

Kdyby ten případ nebyl tak hrozný, řekli bychom, že je poučný a to pro všechny politické fantasy. Filip Žába zabil člověka, kterého přestal považovat za »spolehlivého«. Dostí podivná ilustrace pro komunismus, který příliš často operuje svůdným sloverň svoboda přesvědčení. Komunisté totiž upírají nejen svobodu přesvědčení, ale i právo na život každému, kdo není dosti spolehlivým komunistou. Taková je ta svoboda, jak ji chápal Filip Žába a jeho spřežení. Členové podobných ilegálních komunistických skupin už »zlikvidovali« slušný počet »nespolehlivých«. Činili to s chladnokrevností nepochopitelnou pro normálního člověka v civilisovaných zemích. Ale nesmíme zapomínat, že komunismus nemá nic společného s civilizací právě tak jako nemá kočovná barbarská horda nic společného s evropskou kulturou. ●

Ostatně není to po prvé, co komunisté zlikvidovali nespolehlivého příslušníka vraždou.

Snad, aby utužili zdání kázně ve svých řadách. Což zní ovšem trochu paradoxně, poněvadž v tomto případě si vykupuje iluzi kázně lidskou krví hnutí, jehož praxe směřuje k rozrušení a rozleptání veškeré kázně lidské společnosti. Ale v paradoxech si bolševici libují. Osobní a organizační rozpory řeší bestialními vraždami, ale při tom se neostýchají hovořit ve jménu lidskosti — či dokonce ve jménu křesťanských zásad. Ovšem, po ovoce je poznáme. Případ sám je jen malou ukázkou toho, co se děje téměř denně po celém území sovětského svazu, již více jak 25 let. Za tu dobu bylo tam takových vražd, jako tato, statisíce, ba miliony. Děkujme Bohu, že branná moc Říše a jejích spojenců chrání nás před bolševickými hordami. Kdyby toho nebylo, odehrávalo by se to, co se děje v sovětském svazu, také u nás. Můžeme si představit, jak by to u nás vypadalo, kdyby vrahové jako Filip Žába a jiní zločinci se dostali k moci.

Příloha č. 4: Sedmnáct členů organizace *Mladý východ proti Hitlerovi*²⁹⁵

²⁹⁵ Vrchních dvanáct členů bylo popraveno, spodních pět členů válku přežilo. Vrchní řada zleva: Miloslav Hampel, Viktor Horský, Blahoslav Jandera, Vladimír Kopecký, Ladislav Kovář, Jaroslav Pácl. Prostřední řada zleva: Stanislav Pilgr, Miloslav Přívratský, Jiří Rudolf, Ladislav Sršeň, Josef Šotka, Stanislav Vencel. Spodní řada zleva: Bořivoj Bartoníček, Břetislav Dědek, Bořivoj Honl, Jaroslav Jandera, Mojmír Václavek

Příloha č. 5: Vladimír Kopecký

Příloha č. 6: Karel Kopecký v mladém věku

Příloha č. 7: Karel Kopecký za druhé světové války

Příloha č. 8: Marie Kopecká v mladém věku

Příloha č. 9: Marie Kopecká za druhé světové války

Příloha č. 10: Marie Kopecká po druhé světové válce

Příloha č. 11: Marie Kopecká a Marie Fialová po druhé světové válce

Příloha č. 12: Úmrtí list Vladimíra Kopeckého

G 1

Sterbeurkunde

(Standesamt Brandenburg (Havel) Nr. 3036/44)
Der Arbeiter Vladimír K o p e c k y
 glaubenslos
 wohnhaft in Böhmisch Trübau, Leitomischelerstraße 1330
 ist am 20. November 1944 um 12 Uhr 58 Minuten
 in Brandenburg (Havel), Winterfeldtallee 22 verstorben.

Der Verstorbene war geboren am 26. Februar 1925
 in Böhmisch Trübau
 (Standesamt _____ Nr. _____)
 Vater: Karel Kopecky

Mutter: Maria geborene Beckner, beide wohnhaft
 in Böhmisch Trübau, Leitomischelerstraße 1330.

Der Verstorbene war — nicht — verheiratet _____

Brandenburg (Havel) den 12. April 19 47

Der Standesbeamte

(Siegel)

C 251. Sterbeurkunde (mit Elternangabe).
 Verlag für Standesamtswesen G. m. b. H., Mitteldeutsche Vertriebsstelle, Greiz-Thür.
 Verlag Kurt Gruber, Greiz-Thür.

C 251

Příloha č. 13: Úmrtí list Karla Kopeckého

G 1

Sterbeurkunde

(Standesamt Brandenburg (Havel) Nr. 3037/44)
Der Arbeiter Karel K o p e c k y,
 glaubenslos
 wohnhaft in Böhmisch Trübau, Leitomischelerstraße 1330
 ist am 20. November 1944 um 13 Uhr 00 Minuten
 in Brandenburg (Havel), Winterfeldtallee 22 verstorben.

Der Verstorbene war geboren am 29. November 1879
 in Böhmisch Trübau
 (Standesamt _____ Nr. _____)
 Vater: Anton Kopecky

Mutter: Maria geborene Horatschick, beide verstorben,
 zuletzt wohnhaft in Richnau.

Der Verstorbene war — nicht — verheiratet mit Marie geborenen
 Ledair, wohnhaft in Böhmisch Trübau, Leitomische-
 lerstraße 1330.

Brandenburg (Havel) den 12. April 19 47

Der Standesbeamte

(Siegel)

C 251. Sterbeurkunde (mit Elternangabe).
 Verlag für Standesamtswesen G. m. b. H., Mitteldeutsche Vertriebsstelle, Greiz-Thür.
 Verlag Kurt Gruber, Greiz-Thür.

C 251

Příloha č. 14: Předvolání k hlavnímu líčení u Lidového soudního dvoru v Berlíně
pro Vladimíra Kopeckého

Vorsitzende des 1. Senats

Der Oberreichsanwalt
beim Volksgerichtshof.
Geschäftszeichen: 1 H 195/44
(Bitte in der Antwort anzugeben).

Berlin W.9, den... 19. August 1944.
Bellevuestraße 15.
Fernsprecher:

12 J 82/44

In der Strafsache gegen H a m p l und 4 And.
wegen Vorbereitung zum Hochverrat
werden Sie auf

Freitag, den 1. September 1944, um 10 Uhr

vor den 1. Senat des Volksgerichtshofs zu der im Sitzungssaal I
im Stockwerk des Volksgerichtshofs, hier W.9, Bel-
levuestraße 15, stattfindenden Hauptverhandlung geladen.

Zugleich werden Sie aufgefordert, zu erklären, ob und
welche Anträge Sie in Bezug auf Ihre Verteidigung in der Haupt-
verhandlung zu stellen haben.

Zur Hauptverhandlung sind geladen:

a) als Wahlverteidiger:

RA Jarius, Berlin-Tempelhof, Manfred von Richthofenstr. 12
f.d. Angekl. Paol,

b) als Pflichtverteidiger:

1.) RA Ahlsdorff, Berlin-Nichterfelde-Ost, Gärtnerstr. 10 a
f.d. Angekl. Hampl, Vladimír Kopecký,

2.) RA Astfalck, Berlin E 50, Tauentzienstr. 15 für die angekl.
Karel Kopecký und Steiner.

An den
Maschinenschlosserlehrling
Herrn Vladimír K o p e c k ý

Auf Anordnung:

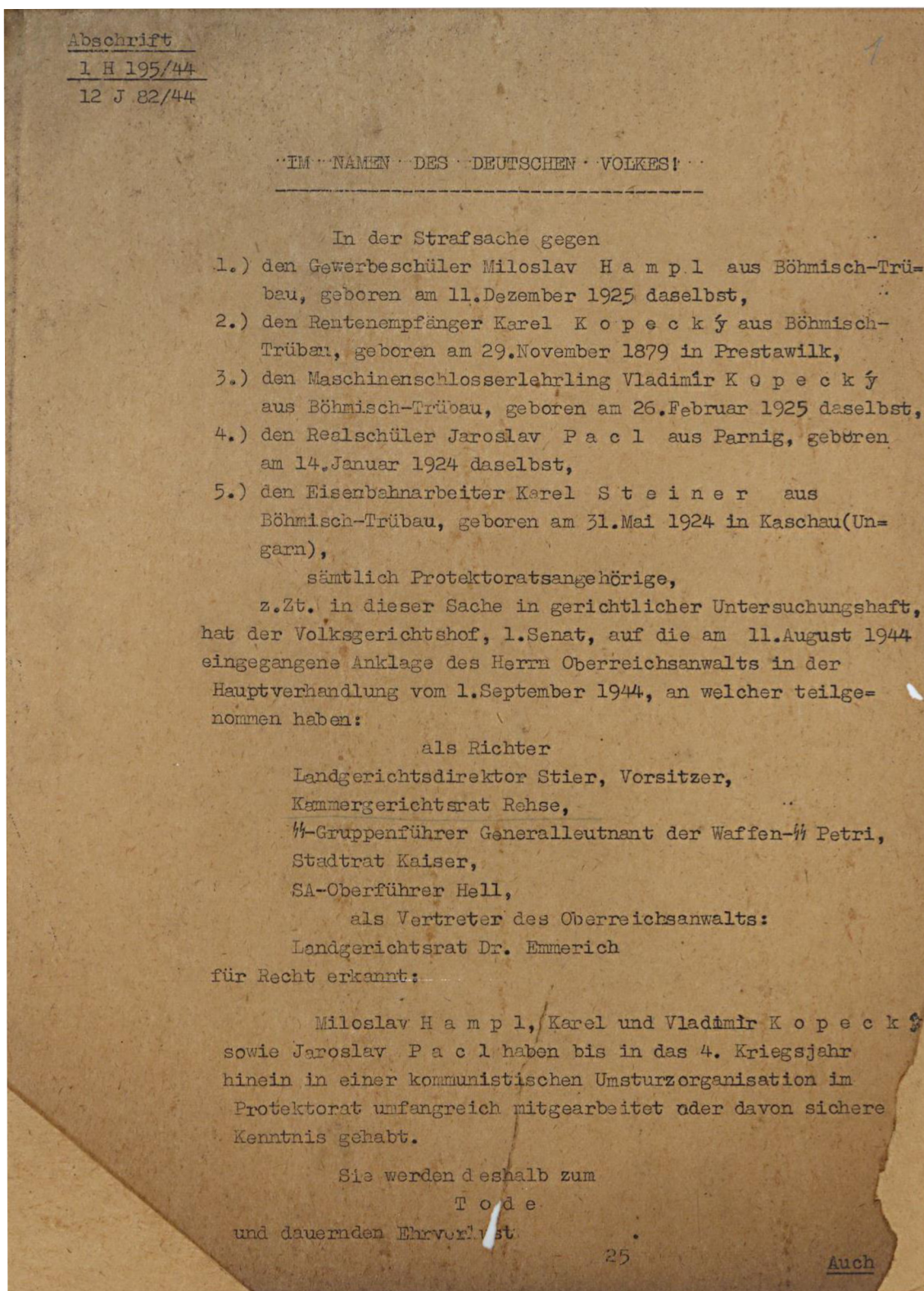
Witt

Justizobersekretär.

zur Zeit im Strafgefängnis
in Berlin-Plötzensee.

Form.V.38.

Příloha č. 15: Rozsudek smrti Vladimíra Kopeckého a Karla Kopeckého

**Geheime Staatspolizei
Polizeigefängnis
Pardubitz.**
≡

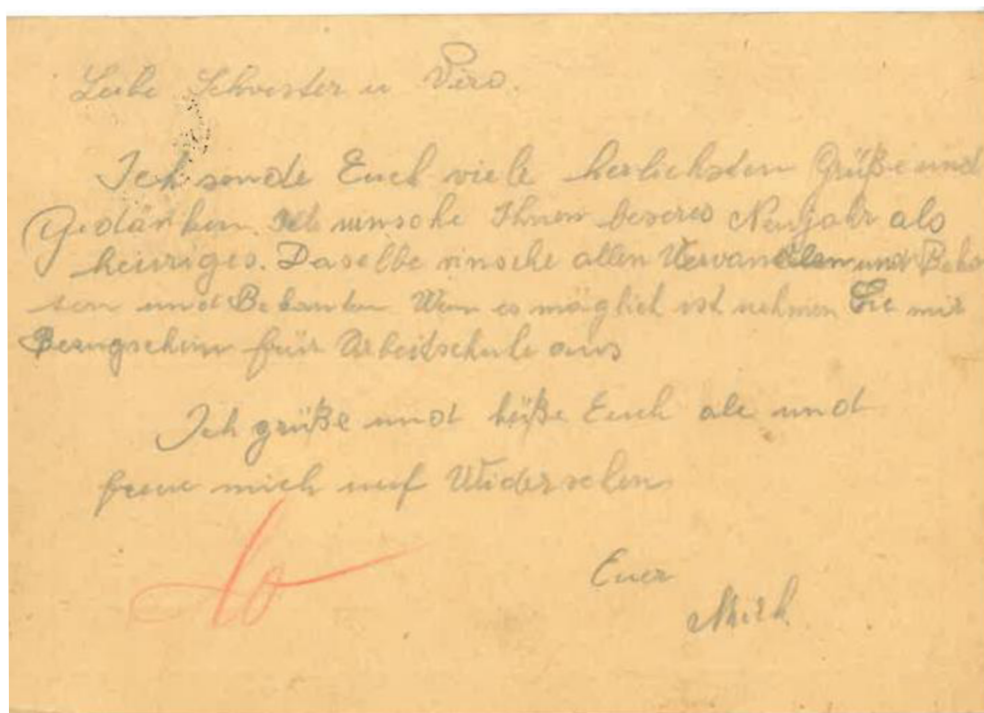
Name:	Vlad. Kopecký
Zelle:	28.

23. VI. 1943.

Lebensmittel sowie Rauchwaren werden nicht angenommen.

Milá sestro a Věra. Ein Brief hat mir erhalten und hat mir viele Freude gemacht. Ich erwarte immer ungeduldig den weiteren. Ich Mutter und den Vater grüßen. Sie von mir und ich grüße sie immer. Ich bin gesund bin und das man mich besuchen keine Sorgen haben. Frantek wird den Rad zusammensetzen und dann gehe ich Věra. Ich kann den Mantel kaufen, den man kann es auch im Winter tragen. Schicken Sie, wieviel wird er kosten. Als Věra wird Zeit haben, er soll Rad nehmen und mit Anna drei mal wochenlang ungefähr 5 km strecken fahren. Věra kann mir schreiben wie ich ein neues Kostüm gefallen. Ich will auch einmal mit Emil hinschauen. Der vorletzte Brief hat mir bestimmt, wenn ich mein Brief aufgeschickt.

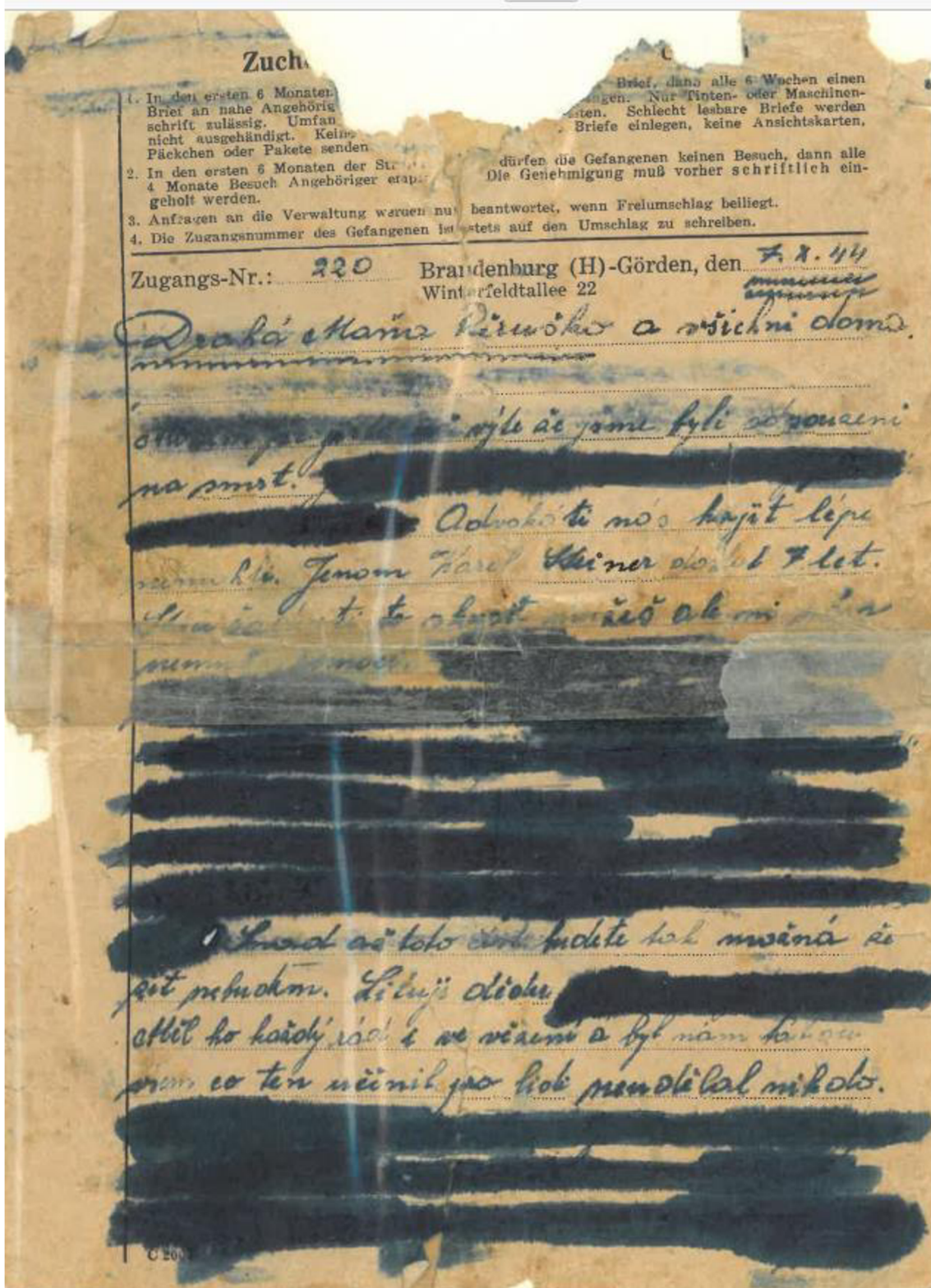
Příloha č. 17: Dopis Vladimíra Kopeckého z Terezína

Příloha č. 18: Dopis Vladimíra Kopeckého z Gollnowa

Zauchtbaus. Gollnow E. D. 28.
Kopiecki Vladimír
22. VII. 44
Mila Laska a bratři
Prizmi saxe psachar ode me, ja m pobor
dily bobu a doufam, das bolichk pem
dobrot a di kniji sa me. Doufam se
je ty unise. Ode me psachar pem
spachku, pad se je mi ektil pomoci se
ja pem se rosmilil. Hori na je k
sachku ja pojechu tis co mureli t eckom
to hachy olen. Pem vach pripravu a budte
sani. Co na se m srupla osud nasec
do brichy pichla tak se stane. To m ni slit
se m pumete stakine, chylim se jode sa
tu obol tuta ce mu pichli tak ke ani
mo vis ta nebude kobl srodou ranou.
Mmi to ani tak mpride do krest tiva
se jinem mladý, a myslim si se pem
se akusil dohli. ~~.....~~
~~.....~~
~~.....~~
Prizim te psachar mi som

Příloha č. 19: Dopis Vladimíra Kopeckého z Brandenburgu

Příloha č. 20: Vzpomínka na Karla a Vladimíra Kopecké

*Vaše práce, Vaše přání,
byla dokončena těmi,
jež Jste si vždy přáli
a věřili jen v ně.*

*Už nikdy nezazní Váš hlas,
už nikdy nepromluví Vaše ústa,
jež by mohla mnoho říci
o Vašem velkém utrpení.*

Na vzpomínku.

*Dne 20 listopadu 1944 v Brandenburgu vydechli
svoji šlechetnou duši krutou rukou německých katanů*

Karel Kopecký,

manžel,

Vladimír Kopecký,

syn.

*Byli jste věrnými syny své domoviny -
budete v jejím srdci věčně žít.*

V České Třebové v listopadu 1945.

Marie Kopecká,

manželka a matka.

Tiskárna J. Horák, Česká Třebová.

Anotace

Jméno a příjmení	Kristýna Hledíková
Fakulta	Filozofická
Katedra	Historie
Vedoucí práce	PhDr. Pavel Kreisinger, Ph.D.
Rok obhajoby	2023
Název práce	Českotřebovská protinacistická odbojová organizace <i>Mladý východ proti Hitlerovi</i> se zaměřením na rodinu Kopeckých
Název práce v angličtině	Anti-Nazi Resistance Organization “Mladý východ proti Hitlerovi” from Česká Třebová with a Focus on the Kopecký Family
Anotace	Předkládaná bakalářská práce přibližuje českotřebovskou protinacistickou odbojovou organizaci <i>Mladý východ proti Hitlerovi</i> a mapuje životní osudy rodiny Kopecké. Zároveň obsahuje edici dokumentů ze soukromého držení.
Anotace v angličtině	This bachelor thesis presents the anti-Nazi resistance organization “Mladý východ proti Hitlerovi” (eng. Young East against Hitler) from Česká Třebová and follows life stories of the Kopecký family. It also contains an edition of documents from the private possession.
Klíčová slova	druhá světová válka, Protektorát Čechy a Morava, odboj, Mladý východ proti Hitlerovi, Česká Třebová
Klíčová slova v angličtině	World War II., Protectorate of Bohemia and Moravia, Resistance, Mladý východ proti Hitlerovi, Česká Třebová
Rozsah práce	94
Jazyk práce	čeština